

Conferința de la Haga de drept internațional privat

Convenția din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului

Text adoptat de cea de a douăzecea sesiune

Raport explicativ elaborat de

Trevor Hartley & Masato Dogauchi

Editat de Biroul Permanent al Conferinței
Churchillplein 6b, Haga, Țările de Jos



Conferința de la Haga de drept internațional privat

Convenția din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului

Text adoptat de cea de a douăzecea sesiune

Raport explicativ elaborat de

Trevor Hartley & Masato Dogauchi

Editat de Biroul Permanent al Conferinței
Churchillplein 6b, Haga, Țările de Jos



Publicat de
Conferința de la Haga de drept internațional privat
Biroul permanent
Churchillplein 6b
2517 JW Haga
Țările de Jos

Telefon: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-mail: secretariat@hcch.net
Site internet: www.hcch.net

© Conferința de la Haga de drept internațional privat 2013

Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a conținutului acestei publicații, stocarea într-un sistem de interogare de date, precum și transmiterea sub orice formă sau prin orice mijloace, inclusiv prin fotocopiere sau înregistrare, sunt interzise fără autorizarea scrisă din partea titularului dreptului de autor.

Prin generozitatea Comisiei Europene, DG Justiție, Raportul explicativ referitor la *Convenția de la Haga din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului*, elaborat de Trevor Hartley & Masato Dogauchi, a fost tradus în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene, cu excepția limbilor engleză, franceză, spaniolă și germană, întrucât aceste versiuni lingvistice existau deja. Traducerea în limba spaniolă a acestei publicații a fost asigurată de Ministerul de Afaceri Externe al Spaniei, iar traducerea în limba germană a fost rezultatul colaborării dintre autoritățile austriece, germane și elvețiene. Traducerile acestei publicații în celelalte limbi (cu excepția limbii spaniole) nu au fost revizuite de Biroul permanent al Conferinței de la Haga de drept internațional privat.

Versiunile oficiale ale acestei publicații pot fi consultate, în limbile engleză și franceză, pe pagina de internet a Conferinței de la Haga de drept internațional privat (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-58150-2

Tipărit în Belgia

Prefață

1. Cuprinsul prezentei publicații este extras din volumul III al Lucrărilor celei de a douăzecea sesiuni. Acest volum conține, pe lângă Raportul explicativ reprodus în continuare, cele mai pertinente documente și procese-verbale ale discuțiilor din cadrul celei de a douăzecea sesiuni a Conferinței de la Haga de drept internațional privat, consacrată Convenției privind acordurile de alegere a forului. Întregul volum pot fi comandat de la editorul Intersentia sau în librării. Publicațiile Conferinței de la Haga de drept internațional privat pot fi, de asemenea, consultate pe site-ul internet al conferinței (< www.hcch.net > în cadrul secțiunii „Publicații”).

2. Raportul explicativ elaborat de Trevor Hartley și Masato Dogauchi reprezintă un comentariu privind convenția adoptată în cadrul celei de a douăzecea sesiuni, care figurează în Actul final din 30 iunie 2005.

Haga, octombrie 2013

Convenția

Extras din Actul Final
al celei de a douăzecea sesiuni
semnat la 30 iunie 2005

CONVENȚIA PRIVIND ACORDURILE DE ALEGERE A FORULUI

Statele părți la prezenta convenție,

Dorind să promoveze comerțul și investițiile internaționale
printr-o cooperare judiciară consolidată,

Considerând că o asemenea cooperare poate fi consolidată
prin norme uniforme privind competența judiciară, precum
și recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie
civilă sau comercială,

Considerând că o asemenea cooperare consolidată
necesită, în special, un regim juridic internațional care să
ofere certitudine și care să asigure eficacitatea acordurilor
de alegere exclusivă a forului de către participanții la
operațiuni comerciale și care să reglementeze
recunoașterea și executarea hotărârilor rezultate în urma
procedurilor desfășurate în baza unor asemenea acorduri

Au hotărât să încheie prezenta convenție și au convenit
asupra următoarelor dispoziții –

CAPITOLUL I — DOMENIU DE APLICARE ȘI DEFINIȚII

Articolul 1 Domeniul de aplicare

1. Prezenta convenție se aplică, în situațiile
internaționale, acordurilor de alegere exclusivă a forului
încheiate în materie civilă sau comercială.

2. În sensul capitolului II, o situație are caracter
internațional cu excepția cazului în care părțile au reședința
în același stat contractant, iar raporturile dintre părți, precum
și toate celelalte elemente relevante ale litigiului, indiferent
de situarea instanței alese, au legătură doar cu statul
respectiv.

3. În sensul capitolului III, o situație prezintă caracter
internațional atunci când se urmărește recunoașterea sau
executarea unei hotărâri străine.

Articolul 2 Situații excluse din domeniul de aplicare

1. Prezenta convenție nu se aplică acordurilor de alegere
exclusivă a forului:

a) în cazul în care una dintre părți este o persoană
fizică ce acționează, în principal, în scopuri personale, de

familie sau privind gospodăria (în calitate de consumator);

b) în cazurile privind contractele de muncă, inclusiv
contractele colective de muncă.

2. Prezenta convenție nu se aplică următoarelor
domenii:

a) statutul sau capacitatea juridică a persoanelor fizice;

b) obligațiile de întreținere;

c) alte domenii ale dreptului familiei, inclusiv
regimurile matrimoniale și alte drepturi sau obligații care
decurg din căsătorie sau raporturi similare;

d) testamentele și succesiunile;

e) insolvența, concordatul și alte domenii similare;

f) transportul de pasageri și de bunuri;

g) poluarea marină, limitarea răspunderii pentru cereri
în domeniul maritim, avarii comune, remorcaj și salvare de
urgență;

h) obstacolele în calea concurenței;

i) răspunderea pentru daune nucleare;

j) cererile privind vătămări corporale și morale,
solicitate de persoane fizice sau în numele acestora;

k) cererile care nu decurg dintr-o relație contractuală,
bazate pe răspunderea delictuală pentru prejudicii aduse
bunurilor corporale;

l) drepturile reale privind bunurile imobile, precum și
închirierea bunurilor imobile;

m) valabilitatea, nulitatea sau dizolvarea persoanelor
juridice, precum și valabilitatea deciziilor organelor
acestora;

n) valabilitatea drepturilor de proprietate intelectuală,
cu excepția drepturilor de autor și a drepturilor conexe;

o) încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală,
alte decât drepturile de autor și drepturile conexe, cu
excepția cazului în care este introdusă o acțiune în
contrafacere pentru încălcarea contractului dintre părți
privind asemenea drepturi sau când ar fi putut fi introdusă
o acțiune pentru încălcarea contractului respectiv;

p) valabilitatea înregistrărilor în registrele publice.

3. Fără a aduce atingere prevederilor de la alineatul (2),
litigiile nu sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentei
convenții atunci când domeniul exclus conform alineatului
menționat constituie o chestiune cu titlu preliminar și nu face
obiectul litigiului propriu-zis. În special, simplul fapt că un
domeniu exclus conform alineatului (2) este invocat în

apărare nu exclude litigiul din domeniul de aplicare al convenției, dacă respectivul domeniu nu face obiectul litigiului.

4. Prezenta convenție nu se aplică arbitrajului și procedurilor conexe.

5. Litigiile nu sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentei convenții doar prin faptul că un stat, inclusiv un guvern, o agenție guvernamentală sau orice persoană acționând în numele statului, este parte la respectivul litigiu.

6. Nicio prevedere din prezenta convenție nu afectează privilegiile și imunitățile statelor sau ale organizațiilor internaționale în ceea ce le privește pe acestea sau proprietățile lor.

Articolul 3 *Acordurile de alegere exclusivă a forului*

În sensul prezentei convenții:

a) un „acord de alegere exclusivă a forului” reprezintă un acord încheiat între două sau mai multe părți, care îndeplinește cerințele prevăzute la litera (c) și care desemnează, în vederea soluționării litigiilor apărute sau care ar putea apărea în legătură cu un anumit raport juridic, instanțele unui stat contractant ori una sau mai multe instanțe specifice ale unui stat contractant, excluzând competența judiciară a oricăror alte instanțe;

b) un acord de alegere a forului care desemnează instanțele unui stat contractant ori una sau mai multe instanțe ale unui stat contractant se consideră a fi exclusiv, cu excepția cazului în care părțile au prevăzut în mod expres altfel;

c) un acord de alegere exclusivă a forului trebuie încheiat sau dovedit:

i) în scris sau

ii) prin orice alte mijloace de comunicare care fac informațiile accesibile, astfel încât să poată fi folosite pentru referințe ulterioare;

d) un acord de alegere exclusivă a forului care este încorporat într-un contract este considerat un acord independent de celelalte clauze ale contractului. Valabilitatea unui acord de alegere exclusivă a forului nu poate fi contestată doar pe motivul că respectivul contract nu este valabil.

Articolul 4 *Alte definiții*

1. În sensul prezentei convenții, termenul de „hotărâre judecătorească” reprezintă orice decizie pronunțată de o instanță pe fond, indiferent de denumirea acesteia, inclusiv un decret ori un ordin, precum și o determinare a costurilor sau cheltuielilor judiciare de către o instanță (inclusiv un grefier), cu condiția ca aceasta să fie în legătură cu hotărârea pronunțată pe fond, care poate fi recunoscută sau executată în temeiul prezentei convenții. O măsură provizorie de

protecție nu reprezintă o hotărâre judecătorească.

2. În sensul prezentei convenții, o entitate sau o persoană, alta decât o persoană fizică, va fi considerată rezident al statului:

a) în care își are sediul statutar;

b) în virtutea legislației căruia a fost constituită;

c) în care își are administrația centrală; sau

d) unde se află sediul principal de desfășurare a activității comerciale.

CAPITOLUL II — COMPETENȚA JUDICIARĂ

Articolul 5 *Competența instanței alese*

1. Instanța sau instanțele unui stat contractant desemnate în cadrul unui acord de alegere exclusivă a forului au competența de a soluționa un litigiu căruia i se aplică acordul, cu excepția cazului în care acordul este nul de drept în conformitate cu legislația statului respectiv.

2. O instanță competentă în conformitate cu alineatul (1) nu își poate declina competența pe motiv că litigiul ar trebui soluționat de către o instanță dintr-un alt stat membru.

3. Alineatele precedente nu vor afecta normele privind:

a) competența materială sau competența în funcție de valoarea cererii;

b) repartizarea internă a competențelor între instanțele unui stat contractant. Cu toate acestea, în cazul în care instanța aleasă are puteri depline de a transfera o cauză, trebuie acordată atenția corespunzătoare alegerii părților.

Articolul 6 *Obligațiile unei instanțe nealese*

O instanță a unui stat contractant, altul decât cel al instanței alese, suspendă procedurile sau se desesizează în legătură cu litigiul căruia i se aplică un acord de alegere exclusivă a forului, cu excepția cazurilor în care:

a) acordul este nul de drept în conformitate cu dreptul statului unde se află instanța aleasă;

b) o parte nu are capacitatea de a încheia acordul, conform legislației statului instanței sesizate;

c) punerea în aplicare a acordului ar conduce la o nedreptate evidentă sau ar fi în mod vădit contrară ordinii publice a statului instanței sesizate;

d) din motive excepționale, în afara controlului părților, acordul nu poate fi pus în mod normal în aplicare sau

e) instanța aleasă a hotărât să nu judece cauza.

Măsurile de protecție provizorii nu sunt reglementate de prezenta convenție. Prezenta convenție nu face obligatorie și nici nu împiedică dispunerea, refuzul sau încetarea măsurilor de protecție provizorii dispuse de o instanță a unui stat contractant și nu afectează dreptul părților de a solicita sau nu aceste măsuri, nici dispunerea, refuzul sau încetarea acestora de către o instanță.

CAPITOLUL III – RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA

Articolul 8 Recunoașterea și executarea

1. O hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat contractant aleasă printr-un acord de alegere exclusivă a forului va fi recunoscută și executată în alte state contractante în conformitate cu prezentul capitol. Recunoașterea sau executarea pot fi refuzate doar în baza motivelor specificate în prezenta convenție.

2. Fără a aduce atingere revizuirii necesare pentru aplicarea prevederilor prezentului capitol, fondul hotărârii pronunțate de instanța de origine nu se revizuieste. Instanța sesizată este obligată de constatările instanței privind chestiunile de fapt care au stat la baza competenței instanței de origine, cu excepția cazului în care hotărârea a fost pronunțată în contumacie.

3. O hotărâre va fi recunoscută și executată doar dacă aceasta produce efecte juridice și poate fi executată în statul de origine.

4. Recunoașterea sau executarea pot fi amânate sau refuzate dacă hotărârea face obiectul unei căi de atac în statul de origine sau dacă termenul de introducere a căilor ordinare de atac nu a expirat. Un refuz nu împiedică o cerere ulterioară pentru recunoașterea sau executarea hotărârii.

5. Acest articol se aplică, de asemenea, unei hotărâri pronunțate de o instanță a unui stat contractant ca urmare a unui transfer al cauzei de la instanța competentă aleasă în statul contractant respectiv, astfel cum prevede articolul 5 alineatul (3). Cu toate acestea, în cazul în care instanța aleasă a avut puteri depline în ceea ce privește transferul cauzei la altă instanță, recunoașterea sau executarea poate fi refuzată unei părți care a obiectat în timp util împotriva transferului, în statul de origine.

Articolul 9 Refuzul recunoașterii sau executării

Recunoașterea sau executarea pot fi refuzate dacă:

- a) acordul a fost nul de drept conform legislației statului instanței alese, cu excepția cazului în care instanța aleasă s-a pronunțat cu privire la valabilitatea acordului;
- b) o parte nu are capacitatea de a încheia acordul, conform legislației statului căruia i se adresează solicitarea;
- c) documentul care a instituit procedurile sau un document echivalent cuprinzând elementele esențiale ale

cererii:

- i) nu a fost notificat pârâtului în timp util și printr-un mijloc care să îi permită să ia măsurile necesare formulării apărării, cu excepția situației în care pârâtul s-a prezentat la o înfățișare, prezentându-și argumentele fără a contesta notificarea în fața instanței de origine, cu condiția ca legislația statului de origine să permită contestarea notificării sau
- ii) a fost notificat pârâtului în statul căruia i-a fost adresată solicitarea într-un mod incompatibil cu principiile fundamentale privind notificarea sau comunicarea actelor din statul solicitat;
- d) hotărârea a fost obținută printr-o fraudă legată de un aspect procedural;
- e) recunoașterea sau executarea ar fi în mod evident incompatibilă cu ordinea publică a statului solicitat, inclusiv situațiile în care procedurile specifice care au condus la judecarea cauzei au fost incompatibile cu principiile fundamentale ale echității procedurale din respectivul stat;
- f) hotărârea nu este în spiritul unei hotărâri pronunțate în statul solicitat în legătură cu un litigiu dintre aceleași părți sau
- g) hotărârea este incompatibilă cu o hotărâre anterioară pronunțată în alt stat membru, privind aceleași părți într-un litigiu având același obiect și aceeași cauză, în cazul în care hotărârea anterioară îndeplinește condițiile necesare pentru recunoașterea sa în statul solicitat.

Articolul 10 Întrebări preliminare

1. Atunci când un domeniu exclus în temeiul articolului 2 alineatul (2) sau al articolului 21 face obiectul unei întrebări preliminare, hotărârea privind respectiva întrebare nu este recunoscută sau executată în temeiul prezentei convenții.

2. Recunoașterea sau executarea unei hotărâri poate fi refuzată dacă și în măsura în care hotărârea s-a bazat pe o hotărâre privind un domeniu exclus în conformitate cu articolul 2 alineatul (2).

3. Cu toate acestea, în cazul unei hotărâri privind valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală, cu excepția drepturilor de autor și a drepturilor conexe, recunoașterea și executarea pot fi refuzate sau amânate în temeiul alineatului precedent, doar în cazurile în care:

- a) respectiva hotărâre este incompatibilă cu o hotărâre sau o decizie a unei autorități competente în respectiva chestiune, pronunțate în statul respectiv în temeiul legislației căruia s-a născut dreptul de proprietate intelectuală sau
- b) procedurile privind stabilirea valabilității dreptului de proprietate intelectuală sunt în desfășurare în statul

respectiv.

4. Recunoașterea sau executarea unei hotărâri poate fi refuzată dacă și în măsura în care hotărârea s-a bazat pe o hotărâre privind un domeniu exclus ca urmare a unei declarații efectuate de statul solicitat în temeiul articolului 21.

Articolul 11 Daune-interese

1. Recunoașterea sau executarea unei hotărâri poate fi refuzată dacă și în măsura în care hotărârea acordă daune-interese, inclusiv cu caracter punitiv sau exemplar, prin care nu se compensează o parte pentru pierderea sau prejudiciul real suferit.

2. Instanța sesizată va lua în considerare dacă și în ce măsură daunele-interese acordate de către instanța de origine permit acoperirea costurilor și cheltuielilor de judecată.

Articolul 12 Tranzacțiile judiciare

Tranzacțiile judiciare admise de o instanță a unui stat contractant desemnată într-un acord de alegere exclusivă a forului sau care au fost încheiate pe durata procedurilor desfășurate în fața instanței respective și care sunt executorii în aceleași condiții ca în statul de origine vor fi executate, în temeiul prezentei convenții, în același mod ca o hotărâre judecătorească.

Articolul 13 Documentele care trebuie furnizate

1. Partea care urmărește recunoașterea sau care solicită executarea furnizează următoarele documente:

- a) o copie completă și autenticată a hotărârii;
- b) acordul privind alegerea exclusivă a forului, o copie autenticată sau altă dovadă a existenței acestuia;
- c) dacă hotărârea a fost pronunțată în contumacie, originalul sau o copie autenticată a unui document care să ateste că actul care a instituit procedurile sau un act echivalent a fost notificat părții care nu s-a prezentat la proces;
- d) orice documente necesare pentru a stabili că hotărârea poate fi pusă în aplicare sau, dacă este cazul, că este executorie în statul de origine;
- e) în situația menționată la articolul 12, un certificat din partea instanței din statul de origine care să ateste că tranzacția judiciară sau o parte a acesteia este executorie în aceleași condiții ca o hotărâre judecătorească pronunțată în statul de origine.

2. Dacă dispozițiile hotărârii judecătorești nu permit instanței solicitate să verifice respectarea condițiilor stipulate în prezentul capitol, respectiva instanță poate solicita orice alte documente necesare.

3. O solicitare de recunoaștere sau executare poate fi însoțită de un document emis de o instanță (inclusiv un

grefier) a statului de origine, în forma recomandată și publicată de Conferința de la Haga privind dreptul internațional privat.

4. Dacă documentele menționate în prezentul articol nu sunt redactate într-o limbă oficială a statului solicitat, acestea vor fi însoțite de o traducere legalizată într-o limbă oficială, cu excepția cazului în care legislația statului solicitat prevede altfel.

Articolul 14 Procedura

Procedura pentru recunoașterea, declararea caracterului executoriu sau înregistrarea executării și executarea hotărârii sunt reglementate de legislația statului solicitat, cu excepția cazului în care convenția prevede altfel. Instanța solicitată trebuie să acționeze cu celeritate.

Articolul 15 Separabilitatea

Recunoașterea sau executarea unei părți separabile a unei hotărâri este admisă atunci când se solicită acest lucru sau atunci când doar o parte a hotărârii poate fi recunoscută sau executată în temeiul prezentei convenții.

CAPITOLUL IV – CLAUZE GENERALE

Articolul 16 Prevederi tranzitorii

1. Prezenta convenție se aplică acordurilor de alegere exclusivă a forului încheiate după intrarea sa în vigoare în statul instanței alese.

2. Prezenta convenție nu se aplică litigiilor inițiate înainte de intrarea sa în vigoare în statul instanței alese.

Articolul 17 Contractele de asigurare și reasigurare

1. Un litigiu în legătură cu un contract de asigurare sau reasigurare nu este exclus din domeniul de aplicare al prezentei convenții pe motivul că respectivul contract de asigurare sau reasigurare se referă la un domeniu căruia nu i se aplică prezenta convenție.

2. Recunoașterea și executarea unei hotărâri privind răspunderea în temeiul unui contract de asigurare sau reasigurare nu pot fi limitate sau refuzate pe motiv că răspunderea în temeiul contractului include obligația de a despăgubi pe asigurat sau reasigurat în legătură cu –

- a) un domeniu căruia nu i se aplică prezenta convenție; sau
- b) o decizie de acordare de daune-interese căreia i s-ar putea aplica articolul 11.

Articolul 18 Scutirea de obligația legalizării

Toate documentele transmise sau rezultate în temeiul prezentei convenții sunt exceptate de la obligația de legalizare sau orice procedură similară, inclusiv aplicarea

unei apostile.

Articolul 19 Declarații de limitare a competenței

Un stat poate declara că instanțele sale pot refuza să se pronunțe în legătură cu litigii cărora li se aplică un acord privind alegerea exclusivă a forului dacă nu există nicio legătură între respectivul stat și părțile litigiului, cu excepția localizării instanței alese.

Articolul 20 Declarații care limitează recunoașterea și executarea

Un stat poate declara că instanțele sale pot refuza recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de instanța unui alt stat contractant dacă părțile își aveau reședința în statul solicitat iar raporturile dintre părți, precum și toate celelalte elemente relevante ale litigiului, altele decât localizarea instanței desemnate, aveau legătură doar cu statul solicitat.

Articolul 21 Declarații cu privire la domenii specifice

1. Atunci când un stat are un interes important de a nu aplica prezenta convenție unui domeniu specific, respectivul stat poate declara că nu va aplica dispozițiile prezentei convenții la respectivul domeniu. Statul care emite o asemenea declarație trebuie să garanteze că aceasta nu este mai cuprinzătoare decât este necesar și că domeniul specific exclus este definit în mod clar și precis.

2. Cu privire la respectivul domeniu, convenția nu se aplică:

- a) în statul contractant care a emis declarația;
- b) în alte state contractante, în cazul în care un acord de alegere exclusivă a forului desemnează instanțele sau una ori mai multe instanțe specifice ale statului care a efectuat declarația.

Articolul 22 Declarații reciproce privind acordurile de alegere neexclusivă a forului

1. Un stat contractant poate declara că instanțele sale recunosc și execută hotărârile pronunțate de instanțele altor state contractante desemnate printr-un acord de alegere a forului încheiat de două sau mai multe părți care satisface cerințele de la articolul 3 litera (c) și care desemnează, în scopul soluționării litigiilor care au apărut sau care ar putea apărea în legătură cu un raport juridic specific, o instanță sau mai multe instanțe ale unuia sau mai multor state contractante (un acord de alegere neexclusivă a forului).

2. Atunci când se urmărește ca recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate într-un stat contractant care a făcut o asemenea declarație să fie obținute în alt stat contractant care a făcut o asemenea declarație, hotărârea este recunoscută și executată în temeiul prezentei convenții, atunci când:

- a) instanța de origine a fost desemnată printr-un acord de alegere neexclusivă a forului;

b) nu există nicio hotărâre pronunțată de orice altă instanță care ar putea fi sesizată în conformitate cu acordul de alegere neexclusivă a forului și nicio procedură pendinte între aceleași părți, având același obiect, în fața oricărei asemenea instanțe, precum și dacă

- c) instanța de origine a fost prima instanță sesizată.

Articolul 23 Interpretare uniformă

În interpretarea prezentei convenții, se iau în considerare caracterul său internațional și necesitatea de a promova uniformitatea aplicării sale.

Articolul 24 Evaluarea punerii în aplicare a convenției

Periodic, secretarul general al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat ia măsurile necesare pentru:

- a) a evalua punerea în aplicare a prezentei convenții, inclusiv a oricărei declarații și
- b) a analiza oportunitatea aducerii de modificări prezentei convenții.

Articolul 25 Sisteme de drept neunitare

1. În ceea ce privește un stat contractant în care se aplică două sau mai multe sisteme de drept în diferite unități teritoriale, cu privire la orice aspect abordat în prezenta convenție:

- a) orice trimitere la legislația sau procedurile unui stat este considerată, după caz, ca trimitere la legislația sau procedura în vigoare în unitatea teritorială relevantă;
- b) orice mențiune cu privire la reședința dintr-un stat este considerată, după caz, ca mențiune privind reședința din unitatea teritorială relevantă;
- c) orice mențiune cu privire la instanța sau instanțele unui stat este considerată, după caz, ca mențiune privind instanța sau instanțele din unitatea teritorială relevantă;
- d) orice mențiune cu privire la o legătură cu un stat este considerată, după caz, ca mențiune privind legătura cu unitatea teritorială relevantă.

2. Fără a aduce atingere alineatului precedent, un stat contractant cu două sau mai multe unități teritoriale în care se aplică diferite sisteme de drept, nu este obligat să aplice prezenta convenție situațiilor care implică doar asemenea unități teritoriale diferite.

3. O instanță dintr-o unitate teritorială a unui stat contractant cu două sau mai multe unități teritoriale în care se aplică sisteme diferite de drept nu este obligată să recunoască sau să aplice o hotărâre din alt stat contractant doar pentru că hotărârea a fost recunoscută sau executată în altă unitate teritorială a aceluiași stat contractant la prezenta convenție.

4. Prezentul articol nu se aplică unei organizații regionale de integrare economică.

Articolul 26 Relația cu alte instrumente internaționale

1. Prezenta convenție se interpretează, în măsura posibilului, astfel încât să fie compatibilă cu alte tratate în vigoare în statele contractante și încheiate anterior sau ulterior prezentei convenții.

2. Prezenta convenție nu aduce atingere aplicării de către un stat contractant a unui tratat încheiat anterior sau ulterior prezentei convenții, în cazul în care nici una dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este parte la tratat.

3. Prezenta convenție nu aduce atingere aplicării de către un stat contractant a unui tratat care a fost încheiat înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru respectivul stat contractant, dacă aplicarea prezentei convenții ar fi incompatibilă cu obligațiile statului contractant față de orice stat care nu este parte la convenție. Prezentul alineat se aplică, de asemenea, tratatelor care revizuiesc sau înlocuiesc un tratat încheiat înainte de intrarea în vigoare a prezentei convenții pentru respectivul stat contractant, cu excepția cazului în care revizuirea sau înlocuirea creează noi incompatibilități cu prezenta convenție.

4. Prezenta convenție nu aduce atingere aplicării de către un stat contractant a unui tratat încheiat înainte sau după prezenta convenție, pentru a obține recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță a unui stat contractant care, de asemenea, este parte la respectivul tratat. Cu toate acestea, hotărârea nu va fi recunoscută sau executată într-o măsură mai mică decât în temeiul prezentei convenții.

5. Prezenta convenție nu aduce atingere aplicării de către un stat contractant a unui tratat care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în legătură cu un domeniu specific, chiar dacă este încheiat ulterior prezentei convenții și chiar dacă toate statele vizate sunt parte la convenție. Prezentul alineat se aplică doar dacă statul contractant a făcut o declarație cu privire la respectivul tratat în temeiul prezentului alineat. În cazul unei asemenea declarații, alte state contractante nu sunt obligate să aplice prezenta convenție respectivului domeniu, în măsura în care nu există nicio incompatibilitate, atunci când un acord de alegere exclusivă a forului desemnează instanțele sau una ori mai multe instanțe specifice ale statului contractant care a făcut declarația.

6. Prezenta convenție nu aduce atingere aplicării normelor unei organizații regionale de integrare economică parte la prezenta convenție, adoptate anterior sau ulterior încheierii acesteia:

a) când nicio parte nu este rezidentă într-un stat contractant care nu este un stat membru al organizației regionale de integrare economică;

b) în ceea ce privește recunoașterea sau executarea hotărârilor între statele membre ale unei organizații

regionale de integrare economică.

CAPITOLUL V – DISPOZIȚII FINALE

Articolul 27 Semnare, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare

1. Prezenta convenție este deschisă spre semnare tuturor statelor.

2. Prezenta convenție este supusă ratificării, acceptării sau aprobării de către statele semnatare.

3. Prezenta convenție este deschisă spre aderare tuturor statelor.

4. Instrumentele de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare sunt depuse la Ministerul Afacerilor Externe din Regatul Țărilor de Jos, care este depozitarul convenției.

Articolul 28 Declarații privind sistemele de drept neunitare

1. Dacă un stat are două sau mai multe unități teritoriale unde se aplică sisteme de drept diferite cu privire la domeniile reglementate de prezenta convenție, acesta poate declara, în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării, faptul că prezenta convenție își extinde sfera de aplicare la toate unitățile sale teritoriale sau numai la una sau mai multe dintre acestea și poate modifica această declarație prin prezentarea unei alte declarații în orice moment.

2. O asemenea declarație este notificată depozitarului și indică expres unitățile teritoriale cărora li se aplică convenția.

3. Dacă un stat nu face nicio declarație în temeiul acestui articol, convenția își extinde sfera de aplicare la toate unitățile teritoriale ale respectivului stat.

4. Acest articol nu se aplică unei organizații regionale de integrare economică.

Articolul 29 Organizații regionale de integrare economică

1. O organizație regională de integrare economică, care este constituită exclusiv din state suverane și care dispune de competențe în ceea ce privește toate sau o parte din domeniile reglementate de prezenta convenție poate, în mod similar, să semneze, să accepte sau să aprobe convenția sau poate să adere la aceasta. În acest caz, organizația regională de integrare economică are drepturile și obligațiile unui stat contractant, în măsura în care organizația are competență în ceea ce privește domeniile reglementate de prezenta convenție.

2. În momentul semnării, acceptării, aprobării sau aderării, organizația regională de integrare economică notifică în scris depozitarul cu privire la domeniile reglementate de prezenta convenție în legătură cu care

statele membre au transferat competența respectivei organizații. Organizația notifică fără întârziere depozitarul, în scris, cu privire la orice modificări ale competenței sale precizate în cea mai recentă notificare efectuată în conformitate cu prezentul alineat.

3. În vederea intrării în vigoare a prezentei convenții, orice instrument depus de o organizație regională de integrare economică va fi luat în considerare doar dacă organizația regională de integrare economică declară, în conformitate cu articolul 30, că statele sale membre nu vor fi părți la prezenta convenție.

4. Orice trimitere din prezenta convenție la „stat contractant” sau „stat” se aplică, de asemenea, când este cazul, unei organizații regionale de integrare economică parte la convenție.

Articolul 30 Aderarea unei organizații regionale de integrare economică fără statele sale membre

1. În momentul semnării, acceptării, aprobării sau aderării, o organizație regională de integrare economică poate declara că își exercită competența asupra tuturor domeniilor reglementate de prezenta convenție și că statele membre nu vor fi părți la aceasta, dar că vor fi obligate în virtutea semnării, acceptării, aprobării sau aderării organizației respective.

2. În cazul în care o organizație regională de integrare economică face o declarație în conformitate cu alineatul (1), orice mențiune cu privire la un „stat contractant” sau „stat” din prezenta convenție se aplică, dacă este cazul, și statelor membre ale organizației.

Articolul 31 Intrarea în vigoare

1. Prezenta convenție intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la depunerea celui de al doilea instrument de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare prevăzut la articolul 27.

2. Astfel, prezenta convenție intră în vigoare:

a) pentru fiecare stat sau organizație regională de integrare economică ce a ratificat, acceptat sau aprobat convenția sau a aderat la aceasta ulterior, în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la depunerea instrumentului de ratificare, acceptare, aprobare sau aderare;

b) pentru o unitate teritorială la care a fost extins domeniul de aplicare al prezentei convenții în conformitate cu articolul 28 alineatul (1), în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la notificarea declarației menționate la articolul respectiv.

Articolul 32 Declarații

1. Declarațiile la care se face referire la articolele 19, 20, 21, 22 și 26 pot fi făcute în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării ori în orice alt moment

ulterior și pot fi modificate sau retrase în orice moment.

2. Declarațiile, modificările și retragerile sunt notificate depozitarului.

3. O declarație făcută în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării intră în vigoare în același moment cu intrarea în vigoare a prezentei convenții pentru statul în cauză.

4. O declarație făcută la o dată ulterioară, precum și orice modificare sau retragere a unei declarații intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni de la data primirii notificării de către depozitar.

5. O declarație făcută în temeiul articolelor 19, 20, 21 și 26 nu se aplică acordurilor de alegere exclusivă a forului încheiate înainte de intrarea sa în vigoare.

Articolul 33 Denunțare

1. Prezenta convenție poate fi denunțată printr-o notificare scrisă adresată depozitarului. Denunțarea poate fi limitată la anumite unități teritoriale ale unui sistem de drept neunitar cărora li se aplică prezenta convenție.

2. Denunțarea intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de douăsprezece luni de la data primirii notificării de către depozitar. Atunci când în notificare este specificată o perioadă mai mare pentru intrarea în vigoare a denunțării, aceasta va intra în vigoare după expirarea unei asemenea perioade mai lungi ulterioare notificării primite de către depozitar.

Articolul 34 Notificări efectuate de depozitar

Depozitarul notifică membrilor Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat, precum și celorlalte state și organizațiilor regionale de integrare economică ce au semnat, ratificat, acceptat, aprobat sau aderat, în conformitate cu articolele 27, 29 și 30, următoarele informații:

a) semnările, ratificările, acceptările, aprobările și aderările menționate la articolele 27, 29 și 30;

b) data la care prezenta convenție intră în vigoare, în conformitate cu articolul 31;

c) notificările, declarațiile, modificările și retragerile declarațiilor menționate la articolele 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 și 30;

d) denunțările menționate la articolul 33.

Drept care subsemnații, pe deplin autorizați, au semnat prezenta convenție.

Adoptată la Haga, la 30 iunie 2005, în limbile engleză și franceză, ambele texte fiind egal autentice, într-un singur exemplar care se depune în arhivele Guvernului Regatului Țărilor de Jos, o copie certificată pentru conformitate a

textului urmând a fi trimisă, pe cale diplomatică, fiecărui stat membru al Conferinței de la Haga de drept internațional privat la momentul celei de a douăzecea sesiuni a acesteia, precum și oricărui alt stat participant la respectiva sesiune.

Cea de a douăzecea sesiune

Recomandă statelor părți la *Convenția privind acordurile de alegere a forului* să utilizeze următorul formular pentru a confirma eliberarea și conținutul unei hotărâri pronunțate de instanța de origine în scopul recunoașterii și executării acesteia în temeiul convenției:

FORMULAR RECOMANDAT ÎN CONFORMITATE CU CONVENȚIA PRIVIND ACORDURILE DE ALEGERE A FORULUI („CONVENȚIA”) (Model de formular prin care se confirmă eliberarea și conținutul unei hotărâri pronunțate de instanța de origine în scopul recunoașterii și executării acesteia în temeiul convenției)	
1.	(INSTANȚA DE ORIGINE)
ADRESA	
TEL.	
FAX	
E-MAIL	
2.	CAUZA/NUMĂRUL DOSARULUI
3.	 (RECLAMANT)
	/
	 (PÂRÂT)
4.	(INSTANȚA DE ORIGINE) a emis o hotărâre în cauza menționată anterior la (DATA) în (ORAȘ, STAT).
5.	Această instanță a fost desemnată printr-un acord de alegere exclusivă a forului în sensul articolului 3 din convenție:
	DA ☐ NU ☐
	IMPOSIBIL DE CONFIRMAT ☐

6. Dacă da, acordul de alegere exclusivă a forului a fost încheiat sau documentat în felul următor:
7. Această instanță a acordat plata următoarei sume de bani (vă rugăm să indicați, dacă este cazul, orice categorie relevantă de despăgubiri incluse):
8. Această instanță a acordat dobânzi după cum urmează [vă rugăm să precizați rata (ratele) dobânzii (dobânzilor), partea (părțile) indemnizațiilor la care se aplică dobânzile, data de la care se calculează dobânda și orice alte informații cu privire la dobânzi care ar putea ajuta instanța solicitată]:
9. Această instanță a inclus în hotărâre următoarele costuri și cheltuieli aferente procedurii (vă rugăm să specificați cuantumul acestor indemnizații, inclusiv, dacă este cazul, orice sumă în bani menită să acopere costurile și cheltuielile aferente procedurilor):
10. Această instanță a acordat următorul ajutor nepecuniar (vă rugăm să descrieți natura unui astfel de ajutor):
11. Această hotărâre este executorie în statul de origine:
- DA ☐ NU ☐
- IMPOSIBIL DE CONFIRMAT ☐
12. Prezenta hotărâre (sau o parte din aceasta) face în prezent obiectul unei căi de atac în statul de origine:
- DA ☐ NU ☐
- IMPOSIBIL DE CONFIRMAT ☐
- Dacă ați răspuns „da”, vă rugăm să precizați natura acestei căi de atac și etapa în care se află procedura:*

13. Orice alte informații relevante:

14. Sunt anexate la prezentul formular documentele indicate în lista de mai jos *(dacă sunt disponibile)*:

- ☐ o copie completă și autenticată a hotărârii;
- ☐ acordul privind alegerea exclusivă a forului, o copie autenticată sau altă dovadă a existenței acestuia;
- ☐ dacă hotărârea a fost pronunțată în lipsă, originalul sau o copie autenticată a unui document care să ateste că actul de sesizare a instanței sau un act echivalent a fost notificat părții care nu s-a prezentat la proces;
- ☐ orice documente necesare pentru a stabili că hotărârea produce efecte sau, dacă este cazul, că este executorie în statul de origine;

(dacă este cazul, vă rugăm să furnizați lista acestor documente):

- ☐ în cazul la care se face referire la articolul 12 din convenție, un certificat din partea instanței din statul de origine care să ateste că tranzacția judiciară sau o parte a acesteia este executorie în aceleași condiții ca o hotărâre judecătorească pronunțată în statul de origine;
- ☐ alte documente:

15. Întocmit la....., în data de..... 20...

16. Semnătura și/sau ștampila instanței sau a grefierului instanței:

PERSOANĂ DE CONTACT:

TEL:

FAX:

E-MAIL:

Raport

Cuprins

Pagina

PARTEA I: PREFAȚĂ	18
Documente	20
Mulțumiri	21
Terminologie	21
PARTEA A II-A: PREZENTARE GENERALĂ	21
PARTEA A III-A: OBSERVAȚII PRIVIND ARTICOLELE	27
Articolul 1 – Domeniul de aplicare	27
Articolul 2 – Situații excluse din domeniul de aplicare	28
Articolul 3 – Acordurile de alegere exclusivă a forului	34
Articolul 4 – Alte definiții	37
Articolul 5 – Competența instanței alese	38
Articolul 6 – Obligațiile unei instanțe nealese	41
Articolul 7 – Măsuri de protecție provizorii	43
Articolul 8 – Recunoaștere și executare	44
Articolul 9 – Refuzul recunoașterii sau executării	47
Articolul 10 – Întrebări preliminare	49
Articolul 11 – Daune-interese	50
Articolul 12 – Tranzacții judiciare (transactions judiciaires)	52
Articolul 13 – Documente care trebuie furnizate	53
Articolul 14 – Procedura	53
Articolul 15 – Separabilitatea	54
Articolul 16 – Prevederi tranzitorii	54
Articolul 17 – Contractele de asigurare și reasigurare	54
Articolul 18 – Scutirea de obligația legalizării	56
Articolul 19 – Declarații de limitare a competenței	56
Articolul 20 – Declarații care limitează recunoașterea și executarea	56
Articolul 21 – Declarații cu privire la domenii specifice	57
Articolul 22 – Declarații reciproce privind acordurile de alegere neexclusivă a forului	57

Articolul 23 – Interpretare uniformă	59
Articolul 24 – Evaluarea punerii în aplicare a convenției	59
Articolul 25 – Sistemede drept neunitare	60
Articolul 26 – Relația cu alte instrumente internaționale	60
Articolul 27 – Semnare, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare	67
Articolul 28– Declarații privind sistemele de drept neunitare	67
Articolul 29 – Organizații regionale de integrare economică	68
Articolul 30– Aderarea unei organizații regionale de integrare economică fără statele sale membre	68
Articolul 31 – Intrarea în vigoare	68
Rezerve	68
Articolul 32 – Declarații	69
Articolul 33 – Denunțare	69
Articolul 34 – Notificări efectuate de depozitar	69

PARTEA I: PREFAȚĂ

Adoptarea convenției

Textul definitiv al convenției a fost elaborat în cadrul celei de a douăzecea sesiuni a Conferinței de la Haga de drept internațional privat de către Comisia II în perioada 14-30 iunie 2005. Actul final a fost adoptat în sesiunea plenară din 30 iunie 2005 și Convenția a fost deschisă pentru semnare la acea dată.

Originea convenției

Originile intelectuale ale proiectului care a condus, în cele din urmă, la adoptarea convenției pot fi identificate în propunerile prezentate de defunctul Arthur T. von Mehren de la Harvard Law School¹. El a fost cel care a sugerat că Statele Unite ale Americii trebuie să încheie convenții privind recunoașterea hotărârilor judecătorești cu alte state, în special din Europa. În urma unor discuții inițiale, s-a hotărât că o convenție mondială privind competența și hotărârile, negociată în cadrul Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat, era cea mai bună cale de urmat. După studii preliminare inițiate în 1994, în 1996 s-a luat decizia de a începe proiectul².

Proiectul inițial: o convenție „mixtă”. Inițial, profesorul von Mehren a sugerat că proiectul ar trebui să ia forma unei convenții „mixte”³. Este vorba despre o convenție în care criteriile de competență sunt împărțite în trei categorii.

¹ Arthur von Mehren a decedat în ianuarie 2006, dar a putut să vadă finalizat proiectul căruia i-a consacrat atât de multă energie.

² Cu privire la originile istorice ale convenției, a se vedea Raportul Nygh/ /Pocar (*infra*, nota 11), p. 25 și următoarele. Pentru mai multe detalii, a se vedea F. Pocar și C. Honorati

(ed), *The Hague Preliminary Draft Convention on Jurisdiction and Judgments*, CEDAM, Milano, Italia, 2005. Această din urmă lucrare cuprinde, de asemenea, Raportul Nygh/ /Pocar.

³ A se vedea A.T. von Mehren, „*Recognition and Enforcement of Foreign Judgments: A New Approach for the Hague*

Există liste de criterii de competență acceptate și criterii de competență interzise. Toate celelalte criterii de competență se încadrează în așa-numita „zonă gri”. Principiul este că, în cazul în care instanța este competentă pe baza unui criteriu de competență acceptat, aceasta poate soluționa cauza și hotărârea rezultată va fi recunoscută și executată în celelalte state contractante în temeiul convenției (cu condiția ca alte anumite condiții să fie îndeplinite). O instanță a unui stat contractant nu este autorizată să își asume competența în temeiul unui criteriu de competență interzis. Instanțele sunt autorizate să își asume competența cu privire la motivele din „zona gri”, dar dispozițiile convenției privind recunoașterea și executarea nu se vor aplica hotărârii rezultate⁴.

Cu toate că această abordare a fost sprijinită de Grupul de lucru inițial cu privire la proiectul respectiv⁵, pe măsură ce lucrările avansau, a devenit evident că nu ar fi posibil să se elaboreze un text satisfăcător pentru o convenție „mixtă” într-o perioadă de timp rezonabilă. Această constatare rezulta din diferențele majore în ceea ce privește normele privind competența existente în diferitele state și efectele imprevizibile ale evoluțiilor tehnice, inclusiv internetul, asupra normelor privind competența care ar putea fi adoptate în convenție. La sfârșitul primei părți a celei de a nouăsprezecea sesiuni, care a avut loc în iunie 2001, s-a decis amânarea unei decizii cu privire la oportunitatea de a continua lucrările privind proiectul preliminar de convenție. Pentru a găsi o cale de a avansa, Comisia pentru probleme generale și politică a Conferinței de la Haga, reunită în aprilie 2002, a hotărât că Biroul permanent, asistat de un grup de lucru informal, ar trebui să pregătească un text care să fie înaintat unei comisii speciale. S-a decis ca punctul de plecare al acestui proces să fie din domeniile fundamentale ale competenței, cum ar fi competența bazată pe acordurile de alegere a forului în relațiile dintre profesioniști, acceptarea tacită, forul pârâtului, cererile reconvenționale, trusturile, prejudiciile fizice și alte anumite motive posibile.

După trei reuniuni, Grupul de lucru informal a propus ca obiectivul să fie redus la dimensiunile unei convenții privind acordurile de alegere a forului în cauzele comerciale. În general, statele membre au considerat că un astfel de proiect de convenție realiza pentru acordurile respective și pentru hotărârile judecătorești rezultate ceea ce *Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine* din 1958 făcuse pentru convențiile de arbitraj și pentru sentințele rezultate. După reacții pozitive primite din partea statelor membre ale Conferinței de la Haga, o reuniune a Comisiei speciale a

avut loc în decembrie 2003, pentru a discuta despre proiectul care a fost pregătit de Grupul de lucru informal. Această reuniune a Comisiei speciale a elaborat un proiect (*proiect de convenție 2003*), care a fost publicat ca Documentul de lucru nr. 49 revizuit. O nouă reuniune a avut loc în aprilie 2004, care a revizuit acest document și a abordat chestiunile rămase. Reuniunea din aprilie 2004 a permis redactarea unui proiect revizuit (*proiect de convenție 2004*), publicat ca Documentul de lucru nr. 110 revizuit. Acesta a constituit baza textului examinat în cadrul Conferinței diplomatice din iunie 2005, care a dus la textul final al convenției. Următoarele documente constituie cele mai importante etape în evoluția convenției:

1. o propunere a unui grup de lucru special, sub forma unui proiect de convenție („proiect al Grupului de lucru informal”), publicată ca Documentul preliminar nr. 8 (martie 2003);⁶
2. un proiect de convenție elaborat în 2003 („*proiectul de convenție 2003*”), care s-a bazat pe proiectul Grupului de lucru informal, publicat ca Documentul de lucru nr. 49 revizuit din decembrie 2003;
3. o versiune revizuită și completată a proiectului de convenție 2003, întocmită în 2004 („*proiectul de convenție 2004*”), publicată ca Documentul de lucru nr. 110 revizuit din aprilie 2004;
4. textul final, întocmit în 2005.

Există două rapoarte care se referă la proiectele anterioare ale convenției, unul referitor la proiectul de convenție 2003 și unul referitor la proiectul de convenție 2004.

Birou

În prima fază (1997-2001), au fost efectuate următoarele numiri:

Președinte:	DI T. Bradbrooke Smith (Canada);
Vicepreședinți:	DI Andreas Bucher (Elveția); DI Masato Dogauchi (Japonia); DI Jeffrey D. Kovar (Statele Unite ale Americii); DI José Luis Siqueiros (Mexic);
Coraportori:	DI Peter Nygh (Australia); ⁷ DI Fausto Pocar (Italia);

Conference?, *Law & Contemporary Problems*, Vol. 57, p. 271 (1994); *id.*, „*The Case for a Convention-mixte Approach to Jurisdiction to Adjudicate and Recognition and Enforcement of Foreign Judgments*”, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Vol. 61, Nr. 1, p. 86 (1997).

⁴ Instrumentele europene în acest domeniu (Regulamentul Bruxelles, Convenția de la Bruxelles și Convenția de la Lugano) se bazează pe un principiu ușor diferit. Atunci când pârâtul este domiciliat într-un alt stat în care instrumentul se aplică, nu există zonă gri: competența nu poate fi exercitată decât pentru motivele indicate în instrument. Cu toate acestea, în cazul în care pârâtul nu este domiciliat într-un astfel de stat, sub rezerva anumitor excepții, competența

poate fi exercitată pentru orice motiv autorizat de legislația națională; hotărârea rezultată trebuie, totuși, să fie recunoscută și executată în celelalte state.

⁵ A se vedea „*Concluziile Grupului de lucru privind executarea hotărârilor judecătorești*”, Doc. prel. nr. 19 din noiembrie 1992, Lucrările celei de a șaptesprezecea sesiuni, volumul I, p. 257 și următoarele, punctele 5 și 6.

⁶ „Rezultatele preliminare ale activității Grupului de lucru informal privind proiectul cu privire la hotărârile judecătorești”, Doc. prel. nr. 8 din martie 2003 în atenția Comisiei Speciale din aprilie 2003 pentru probleme generale și politică a Conferinței.

⁷ Din păcate, Peter Nygh a decedat în iunie 2002. Moartea sa a constituit o pierdere tragică.

Președintele Comitetului de redactare:

Dl Gustaf Möller (Finlanda).

Dna Catherine Kessedjian, în acea perioadă Secretar general adjunct, a elaborat mai multe documente preliminare.

În faza a doua (2002-2005), au fost efectuate următoarele numiri:

Președinte: Dl Allan Philip (Danemarca) (2003-2004)⁸;

Dl Andreas Bucher (Elveția) (2005);

Vicepreședinți: Dl David Goddard (Noua Zeelandă);

Dl Jeffrey D. Kovar (Statele Unite ale Americii);

Dl Alexander Matveev (Federația Rusă);

Dna Kathryn Sabo (Canada);

Dl Jin Sun (China);

Coraportori: Dl Trevor C. Hartley (Regatul Unit);

Dl Masato Dogauchi (Japonia);

Președintele Comitetului de redactare:

Dl Gottfried Musger (Austria).

Dna Andrea Schulz, prim-secretar, a elaborat mai multe documente preliminare și a realizat alte lucrări.

Documente

Mai jos este prezentată o listă a celor mai importante documente menționate în timpul negocierilor și citate în prezentul raport. Acestea sunt împărțite în două categorii: documentele referitoare la prima fază a proiectului și documentele referitoare la cea de a doua fază. Acestea sunt menționate în forma prescurtată indicată mai jos.

⁸ Allan Filip a murit în septembrie 2004, ceea ce a afectat profund toate persoanele implicate în Convenție.

⁹ „Convenția de la Bruxelles”: *Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* din 27 septembrie 1968. Un text consolidat poate fi găsit în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* (denumit în continuare „JO”), 1998, volumul 27 din seria „C”, p. 1. În 1999, aceasta a fost în mare parte înlocuită de Regulamentul Bruxelles (a se vedea *infra*, nota 50). Până la acel moment, aceasta se aplica statelor membre ale Uniunii Europene. Raportul elaborat de Paul Jenard privind Convenția de la Bruxelles inițială este publicat în JO 1979, C 59, p. 1.

¹⁰ „Convenția de la Lugano”: *Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* din 16 septembrie 1988, JO 1988, L 319, p. 9. Aceasta include prevederi asemănătoare celor din Convenția de la Bruxelles, însă cele două convenții nu sunt identice. Statele părți la Convenția de la Lugano sunt cele 15 „vechi” state membre UE și anumite alte state din Europa. La momentul redactării prezentului raport, acestea sunt Islanda, Norvegia, Polonia și Elveția. Delimitarea între Convenția de la Bruxelles și Convenția de la Lugano este prevăzută în articolul 54b din Convenția de la Lugano. Aceasta se bazează pe principiul că Convenția de la Lugano

Documentele referitoare la a doua fază sunt cele care privesc convenția mai îndeaproape: acestea constituie elemente de context esențiale. Documentele referitoare la prima fază sunt relevante numai în măsura în care dispozițiile din versiunile anterioare ale convenției au fost păstrate în versiunea finală.

(a) Prima fază

„**Proiect preliminar de convenție din 1999**”: Proiect preliminar de convenție privind competența și hotărârile judecătorești străine în materie civilă și comercială din 1999. Acesta a fost elaborat în cadrul Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat, în 1999 și a acoperit, în mare parte, aceleași aspecte precum convențiile de la Bruxelles⁹ și Lugano¹⁰. Lucrările la acest proiect preliminar au fost întrerupte atunci când s-a constatat că ar fi dificil să se ajungă la un acord global la momentul respectiv. Textul acestuia, împreună cu un raport elaborat de către dl Peter Nygh și dl Fausto Pocar, a fost publicat de Biroul permanent al Conferinței de la Haga în august 2000¹¹.

„**Raportul Nygh/Pocar**”: Raport referitor la proiectul preliminar de convenție din 1999 (a se vedea nota 11).

„**Text provizoriu 2001**”: Rezumat al rezultatului dezbaterii din cadrul Comisiei II din prima parte a Conferinței Diplomatice din 6-20 iunie 2001¹². Numărul mare de paranteze pătate din text indică faptul că delegații nu au fost în măsură să convină asupra mai multor puncte.

(b) A doua fază

„**Proiectul Grupului de lucru informal**”: Proiect de convenție elaborat de Grupul de lucru informal, publicat ca Documentul preliminar nr. 8 în atenția Comisiei speciale pentru probleme generale și politică a Conferinței (martie 2003)¹³.

„**Primul raport Schulz**”: Raportul dnei Andrea Schulz privind proiectul Grupului de lucru informal, publicat în iunie 2003, Documentul preliminar nr. 22¹⁴.

nu se va aplica relațiilor dintre cele 15 „vechi” state membre UE, dar se va aplica atunci când este implicată una dintre țările menționate mai sus (cu excepția Poloniei). Raportul oficial a fost redactat de Paul Jenard și Gustaf Möller; acesta a fost publicat în JO 1990 C 189, p.57.

¹¹ „Proiect preliminar de convenție privind competența și hotărârile judecătorești străine în materie civilă și comercială, adoptat de Comisia specială și Raport elaborat de Peter Nygh & Fausto Pocar”, Doc. prel. nr. 11 din august 2000, întocmit în atenția celei de a nouăsprezecea sesiuni din iunie 2001. Cu excepția cazului în care se prevede explicit altfel, toate documentele preliminare menționate în prezentul raport sunt disponibile la adresa: < www.hcch.net >, la rubrica „Convenții” - „nr. 37” - „documente preliminare”.

¹² Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹³ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹⁴ A. Schulz, „Raport privind lucrările Grupului de lucru informal privind proiectul hotărârilor, în special în ceea ce privește textul preliminar realizat în cadrul celei de a treia reuniuni - 25-28 martie 2003”, Doc. prel. nr. 22 din iunie 2003, disponibil la adresa < www.hcch.net >.

„Proiectul de convenție 2003”: Proiect de text al convenției, întocmit de Comisia specială privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie civilă și comercială în decembrie 2003 (Doc. de lucru nr. 49 revizuit). Acesta s-a bazat pe proiectul Grupului de lucru informal¹⁵.

„Primul raport”: Raportul privind proiectul preliminar de convenție 2003, întocmit sub forma unui comentariu în martie 2004 și publicat ca Documentul preliminar nr. 25¹⁶.

„Proiectul de convenție 2004”: Proiect preliminar de convenție, desemnat oficial ca proiect privind acordurile de alegere exclusivă a forului. este vorba despre o versiune revizuită a proiectului de convenție 2003, elaborată în aprilie 2004. Acesta a fost publicat ca Documentul de lucru nr. 110 revizuit¹⁷.

„Al doilea raport”: Raport privind proiect preliminar de convenție 2004, întocmit sub forma unui comentariu în decembrie 2004. Acesta a fost publicat ca Documentul preliminar nr. 26¹⁸.

„Proiectul din aprilie 2005”: Posibile modificări ale proiectului de convenție 2004 efectuate de Comitetul de redactare în cadrul reuniunii sale din 18-20 aprilie 2005. Un text al proiectului de convenție 2004, care încorporează proiectul din aprilie 2005, a fost publicat ca Documentul de lucru nr. 1 al celei de a douăzecea sesiuni a Conferinței.

„Al doilea raport Schulz”: „Raport privind reuniunea Comitetului de redactare din 18-20 aprilie 2005 în vederea pregătirii celei de a douăzecea sesiuni din iunie 2005”. Acesta aduce comentarii la proiectul din aprilie 2005 și a fost publicat în mai 2005 ca Documentul preliminar nr. 28¹⁹.

Mulțumiri

Autorii prezentului raport ar dori să își exprime recunoștința față de autorii rapoartelor anterioare, în special față de autorii Raportului Nygh/Pocar, dl Peter Nygh și dl Fausto Pocar.

Aceștia a dori să mulțumească delegațiilor naționale, care au prezentat observații cu privire la versiunile anterioare ale proiectului de raport. Observațiile respective au fost de mare ajutor și au contribuit în mod semnificativ la versiunea finală.

De asemenea, aceștia ar dori să mulțumească pentru sprijinul oferit de dna Andrea Schulz de la Biroul permanent și dl Gottfried Musger, președintele Comitetului de redactare. Aceste două persoane au consacrat mult timp raportului. Acestea au corectat numeroase erori și au propus multe îmbunătățiri. Fără ajutorul lor, raportul ar fi

avut de suferit de pe urma unor deficiențe grave. Cu toții le datorăm recunoștință considerabilă.

Terminologie

În convenție se utilizează următoarea terminologie:

„instanța de origine”: instanța care a pronunțat hotărârea;

„statul de origine”: statul în care este situată instanța de origine;

„instanța solicitată”: instanța căreia îi este adresată cererea de recunoaștere sau de executare hotărârii;

„statul solicitat”: statul în care este situată instanța solicitată²⁰.

În prezentul raport:

„Parte” („P” majusculă) desemnează o parte la convenție sau, după caz, un stat obligat prin convenție în temeiul articolului 30;

„parte” („p” minusculă) desemnează o parte la un contract sau un proces;

„Stat” („S” majusculă) desemnează un stat în sens internațional;

„stat” („s” minusculă) desemnează o unitate teritorială dintr-un stat federal (de exemplu, un stat din Statele Unite ale Americii).

Structura prezentului raport

Această parte a prezentului raport (Partea I) este urmată de alte două părți. Partea a II-a („Prezentare generală”) are scopul de a explica structura convenției. Accentul este plasat pe funcția diferitelor dispoziții și pe raportul care există între acestea. Partea a III-a („Observații privind articolele”) analizează fiecare articol în parte pentru a clarifica semnificația acestuia.

Exemple

În exemplele de mai jos, se presupune (cu excepția cazului în care este precizat contrariul) că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt Părți²¹ la aceasta.

PARTEA A II-A: PREZENTARE GENERALĂ²²

1. **Obiectivul.** Pentru a-și atinge scopul de a face acordurile de alegere a forului cât mai eficiente posibil, convenția trebuie să garanteze trei elemente. În primul

¹⁵ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹⁶ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹⁷ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹⁸ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

¹⁹ Disponibil la adresa < www.hcch.net >.

²⁰ În versiunea în limba engleză a proiectului preliminar de convenție din 1999 se utilizează „State addressed” în loc de „requested State”, termen reținut în versiunea în limba engleză a prezentului raport.

²¹ Pentru semnificația termenului „Parte”, a se vedea mai sus.

²² Prezentarea generală din această parte a raportului este menită să ofere o imagine de ansamblu asupra convenției în beneficiul celor care nu sunt familiarizați cu aceasta. Aceasta nu cuprinde o analiză exhaustivă a prevederilor convenției. Numeroase articole nu sunt menționate deloc, altele sunt examinate doar parțial, iar condițiile și excepțiile nu sunt întotdeauna menționate. Un comentariu complet se găsește în partea a III-a a raportului.

rând, instanța aleasă trebuie să soluționeze cauza, atunci când o astfel de acțiune este introdusă în fața sa; în al doilea rând, orice altă instanță în fața căreia este introdusă acțiunea trebuie să refuze soluționarea acesteia și, în al treilea rând, hotărârea instanței alese trebuie să fie recunoscută și executată. Aceste trei obligații au fost incluse în convenție și constituie dispoziții-cheie ale acesteia. Se speră că această convenție va face pentru acordurile de alegere a forului ceea ce *Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine* din 10 iunie 1958 a făcut pentru acordurile de arbitraj²³.

2. **Excepții.** Cu toate acestea, deși aceste obligații sunt esențiale, acestea nu pot fi impuse în mod absolut. În general, este recunoscut faptul că ar putea exista situații, de obicei cu un caracter excepțional, în care oportunitatea de a pune în aplicare un acord de alegere a forului ar putea fi depășită de alte considerente. Din acest motiv, convenția prevede excepții la fiecare dintre cele trei obligații-cheie. Cu toate acestea, dacă excepțiile ar fi prea largi și prea vagi, convenția ar fi inefficientă. Găsirea unui echilibru adecvat între flexibilitate și certitudine a fost, prin urmare, una dintre cele mai importante sarcini ale sesiunii diplomatice care a elaborat convenția.

3. **Instanța aleasă trebuie să soluționeze cauza.** Articolul 5 prevede că o instanță desemnată într-un acord exclusiv de alegere a instanței competente trebuie să soluționeze cauza atunci când este sesizată în legătură cu un litigiu²⁴. Aceasta nu poate refuza să soluționeze cauza pe motiv că o instanță dintr-un alt stat este mai adecvată (*forum non conveniens*) sau că respectiva instanță a fost sesizată prima (*lis pendens*). Principala excepție la articolul 5²⁵ constă în aceea că instanța aleasă nu trebuie să soluționeze cauza dacă acordul de alegere a forului este nul de drept în conformitate cu legislația acesteia, inclusiv normele privind conflictul de legi²⁶.

4. **Celelalte instanțe nu sunt autorizate să soluționeze cauza.** Articolul 6 prevede că o instanță a unui stat contractant, altul decât cel al instanței alese, trebuie să suspende procedurile sau să se desesizeze în legătură cu litigiul căruia i se aplică un acord de alegere exclusivă a forului²⁷. Cu toate acestea, există cinci excepții specifice stabilite la literele (a)-(e) de la articolul 6. Prima, prevăzută la litera (a), corespunde excepției de la articolul 5, și anume că acordul de alegere a forului este nul de drept în conformitate cu legislația instanței alese, inclusiv normele

privind conflictul de legi. Dintre celelalte patru excepții de la articolul 6, cea mai importantă este, probabil, cea de la litera (c), care se aplică în cazul în care punerea în practică a acordului ar conduce la o nedreptate evidentă sau ar fi în mod vădit contrară ordinii publice a statului instanței sesizate²⁸. Este important să se recunoască diferența de abordare între cele două excepții de la literele (a) și (c). În conformitate cu litera (a), instanța (nealeasă) în fața căreia este introdusă o acțiune trebuie să aplice legislația statului instanței alese (inclusiv normele privind conflictul de legi); în același timp, în conformitate cu litera (c), aceasta aplică propriile concepte privind „nedreptatea evidentă” și „ordinea publică”. În acest sens, convenția diferă de *Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine* din 1958, care nu precizează legislația aplicabilă în astfel de circumstanțe.

5. **Recunoașterea și executarea.** Valoarea unui acord de alegere a forului va fi mai mare dacă hotărârea rezultată este recunoscută și executată²⁹ în cât mai multe state. Articolul 8 alineatul (1) urmărește să realizeze acest obiectiv³⁰. Există, de asemenea, excepții, dintre care majoritatea sunt prevăzute la articolul 9³¹. Unele le reflectă pe cele de la articolul 6 — de exemplu, excepția aplicabilă în cazul în care acordul de alegere a forului este nul de drept în conformitate cu legislația statului instanței alese, inclusiv normele privind conflictul de legi³². Recunoașterea sau executarea pot fi, de asemenea, refuzate în cazul în care acestea ar fi în mod evident incompatibile cu ordinea publică a statului solicitat³³. Alte excepții se referă la notificarea actului de sesizare a instanței sau a unui act echivalent³⁴, precum și la cazurile de fraudă în legătură cu o chestiune de procedură³⁵.

6. **Hotărâri incompatibile.** Articolul 9 tratează, de asemenea, situația în care există o hotărâre pronunțată între aceleași părți de către o altă instanță (denumită în continuare „hotărâre incompatibilă”), care nu este compatibilă cu hotărârea instanței alese. Articolul tratează separat situația în care hotărârea incompatibilă provine din *același stat* în care este introdusă o acțiune pentru a obține executarea hotărârii instanței alese, și situația în care hotărârea incompatibilă provine dintr-un *alt stat*. În primul caz, existența, ca atare, a unei hotărâri incompatibile constituie un motiv pentru care recunoașterea hotărârii instanței alese poate fi refuzată. În al doilea caz, hotărârea incompatibilă trebuie să fi fost pronunțată înaintea hotărârii instanței alese; de asemenea, aceasta trebuie să implice același obiect și aceeași cauză și să îndeplinească condițiile

²³ Desigur, convenția merge mai departe decât Convenția de la New York în anumite privințe care vor fi discutate în detaliu mai jos, în legătură cu articolele în cauză.

²⁴ Pentru o discuție mai detaliată, a se vedea punctul 124 și urm., *infra*.

²⁵ Pentru o altă posibilă excepție, a se vedea articolul 19.

²⁶ Alineatul (3) de la articolul 5 conține dispoziții speciale care permit instanței alese să aplice normele sale privind competența materială și repartizarea competenței între instanțele unui stat contractant.

²⁷ Pentru o discuție mai detaliată, a se vedea punctul 141 și urm., *infra*.

²⁸ Celelalte excepții sunt: (b) o parte nu are capacitatea de a încheia acordul, conform legislației statului instanței sesizate; (d) din motive excepționale, în afara controlului părților, acordul nu poate fi pus în mod normal în aplicare și (e) instanța aleasă a hotărât să nu judece cauza.

²⁹ „Recunoașterea”, astfel cum este definită de convenție, desemnează acceptarea stabilirii drepturilor și a obligațiilor efectuată de instanța de origine. „Executarea” înseamnă asigurarea că debitorul împotriva căruia s-a pronunțat hotărârea respectă decizia instanței de origine.

³⁰ Pentru o discuție mai detaliată, a se vedea pct. 164 și urm., *infra*.

³¹ Pentru alte excepții posibile, a se vedea articolele 10 și 20.

³² Articolul 6 litera (a) se reflectă în articolul 9 litera (a); articolul 6 litera (b) se reflectă în articolul 9 litera (b) și articolul 6 litera (c) se reflectă în articolul 9 litera (e).

³³ Articolul 9 litera (e).

³⁴ Articolul 9 litera (c).

³⁵ Articolul 9 litera (d). Frauda în ceea ce privește fondul cererii poate intra sub incidența altor dispoziții, cum ar fi - în circumstanțe extreme - cea referitoare la ordinea publică.

necesare pentru recunoașterea sa în statul solicitat. Cu toate acestea, în niciunul dintre cele două cazuri instanța nu este *obligată* să recunoască hotărârea incompatibilă sau să refuze recunoașterea hotărârii instanței alese.

7. **Daune-interese.** O altă excepție este prevăzută la articolul 11. Acesta prevede că recunoașterea și executarea unei hotărâri pot fi refuzate dacă și în măsura în care hotărârea acordă daune-interese, inclusiv cu caracter punitiv sau exemplar, prin care nu se compensează o parte pentru o pierdere sau prejudiciul real suferit³⁶.

8. **Alte dispoziții.** Dispozițiile-cheie de mai sus sunt dispoziții esențiale ale convenției. Cu toate acestea, ele nu constituie decât o parte relativ mică din numărul total de articole. Restul dispozițiilor sunt, într-un anume sens, secundare: unele vizează domeniul de aplicare al convenției; unele prevăd alte excepții și rezerve la dispozițiile-cheie; iar altele cuprind norme de drept internațional public privind funcționarea convenției. În această prezentare generală, vor fi abordate numai dispozițiile cele mai importante.

9. **Care sunt acordurile de alegere a forului reglementate de convenție?** Articolele 1 și 3 explică ce se înțelege printr-un acord de alegere exclusivă a forului în sensul convenției. Numai acordurile de alegere a forului care intră sub incidența acestor dispoziții sunt vizate de capitolul II din convenție³⁷.

10. **Articolul 1.** Articolul 1 limitează domeniul de aplicare al convenției în trei moduri elementare. În primul rând, articolul prevede că această convenție se aplică numai în cazurile internaționale. În continuare, articolul prevede că aceasta se aplică numai în cazul acordurilor de alegere *exclusivă* a forului. Cu toate acestea, această restricție este supusă unui număr de două rezerve: în primul rând, există o normă, prevăzută la articolul 3 litera (b), conform căreia acordurile de alegere a forului care desemnează instanțele unui stat contractant sau una ori mai multe instanțe specifice ale unui stat contractant sunt considerate exclusive, cu excepția cazului în care părțile stipulează altfel; în al doilea rând, articolul 22 cuprinde o dispoziție de aderare facultativă (*opt-in*) care extinde dispozițiile convenției privind recunoașterea și executarea la hotărârile pronunțate de o instanță desemnată printr-un acord de alegere neexclusivă a forului. A treia restricție de la articolul 1 constă în aceea că acordul de alegere a forului trebuie încheiat în materie civilă sau comercială. Cu toate acestea, articolul 2 alineatul (5) prevede că litigiile nu sunt excluse din domeniul de aplicare al prezentei convenții doar prin simplul fapt că un stat, inclusiv un guvern, o agenție guvernamentală sau orice persoană acționând în numele statului, este parte la respectivul litigiu.

11. **Sensul termenului „internațional”.** Întrucât convenția se aplică doar în cazurile internaționale, este necesară o definiție a termenului „internațional”. Aceasta

este prezentată la alineatele (2) și (3) de la articolul 1³⁸. Alineatul (2) prevede că, în vederea stabilirii competenței, o situație are caracter internațional cu excepția cazului în care părțile își au reședința în același stat contractant și toate elementele relevante, cu excepția localizării instanței alese, au legătură doar cu statul respectiv. Cu alte cuvinte, dacă o cauză este pur internă, alegerea unei instanțe străine nu o face internațională. O definiție diferită se aplică pentru recunoaștere și executare [alineatul (3)]. În acest caz, este suficient ca hotărârea să fi fost pronunțată de o instanță străină. Aceasta înseamnă că o cauză care nu era internațională atunci când a fost pronunțată hotărârea inițială poate deveni internațională dacă se pune problema recunoașterii sau executării hotărârii în alt stat. (Acest lucru este sub rezerva posibilității efectuării unei declarații în conformitate cu articolul 20, care permite unui stat să declare că instanțele sale pot refuza să recunoască sau să execute o hotărâre pronunțată de instanța aleasă dacă litigiul este - cu excepția localizării instanței alese - pur intern în statul în care se solicită recunoașterea și executarea)³⁹.

12. **Definiția noțiunii de „acord de alegere exclusivă a forului”.** Articolul 3 stabilește o definiție a unui acord de alegere exclusivă a forului. Articolul prevede că această convenție nu se aplică decât acordurilor de alegere a forului în favoarea statelor contractante. Acordul de alegere a forului se poate aplica atât litigiilor trecute, cât și celor viitoare. Acesta se poate referi, în general, la instanțele unui stat contractant („instanțele din Franța”), poate desemna o instanță specifică dintr-un stat contractant („Tribunalul Districtual Federal al districtului de sud din New York”) sau se poate referi la două sau mai multe instanțe specifice din același stat contractant („Curtea Districtuală din Tokyo sau Curtea Districtuală din Kobe”). Competența tuturor celorlalte instanțe trebuie să fie exclusă; de altfel, aceasta este considerată a fi exclusă, cu excepția cazului în care părțile prevăd în mod expres altfel.

13. **Cerințe de formă.** Articolul 3 litera (c) stabilește cerințele formale pe care un acord de alegere a forului trebuie să le respecte pentru a intra sub incidența convenției. Acesta trebuie să fie încheiat sau documentat fie i) în scris, fie (ii) prin orice alt mijloc de comunicare care face informația accesibilă, astfel încât să poată fi utilizată pentru trimiteri ulterioare⁴⁰. În cazul în care nu îndeplinește aceste cerințe, acordul nu va intra sub incidența convenției. Cu toate acestea, convenția nu interzice ca statele contractante să pună în aplicare un astfel de acord sau o astfel de hotărâre rezultată în temeiul propriei lor legislații.

14. **Sensul termenului „stat”.** Numeroase dispoziții ale convenției se referă la un „stat” sau la un „stat contractant”. Înțelesul acestor termeni nu este, cu toate acestea, o chestiune simplă, astfel cum reiese din articolele 25, 28, 29 și 30.

³⁶ Cu toate acestea, instanța sesizată trebuie să ia în considerare dacă și în ce măsură daunele-interese acordate de către instanța de origine permit acoperirea costurilor și cheltuielilor de judecată.

³⁷ În anumite circumstanțe, articolul 22 face posibilă aplicarea capitolului III din convenție și la acordurile de alegere neexclusivă a forului.

³⁸ A se vedea, de asemenea, articolul 25 alineatul (2).

³⁹ A se vedea punctele 231 - 233, *infra*.

⁴⁰ Formularea acestei dispoziții a fost inspirată de articolul 6 alineatul (1) din Legea tip a UNCITRAL privind comerțul electronic din 1996.

15. **Sisteme de drept neunitare.** Unele state sunt alcătuite din două sau mai multe unități, fiecare cu propriul sistem juridic. Această situație este frecventă în cazul federațiilor. De exemplu, Statele Unite ale Americii sunt formate din state, iar Canada este formată din provincii și teritorii. O astfel de situație poate surveni, de asemenea, în cazul anumitor state nefederale, cum ar fi China sau Regatul Unit. Acesta din urmă este alcătuit din trei unități: Anglia și Țara Galilor (o singură unitate), Scoția și Irlanda de Nord. Articolul 25 alineatul (1) prevede că, în cazul unor astfel de state, cuvântul „stat” din convenție se poate aplica, după caz, fie entității celei mai mari - Regatul Unit, de exemplu -, fie unei subunități a entității respective - Scoția, de exemplu⁴¹. Ceea ce este adecvat va depinde de o serie de factori, printre care se numără relația dintre entitatea cea mai mare și subunitățile din cadrul sistemului juridic al statului în cauză, precum și de prevederile acordului de alegere a forului. Pentru a ilustra modul în care funcționează articolul 25 alineatul (1), putem lua exemplul articolului 3, care se referă, printre altele, la un acord care desemnează „instanțele unui stat contractant”. Dacă părțile aleg instanțele din Alberta, „statul contractant” de la articolul 3 va însemna Alberta; astfel, acordul de alegere a forului va intra sub incidența prevederilor convenției. Dacă, dimpotrivă, acestea desemnează instanțele din Canada, „statul contractant” de la articolul 3 se va referi la Canada; astfel, din nou, acordul de alegere a forului va intra sub incidența convenției.

16. **Ratificare sau aderare limitate la anumite unități.** Articolul 28 vizează, de asemenea, state de tipul celor menționate la alineatul precedent. Cu toate acestea, scopul său este diferit. Acesta permite unui astfel de stat să declare că prevederile convenției se vor aplica numai pentru o parte a unităților sale. Aceasta ar permite, de exemplu, Canadei să declare că această convenție nu se va aplica decât în cazul provinciei Alberta. În acest caz, un acord de alegere a forului care desemnează instanțele unei alte provincii canadiene nu ar intra sub incidența convenției.

17. **Organizații regionale de integrare economică.** Organizațiile regionale de integrare economică, cum ar fi Comunitatea Europeană, sunt abordate în articolele 29 și 30⁴². În afară de faptul că articolele 29 și 30 permit unor astfel de organizații să devină părți la convenție în anumite circumstanțe, acestea prevăd, de asemenea, că orice trimitere la un „stat” sau un „stat contractant” din convenție se aplică, de asemenea, unei organizații regionale de

integrare economică care, dacă este cazul, este parte la convenție⁴³. Acest lucru înseamnă că, în funcție de ceea ce este oportun, „stat” în contextul european ar putea însemna fie Comunitatea Europeană, fie unul dintre statele sale membre (de exemplu, Regatul Unit) sau o unitate teritorială a unui astfel de stat membru (de exemplu, Scoția). Rezultă din aceasta că un acord de alegere a forului care desemnează „instanțele Comunității Europene” sau care se referă în mod specific la „Curtea de Justiție a Comunităților Europene (Tribunalul de Primă Instanță)”⁴⁴ ar intra sub incidența convenției.

18. **Situații excluse din domeniul de aplicare.** Articolul 2 se referă la situațiile excluse din domeniul de aplicare al convenției. Convenția a fost concepută să se aplice în materie comercială și numeroase excluziuni pun în aplicare această politică, deși unele aspecte comerciale sunt excluse, de asemenea, acolo unde se aplică criterii speciale. Alineatul (1) din articolul 2 prevede că această convenție nu se aplică contractelor încheiate cu consumatorii sau contractelor de muncă. Alineatul (2) prevede că acesta nu se aplică anumitor aspecte specifice enumerate în cele șaisprezece puncte ale sale. Acestea vizează diferite aspecte legate de dreptul familiei, cum ar fi obligațiile de întreținere și regimurile matrimoniale, și o serie de aspecte diverse care merg de la răspunderea pentru daune nucleare până la valabilitatea înregistrărilor în registrele publice. Unele dintre acestea vor fi discutate în cele ce urmează, atunci când sunt luate în considerare numite ramuri ale dreptului.

19. **Hotărâri preliminare.** Articolul 2 alineatul (3) stabilește principiul important conform căruia acțiunile cu privire la o chestiune care intră în domeniul de aplicare al convenției nu încetează să fie reglementate de aceasta doar pentru că instanța a trebuit să pronunțe o hotărâre preliminară cu privire la unul dintre domeniile excluse. Cu toate acestea, articolul 10 alineatul (1) precizează în mod clar că hotărârea cu privire la domeniul exclus nu are dreptul la o recunoaștere și o executare independente în temeiul convenției. În plus, articolul 10 alineatul (2) permite (dar nu impune) instanței solicitate să refuze să recunoască sau să execute hotărârea în sine, în măsura în care aceasta este întemeiată pe hotărâre. Cu toate acestea, acest drept nu ar trebui exercitat în cazul în care hotărârea preliminară ar fi fost aceeași dacă ar fi fost pronunțată de o instanță din statul solicitat.

⁴¹ Cu toate acestea, articolul 25 alineatul (2) prevede că un astfel de stat nu este obligat să aplice convenția între astfel de subunități.

⁴² Diferența între articolul 29 și articolul 30 constă în faptul că primul se referă la situația în care organizația regională de integrare economică devine parte la convenție, *împreună* cu statele sale membre, în timp ce al doilea se referă la situația în care aceasta devine parte *fără* statele sale membre. În cazul Comunității Europene, aceasta ar depinde de faptul dacă Comunitatea dispune de o competență partajată sau de o competență exclusivă. În acest sens, a se vedea avizul Curții de Justiție a Comunităților Europene din 7 februarie 2006 privind competența Comunității de a încheia noua Convenție de la Lugano privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Avizul 01/03), disponibil la adresa < <http://curia.europa.eu/> >.

⁴³ Cu toate acestea, anumite articole - de exemplu, articolul 28 - precizează în mod expres că acestea nu se aplică organizațiilor regionale de integrare economică.

⁴⁴ În temeiul articolului 238 din *Tratatul de instituire a Comunității Europene* (Tratatul CE), Curtea de Justiție a Comunităților Europene este competentă în temeiul unei „clauze de arbitraj” (în realitate, o clauză de alegere a forului) într-un contract încheiat de Comunitate sau în numele acesteia. Această competență este exercitată de către Tribunalul de Primă Instanță: articolul 225 alineatul (1) din Tratatul CE. Astfel, în cazul în care Comisia Europeană ar încheia un contract comercial cu o societate care își are reședința în afara Comunității Europene, o clauză de alegere a forului într-un astfel de contract în favoarea Curții de Justiție a Comunităților Europene (Tribunalul de primă instanță) ar intra sub incidența convenției.

20. **Hotărâri preliminare în materie de proprietate intelectuală.** Aplicarea articolului 10 alineatul (2) este supusă unor restricții importante atunci când hotărârea preliminară vizează validitatea unui drept de proprietate intelectuală [articolul 10 alineatul (3)]. Acest lucru este explicat mai jos, atunci când se discută proprietatea intelectuală.

21. **Declarații cu privire la domenii specifice.** Articolul 21 permite unui stat contractant să extindă lista domeniilor excluse, prin intermediul unei declarații în care se specifică domeniul pe care dorește să îl excludă, cu condiția ca acesta să îl definească în mod clar și precis. În acest caz, convenția nu se va aplica cu privire la domeniul respectiv în statul care face declarația⁴⁵.

22. **Transparență și neretroactivitate.** Articolul 21 permite în mod excepțional unui stat contractant să precizeze anumite domenii unde nu va aplica dispozițiile convenției. Cu toate acestea, în temeiul articolului 32, orice declarație de acest fel trebuie notificată depozitarului (Ministerul Afacerilor Externe al Țărilor de Jos), care va informa celelalte state (principiul transparenței). De asemenea, se preconizează că declarațiile vor fi publicate pe site-ul internet al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat⁴⁶. În cazul în care declarația se face după intrarea în vigoare a convenției pentru statul care formulează declarația, aceasta nu va produce efecte timp de cel puțin trei luni⁴⁷. Întrucât aceasta nu se aplică acordurilor de alegere a forului încheiate înainte de intrarea sa în vigoare (principiul neretroactivității)⁴⁸, va fi posibil ca părțile să cunoască, în prealabil, dacă relațiile lor juridice vor fi afectate.

23. **Reciprocitate.** Articolul 21 alineatul (2) prevede că, în cazul în care un stat face o astfel de declarație, celelalte state nu vor fi obligate să aplice convenția cu privire la domeniul în cauză atunci când instanța aleasă este situată în statul care face declarația (principiul reciprocității).

24. **Tranzacții judiciare.** Executarea tranzacțiilor judiciare, cunoscute în limba franceză sub numele de „*transactions judiciaires*”, intră sub incidența convenției, cu condiția să existe un acord de alegere a forului adecvat, iar tranzacția să fie însoțită de un certificat din partea unei instanțe din statul de origine⁴⁹. Tranzacțiile judiciare în

acest sens nu sunt cunoscute în *common law*. Acestea nu sunt identice nici cu tranzacțiile simple, încheiate în afara instanței, nici cu *consent judgments*, deși îndeplinesc aceeași funcție. *Consent judgments* intră sub incidența convenției în același mod ca alte hotărâri.

25. **Conflicte cu alte convenții.** Acesta este unul dintre cele mai dificile aspecte abordate în convenție. Punctul de plecare trebuie să fie normele obișnuite ale dreptului internațional public, care, în general, sunt considerate a fi reflectate în articolul 30 din *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor* din 1969. Articolul 30 alineatul (2) din Convenția de la Viena prevede că, în cazul în care un tratat precizează că face obiectul unui alt tratat (anterior sau posterior), dispozițiile acestuia din urmă prevalează. Articolul 26 din Convenția de la Haga specifică patru situații [articolul 26 alineatele (2)-(5)] în care o altă convenție prevalează asupra acesteia. Articolul 26 alineatul (6) abordează un aspect ușor diferit: conflictele între convenție și normele unei organizații regionale de integrare economică care este parte la convenție.

26. **Regulamentul Bruxelles⁵⁰.** Normele prevăzute la articolul 26 sunt prea complexe pentru a fi examinate în detaliu în acest scurt rezumat. Cu toate acestea, ar putea fi util să se rezume aplicarea acestora în ceea ce privește Regulamentul Bruxelles. În cazul în care există un conflict de norme în ceea ce privește competența, Regulamentul Bruxelles prevalează asupra convenției, atunci când niciuna dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene. Atunci când una sau mai multe părți își au reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene, convenția va prevala⁵¹. Astfel, de exemplu⁵², dacă o societate americană și o societate germană aleg Tribunalul Districtual din Rotterdam, convenția va prevala; dacă, dimpotrivă, o societate belgiană și o societate germană aleg Tribunalul din Rotterdam, Regulamentul Bruxelles va prevala. În practică, conflictele de natură jurisdicțională între cele două instrumente ar trebui să fie rare. Cea mai importantă excepție se referă la regula de litispendență, care prevalează asupra unui acord de alegere a forului în temeiul Regulamentului Bruxelles⁵³, dar nu și în temeiul convenției.

⁴⁵ Pentru situația în care un domeniu care a făcut obiectul unei declarații în temeiul articolului 21 generează o întrebare preliminară, a se vedea articolul 10 alineatul (4).

⁴⁶ La adresa < www.hcch.net >.

⁴⁷ Articolul 32 alineatul (4).

⁴⁸ Articolul 32 alineatul (5).

⁴⁹ Articolul 12 și articolul 13 alineatul (1) litera (e).

⁵⁰ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO 2001 L 12, p. 1. Acesta se aplică între toate statele membre ale Uniunii Europene, cu excepția Danemarcei, și înlocuiește Convenția de la Bruxelles în relațiile reciproce dintre statele la care se aplică. Aceleași dispoziții se aplică Danemarcei în temeiul Acordului între Comunitatea Europeană și Regatul Danemarcei privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO 2005 L 299, p. 61 și 62. Acordul a fost semnat la Bruxelles în 2005 și va intra în vigoare la 1 iulie 2007.

⁵¹ Articolul 4 alineatul (2) din Convenție prevede că o persoană juridică este rezidentă în fiecare dintre statele următoare: statul în care își are sediul statutar, statul în virtutea legislației căruia a fost constituită, statul în care își are administrația centrală și statul unde se află sediul principal de desfășurare a activității comerciale. Rezultă de aici că o societate ar putea, teoretic, să fie rezidentă în patru state. În cazul în care unul dintre acestea este parte la Convenția de la Haga, dar nu este un stat membru al Comunității Europene, Convenția de la Haga va prevala asupra Regulamentului Bruxelles în ceea ce privește competența.

⁵² Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

⁵³ În temeiul Regulamentului Bruxelles, dacă o instanță dintr-un alt stat membru al Comunității Europene este sesizată înainte de instanța aleasă, aceasta din urmă trebuie

27. În ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor, Regulamentul Bruxelles prevalează în cazul în care instanța care a pronunțat hotărârea și instanța căreia i se solicită recunoașterea sunt situate, ambele, în Comunitatea Europeană. Aceasta înseamnă că motivele, în general, mai limitate de nerecunoaștere prevăzute la articolul 34 din Regulamentul Bruxelles se vor aplica în locul motivelor mai extinse prevăzute la articolul 9 din convenție; în special, instanța solicitată nu va putea, în mod normal, să examineze dacă instanța de origine era competentă. În majoritatea cazurilor, aceasta ar trebui să faciliteze executarea hotărârii.

28. **Acordurile de alegere neexclusivă a forului.** În general, convenția se referă numai la acordurile de alegere exclusivă a forului. Cu toate acestea, articolul 22 prevede un sistem de declarații reciproce care extind dispozițiile convenției în materie de recunoaștere și de executare la acordurile de alegere neexclusivă a forului. Hotărârile în temeiul acestor acorduri vor fi recunoscute și executate dacă atât statul de origine, cât și statul solicitat au făcut o astfel de declarație, cu condiția să fie îndeplinite cerințele prevăzute la articolul 22 alineatul (2).

29. **Domenii specifice ale dreptului.** Ar putea fi util să se încheie acest rezumat analizând efectul convenției asupra anumitor domenii specifice ale dreptului. Va fi luat în considerare doar un număr limitat de domenii.

30. **Navigația maritimă și transporturile.** Articolul 2 alineatul (2) litera (f) exclude transportul de pasageri și de mărfuri din domeniul de aplicare al convenției. Aceasta cuprinde transportul pe cale maritimă, precum și transportul pe cale terestră și aeriană. Articolul 2 alineatul (2) litera (g) exclude poluarea marină, limitarea răspunderii pentru cereri în domeniul maritim, avariile comune, precum și remorcarea și salvarea de urgență. Alte domenii ale dreptului maritim intră sub incidența convenției⁵⁴.

31. **Asigurări.** Asigurările (inclusiv asigurările maritime) intră pe deplin sub incidența convenției. Convenția prevede în mod expres că un contract de asigurare (sau de reasigurare) nu este exclus din domeniul de aplicare al convenției doar pentru motivul că aceasta se referă la un aspect care este exclus⁵⁵. De exemplu, deși transportul de mărfuri pe mare este exclus, un contract de asigurare a mărfurilor transportate pe cale maritimă nu este exclus. De asemenea, este prevăzut în mod expres⁵⁶ că recunoașterea și executarea unei hotărâri privind răspunderea în temeiul unui contract de asigurare sau reasigurare nu pot fi limitate sau refuzate pe motiv că răspunderea în temeiul contractului se referă la un domeniu căruia nu i se aplică această convenție. În plus, în cazul în care asigurătorul acceptă să îl despăgubească pe asigurat în temeiul răspunderii de a plăti daune-interese cu caracter

punitiv, executarea unei hotărâri în temeiul contractului de asigurare nu poate fi refuzată numai pentru motivul că acordarea unor daune-interese cu caracter punitiv nu ar putea fi, ea însăși, executată în temeiul articolului 11.

32. **Sectorul bancar și financiar.** Sectorul bancar și cel financiar intră pe deplin în domeniul de aplicare al convenției. Cu toate acestea, acordurile internaționale de împrumut fac, de multe ori, obiectul unei clauze de alegere neexclusivă a forului. Într-un astfel de caz, convenția nu s-ar aplica decât dacă statele în cauză au făcut o declarație în temeiul articolului 22. Un acord de alegere a forului asimetric (un acord de alegere a forului în temeiul căruia una dintre părți poate introduce o acțiune numai în fața instanței desemnate, dar cealaltă parte poate introduce acțiunea și în fața altor instanțe) nu este considerat ca fiind exclusiv, în sensul Convenției.

33. **Proprietate intelectuală.** Aplicarea convenției la proprietatea intelectuală a făcut obiectul unor negocieri intense. Rezultatul a constatat în efectuarea unei distincții între dreptul de autor și drepturile conexe, pe de o parte, și celelalte drepturi de proprietate intelectuală (precum brevete, mărci, desene și modele), pe de altă parte. Vom trata cele două categorii de drepturi separat.

34. **Dreptul de autor și drepturile conexe.** Dreptul de autor și drepturile conexe (drepturi vecine) sunt pe deplin reglementate de convenție. Aceasta se aplică inclusiv atunci când litigiul se referă la valabilitate. Cu toate acestea, având în vedere că o hotărâre nu poate fi executată în temeiul convenției decât împotriva unor persoane care au obligații în temeiul acordului de alegere a forului, o hotărâre privind valabilitatea nu poate să aibă niciodată efecte *in rem*⁵⁷ în temeiul convenției; în consecință, o hotărâre conform căreia un drept de autor nu este valabil nu impune obligații terților în temeiul convenției⁵⁸.

35. **Drepturi de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe.** Articolul 2 alineatul (2) litera (n) exclude din domeniul de aplicare al convenției valabilitatea drepturilor de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe. Astfel, procedurile de anulare sau de declarare a nulității nu intră sub incidența convenției.

36. **Acordurile pentru acordarea licenței.** Convenția se aplică acordurilor pentru acordarea licenței și altor acorduri referitoare la proprietatea intelectuală. În cazul în care acordul conține o clauză de alegere a forului, o hotărâre pronunțată de instanța aleasă care impune plata unor redevențe va fi executorie în temeiul convenției.

37. **Contestarea valabilității în apărare**⁵⁹. În cazul în care deținătorul licenței introduce o acțiune împotriva licențiatului pentru a obține plata redevențelor, acesta din urmă poate răspunde susținând că dreptul de proprietate

să suspende judecarea cauzei până la momentul în care instanța sesizată prima se desesizează: *Gasser/MISAT*, cauza C-116/02, Curtea de Justiție a Comunităților Europene, Rec., 2003, p. I-14721, disponibil la < <http://curia.europa.eu/> >. În temeiul convenției, situația este contrară. A se vedea *infra*, punctele 295 - 301.

⁵⁴ A se vedea *infra*, punctul 59.

⁵⁵ Articolul 17 alineatul (1).

⁵⁶ Articolul 17 alineatul (2).

⁵⁷ Efectul *in rem* este numit uneori și efect „*erga omnes*”.

⁵⁸ Acest lucru se aplică, de asemenea, celorlalte drepturi de proprietate. De exemplu, o hotărâre privind dreptul de proprietate asupra bunurilor nu poate avea efect *in rem* în temeiul convenției. În orice caz, hotărârea poate, totuși, să aibă efect *in rem* pe alt temei.

⁵⁹ A se vedea punctul 77, *infra*.

intelectuală este invalid. Acest lucru ar putea constitui un mijloc de apărare împotriva cererii, cu excepția cazurilor în care acordul de licență cuprinde o clauză conform căreia redevențele sunt exigibile indiferent de contestarea valabilității dreptului de proprietate intelectuală (presupunând că o astfel de clauză este legală). În cazul în care obligația de a plăti redevențele nu există decât dacă dreptul este valabil, instanța sesizată cu privire la cererea de plată a redevențelor va trebui să decidă valabilitatea. Aceasta nu înseamnă că cererea de plată a redevențelor încetează să fie reglementată de convenție⁶⁰. Cu toate acestea, hotărârea preliminară privind valabilitatea nu are dreptul la recunoaștere în temeiul convenției⁶¹.

38. Executarea unei hotărâri întemeiate pe o hotărâre preliminară. În cazul în care sunt inițiate proceduri în vederea executării hotărârii judecătorești privind plata redevențelor, și dacă hotărârea respectivă s-a întemeiat pe o hotărâre preliminară privind valabilitatea dreptului de proprietate intelectuală, instanța solicitată poate refuza executarea hotărârii dacă hotărârea preliminară este incompatibilă cu o hotărâre⁶² privind valabilitatea dreptului de proprietate intelectuală pronunțată de instanța competentă din statul în temeiul legislației căruia s-a născut dreptul de proprietate intelectuală (de obicei statul de înregistrare)⁶³. În plus, în cazul în care acțiunea privind valabilitatea dreptului este pendinte în acel stat, instanța sesizată poate suspenda procedura de executare în așteptarea soluționării acțiunii privind valabilitatea. În cazul în care nu este posibil să suspende judecarea cauzei, instanța se poate desesiza, cu condiția ca o nouă acțiune să poată fi introdusă de îndată ce problema valabilității este soluționată⁶⁴.

39. Acțiune în contrafacere. Articolul 2 alineatul (2) litera (o) exclude din convenție acțiunile privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe. Cu toate acestea, există o excepție importantă. O acțiune în contrafacere care a fost introdusă sau care ar fi putut fi introdusă pentru încălcarea unui contract dintre părți nu este exclusă din domeniul de aplicare al convenției. Acest lucru se aplică acțiunilor introduse în urma unei presupuse încălcări a unui acord de licență, dar nu este limitat la astfel de acorduri. În cazul în care acordul de licență permite licențiatului să utilizeze dreptul în anumite privințe, însă nu și în altele, acesta va fi comis o încălcare a contractului dacă își exercită dreptul într-un mod care este interzis. Cu toate acestea, întrucât nu mai este protejat de licență, acesta ar putea fi vinovat, de asemenea, de încălcarea dreptului de proprietate intelectuală. Excepția de la articolul 2

alineatul (2) litera (o) prevede că o astfel de acțiune intră în domeniul de aplicare al convenției. Aceasta se aplică chiar dacă este introdusă pe temei delictual, mai degrabă decât contractual: acțiunile în contrafacere sunt acoperite, chiar dacă sunt introduse pe temei delictual, cu condiția *să fi fost posibil* să fie introduse pe temei contractual.

PARTEA A III-A: OBSERVAȚII PRIVIND ARTICOLELE

Articolul 1 Domeniul de aplicare

40. Trei limitări. Articolul 1 alineatul (1) precizează că domeniul de aplicare al convenției este limitat în trei moduri: convenția nu se aplică decât în situațiile internaționale; nu se aplică decât acordurilor de alegere exclusivă a forului (deși acest lucru este sub rezerva articolului 22) și nu se aplică decât în materie civilă sau comercială.

41. Definiția termenului „internațional” în ceea ce privește competența. Articolul 1 alineatul (2) definește termenul „internațional” în sensul normelor privind competența judiciară (care figurează la capitolul II din convenție). Acesta prevede că o situație are caracter internațional, cu excepția cazului în care sunt îndeplinite următoarele două condiții: în primul rând, părțile au reședința⁶⁵ în același stat contractant și, în al doilea rând, raporturile dintre părți, precum și toate celelalte elemente relevante ale litigiului, (indiferent de situarea instanței alese), au legătură doar cu statul respectiv. Aceasta înseamnă că normele privind competența din convenție se vor aplica fie în cazul în care părțile nu își au reședința în același stat, fie în cazul în care un alt element relevant al litigiului (altul decât situarea instanței alese) are o legătură cu un alt stat.

42. Efectul acestei norme va fi clarificat printr-un exemplu. Se presupune că părțile la contract sunt rezidenți în Portugalia⁶⁶. Contractul este încheiat în Portugalia și trebuie să fie executat în statul respectiv. Părțile aleg o instanță din Japonia. Niciun element relevant (altul decât situarea instanței alese) nu are legătură cu un alt stat decât Portugalia. O astfel de situație nu va fi internațională în sensul normelor privind competența judiciară din convenție. Prin urmare, în cazul în care una dintre părțile la contract introduce o acțiune împotriva celeilalte în Portugalia, instanța portugheză nu va fi obligată, în temeiul convenției, să aplice articolul 6 (pentru a se stabili dacă este autorizată să se pronunțe asupra acțiunii). În cazul în care acțiunea este introdusă în fața instanței alese din

⁶⁰ Articolul 2 alineatul (3). Același lucru ar fi valabil în cazul în care licențiatul formulează o cerere reconvențională de revocare.

⁶¹ Articolul 10 alineatul (1).

⁶² Inclusiv decizia unui oficiu de brevete sau a unei alte autorități competente.

⁶³ Articolul 10 alineatul (3) litera (a). Cu toate acestea, recunoașterea și executarea pot fi refuzate doar *în măsura în care* hotărârea se întemeiază pe hotărârea cu privire la valabilitate. Acest lucru rezultă din faptul că articolul 10 alineatul (3) nu constituie un motiv independent de nerecunoaștere, ci constituie doar o rezervă la motivul prevăzut la articolul 10 alineatul (2). A se vedea în plus *infra*, punctul 197 și urm.

⁶⁴ Articolul 10 alineatul (3) litera (b). *Introducerea* la articolul 10 alineatul (3) se referă atât la refuzul recunoașterii sau executării, cât și la amânarea recunoașterii sau executării. Refuzul s-ar realiza, în mod normal, în temeiul punctului (a), iar amânarea în temeiul punctului (b).

⁶⁵ Normele aplicabile pentru stabilirea reședinței unei entități sau persoane, alta decât o persoană fizică, sunt prevăzute la articolul 4 alineatul (2).

⁶⁶ În toate exemplele prezentate în prezentul raport, se presupune că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

Japonia, instanța japoneză nu va fi obligată să soluționeze cauza în temeiul convenției⁶⁷. (Desigur, este posibil ca ambele instanțe, aplicând legislația lor națională, să ajungă la un rezultat similar celui pe care l-ar fi obținut în temeiul convenției în cazul în care aceasta ar fi fost aplicabilă.)

43. O altă consecință a aceleiași norme este aceea că, în cazul în care părțile într-o cauză care are un caracter pur intern în Portugalia ar alege o instanță portugheză, iar una dintre părți ar introduce o acțiune într-un alt stat contractant, instanțele din cel din urmă stat nu ar fi obligate prin convenție să respingă acțiunea. Cu toate acestea, o astfel de situație are puține șanse să apară, întrucât este puțin probabil ca o altă instanță decât instanța portugheză să aibă competență într-un astfel de caz.

44. **Definiția termenului „internațional” în ceea ce privește recunoașterea și executarea.** Articolul 1 alineatul (3) definește termenul „internațional”, în scopul recunoașterii și executării (capitolul III din convenție). Acesta prevede doar că o situație are caracter internațional pentru astfel de scopuri dacă hotărârea care trebuie recunoscută sau executată este străină. Ca urmare, o cauză care nu a fost internațională în temeiul articolului 1 alineatul (2) atunci când a fost pronunțată hotărârea inițială devine internațională dacă aceasta trebuie să fie recunoscută sau executată într-un alt stat contractant.

45. Astfel, dacă în exemplul de la punctul 42, instanța aleasă este situată în Portugalia, orice hotărâre pronunțată de aceasta va putea fi recunoscută și executată în alte state contractante, inclusiv în cazul în care situația este pur internă în Portugalia. Această abordare pentru definirea termenului „internațional” s-ar putea dovedi importantă în practică, dat fiind că părătul ar putea să își mute bunurile din Portugalia. Pentru a garanta acest rezultat, au fost adoptate două definiții diferite ale termenului „internațional”.

46. Cu toate acestea, norma va avea alte consecințe. Dacă (într-o situație care, de altfel, este pur internă în Portugalia) doi rezidenți din Portugalia aleg o instanță din Japonia, iar unul dintre aceștia introduce o acțiune împotriva celuilalt și obține o hotărâre, cauza va deveni internațională în cazul în care sunt inițiate proceduri pentru a obține executarea hotărârii judecătorești într-un alt stat contractant. Portugalia va fi obligată prin convenție să execute hotărârea japoneză, cu excepția cazului în care o instanță portugheză a pronunțat o hotărâre incompatibilă în

cadrul unei acțiuni între aceleași părți⁶⁸, sau Portugalia a făcut o declarație în temeiul articolului 20⁶⁹.

47. **Acordurile de alegere exclusivă a forului.** Un motiv important pentru a limita convenția privind acordurile de alegere exclusivă a forului a fost evitarea problemelor care ar putea apărea în caz contrar în materie de litispendență.

48. Articolul 5 (care impune instanței alese să judece cauza) nu s-ar putea aplica ca atare la acordurile de alegere neexclusivă a forului, deoarece o altă instanță decât instanța aleasă ar putea să fi fost sesizată prima, și ar putea fi, de asemenea, îndreptățită să soluționeze cauza dacă acordul de alegere a forului nu ar fi exclusiv. Acest lucru ar ridica probleme de litispendență și de *forum non conveniens* care ar fi dificil de rezolvat într-o manieră acceptabilă. Mai mult, articolul 6 (care interzice altor instanțe decât instanța aleasă să soluționeze cauza) nu s-ar putea aplica dacă acordul de alegere a forului nu ar fi exclusiv. Aceste argumente nu se aplică în aceeași măsură în etapa de recunoaștere și executare. În consecință, articolul 22 permite statelor contractante să facă declarații reciproce care extind dispozițiile convenției în materie de recunoaștere și executare la acordurile de alegere neexclusivă a forului, dacă sunt îndeplinite anumite condiții⁷⁰.

49. **Cauză civilă sau comercială.** Ca și alte concepte utilizate în convenție, termenul „cauză civilă sau comercială” are un sens autonom: acesta nu implică o trimitere la dreptul intern sau la alte instrumente. Limitarea la cauzele civile sau comerciale este obișnuită în cadrul convențiilor internaționale de acest tip. Aceasta este menită, în special, să excludă dreptul public și dreptul penal⁷¹. Motivul pentru care s-a utilizat termenul „comercial” pe lângă termenul „civil” este că, în anumite sisteme juridice, categoriile „civil” și „comercial” sunt considerate distincte și se exclud reciproc. Utilizarea acestor doi termeni este utilă pentru sistemele juridice respective. Aceasta nu afectează negativ sistemele în care procedurile comerciale sunt o subcategorie a procedurilor civile⁷². Cu toate acestea, anumite aspecte care se înscriu în mod clar în categoria cauzelor civile sau comerciale sunt totuși excluse din domeniul de aplicare al convenției, în conformitate cu articolul 2⁷³.

⁶⁷ Întrucât cauza nu ar intra sub incidența convenției, nu ar fi necesar ca Japonia să fi făcut o declarație în temeiul articolului 19. O declarație în temeiul articolului 19 ar fi necesară numai în cazul în care situația ar implica un element de extraneitate care să meargă dincolo de legăturile cu Portugalia, dar acest element de extraneitate să nu aibă legătură cu Japonia (de exemplu, reședința unei părți în China). Într-un astfel de caz, convenția ar fi aplicabilă în temeiul articolului 1 alineatul (2); prin urmare, instanța japoneză ar fi obligată să soluționeze litigiul. Japonia ar putea să evite această obligație prin intermediul unei declarații în temeiul articolului 19.

⁶⁸ Articolul 9 litera (f). Nu este necesar ca hotărârea portugheză să fie pronunțată înainte de hotărârea japoneză.

⁶⁹ A se vedea punctul 231 și urm., *infra*.

⁷⁰ A se vedea punctul 240 și urm., *infra*.

⁷¹ Cu toate acestea, litigiile nu sunt excluse din domeniul de aplicare a convenției doar pentru faptul că un stat, inclusiv un guvern, o agenție guvernamentală sau orice persoană acționând în numele statului, este parte la respectivul litigiu: articolul 2 alineatul (5), discutat la punctul 85 și 86, *infra*.

⁷² Pentru discuții suplimentare privind „cauzele civile sau comerciale”, a se vedea p. 29-31 din Raportul Nygh//Pocar, (*supra*, nota 11).

⁷³ A se vedea punctul 50 și urm., *infra*. Articolul 1 alineatul (1) din proiectul preliminar de convenție din 1999 conținea o dispoziție suplimentară care prevedea în mod expres că respectiva convenție nu se aplică în materie fiscală, vamală sau administrativă. Această dispoziție nu a fost inclusă în proiectele ulterioare deoarece a fost considerată inutilă: s-a considerat că este evident că astfel de materii nu ar putea fi civile sau comerciale.

50. **Contractele încheiate cu consumatorii.** Articolul 2 alineatul (1) litera (a) prevede că această convenție nu se aplică acordurilor de alegere a forului la care o persoană fizică ce acționează, în principal, în scopuri personale, de familie sau privind gospodăria (în calitate de consumator) este parte. Această excludere se referă la un acord între un consumator și un non-consumator, precum și la un acord între doi consumatori⁷⁴.

51. **Contracte de muncă.** Articolul 2 alineatul (1) litera (b) exclude din domeniul de aplicare al convenției acordurile de alegere a forului privind contractele individuale sau colective de muncă. Un contract individual de muncă este un contract între un angajator și un salariat individual; un contract colectiv de muncă este un contract între un angajator sau un grup de angajatori și un grup de angajați sau o organizație, cum ar fi un sindicat, care îi reprezintă. Excluderea se aplică, de asemenea, în cazul acțiunilor în justiție în temeiul răspunderii delictuale care decurg din raportul de muncă - de exemplu, în cazul în care salariatul este vătămat corporal la locul de muncă⁷⁵.

52. **Alte domenii excluse.** Articolul 2 alineatul (2) prevede că această convenție nu se aplică domeniilor enumerate la literele (a)-(p)⁷⁶. Cu toate acestea, astfel cum reiese din articolul 2 alineatul (3), această excludere se aplică doar în cazul în care unul dintre domeniile menționate la alineatul (2) este un „obiect” (subiectul sau unul dintre subiectele)⁷⁷ în cadrul litigiului⁷⁸. Aceasta înseamnă că litigiul nu este exclus din domeniul de aplicare al convenției, dacă unul dintre aceste aspecte apare ca o întrebare preliminară în cadrul unei proceduri care are un obiect /subiect diferit⁷⁹.

53. Există numeroase motive pentru care domeniile menționate la articolul 2 alineatul (2) sunt excluse. În unele cazuri, este implicat interesul public sau interesul părților terțe, astfel încât părțile pot să nu aibă dreptul de a

soluționa problema între ele. În astfel de cazuri, o anumită instanță va avea, deseori, competență exclusivă, care nu poate fi eludată prin intermediul unui acord de alegere a forului. În alte cazuri, se aplică alte sisteme juridice multilaterale; astfel, convenția nu este necesară și, în plus, ar fi dificil uneori să se decidă ce instrument are întâietate dacă prevederile convenției ar trebui să acopere, de asemenea, un astfel de domeniu⁸⁰.

54. **Statutul și capacitatea.** Litera (a) se referă la statutul și capacitatea persoanelor fizice. Aceasta include procedura de divorț, de anulare a căsătoriei sau de filiație a copiilor.

55. **Dreptul familiei și dreptul succesoral.** Literele (b)-(d) privesc dreptul familiei și dreptul succesoral⁸¹. La litera (b), „obligățiile de întreținere” includ întreținerea copiilor. La litera (c), „regimurile matrimoniale” cuprind drepturile speciale pe care un soț le are asupra domiciliului conjugal în anumite jurisdicții, în timp ce „relațiile similare” se referă la relațiile între cupluri necăsătorite, în măsura în care acestea beneficiază de o recunoaștere legală⁸².

56. **Insolvența.** Litera (e) exclude insolvența, concordatul și alte aspecte similare. Termenul „insolvență” acoperă falimentul persoanelor fizice, precum și dizolvarea sau lichidarea societăților care sunt în stare de faliment, însă nu acoperă dizolvarea sau lichidarea societăților, pentru alte motive decât cele de insolvență, care sunt tratate la litera (m). Termenul „concordat” se referă la procedurile în cadrul cărora debitorul poate încheia acorduri cu creditorii în ceea ce privește un moratoriu privind plata datoriilor sau reglarea acestor creanțe. Termenul „alte aspecte similare” acoperă o gamă largă de alte metode prin care persoane sau entități insolubile pot primi asistență pentru a-și redobândi solvabilitatea, continuându-și, în același timp, activitatea, cum ar fi capitoul 11 din Codul federal al falimentului din Statele Unite ale Americii⁸³.

⁷⁴ Unele acorduri la care o persoană fizică este parte nu sunt excluse prin articolul 2 alineatul (1) litera (a) - de exemplu, acordurile comerciale la care una dintre părți este un comerciant individual (o persoană fizică care acționează în cadrul activității sale comerciale). În cazul în care acordul este încheiat de către o persoană juridică, nu este necesar ca aceasta să acționeze în cadrul unei activități comerciale. Articolul 2 alineatul (1) litera (a) nu ar exclude un acord de alegere a forului încheiat de un organism guvernamental sau de o organizație de caritate.

⁷⁵ O astfel de procedură ar fi, de asemenea, în afara domeniului de aplicare al convenției, în temeiul articolului 2 alineatul (2) litera (j). În unele state, legislația permite unui angajat să introducă o acțiune directă împotriva asigurătorului angajatorului cu privire la vătămarile corporale atunci când angajatorul se află în stare de insolvență. În statele respective, convenția nu s-ar aplica nici în cazul cererii directe a angajatului împotriva asigurătorului angajatorului, chiar dacă ar exista un acord de alegere exclusivă a forului între angajator și angajat. Articolul 17 nu s-ar aplica în acest caz, deoarece acțiunea nu ar fi „în temeiul” contractului de asigurare. Cu toate acestea, articolul 2 alineatul (1) litera (b) și articolul 2 alineatul (2) litera (j) nu ar afecta relația dintre angajator și asigurător: a se vedea articolul 17.

⁷⁶ În proiectul preliminar de convenție din 1999, unele dintre aceste domenii sunt menționate la articolul 12; cu toate acestea, în proiectul respectiv, acestea nu erau excluse din

domeniul de aplicare al convenției, ci făceau obiectul unor norme de competență exclusive. Cu toate acestea, unele observații din Raportul Nygh/Pocar cu privire la articolul 12 sunt utile pentru înțelegerea textului final al convenției.

⁷⁷ La fel ca textul în limba franceză („*objet*”), versiunea în limba engleză utilizează termenul „object”, termen folosit anterior în unele convenții de acest tip (cf. articolul 16 din Convenția de la Bruxelles în limba engleză), dar ar fi putut la fel de bine să utilizeze termenul „subject”, care este, poate, mai des utilizat în sistemul *common law*. Acesta este menit să desemneze un domeniu care este vizat în mod direct de procedură.

⁷⁸ Pentru un exemplu, a se vedea *infra*, punctele 75 și 77.

⁷⁹ Cu toate acestea, însăși hotărârea privind întrebarea preliminară nu este recunoscută sau executată în temeiul convenției: articolul 10 alineatul (1).

⁸⁰ Pentru exemple, a se vedea *infra*, punctele 58 și 64.

⁸¹ Unele dintre aceste aspecte sunt abordate în alte convenții de la Haga.

⁸² Aceste dispoziții sunt în mare parte preluate din literele (a)-(d) de la articolul 1 alineatul (2) din proiectul preliminar de convenție din 1999, iar domeniul de aplicare al acestora este analizat în detaliu la paginile 32-34 din Raportul Nygh/Pocar.

⁸³ Există o dispoziție identică la articolul 1 alineatul (2) litera (e) din proiectul preliminar de convenție din 1999, iar domeniul său de aplicare este analizat în detaliu la paginile 34-35 din Raportul Nygh/Pocar.

57. În conformitate cu litera (e), unele proceduri sunt excluse din domeniul de aplicare al convenției, în cazul în care acestea se referă în mod direct la insolvență. Se presupune, de exemplu, că A (rezident în statul X) și B (rezident în statul Y) încheie un contract, în temeiul căruia B îi datorează lui A o sumă de bani⁸⁴. Contractul cuprinde un acord de alegere a forului în favoarea instanțelor din statul Z. Ulterior, A este declarat în faliment în cadrul unei proceduri în statul X. Convenția s-ar aplica oricărei proceduri împotriva lui B pentru recuperarea datoriei, chiar dacă aceasta ar fi inițiată de persoana desemnată pentru a administra patrimoniul lui A aflat în faliment: cu condiția ca desemnarea în temeiul legislației în materie de insolvență din statul X să fie recunoscută în statul Z, această persoană ar acționa în locul lui A și ar avea obligații în temeiul acordului de alegere a forului. Cu toate acestea, convenția nu s-ar aplica chestiunilor legate de administrarea patrimoniului în faliment - de exemplu, ordinea de prioritate între diferiții creditori.

58. **Transportul de pasageri sau de mărfuri.** Litera (f) exclude contractele pentru transportul național și internațional de pasageri sau de mărfuri⁸⁵. Aceasta include transportul pe cale maritimă, pe cale terestră și pe calea aerului sau orice combinație a celor trei. Transportul internațional de persoane sau de mărfuri face obiectul unei serii de alte convenții, de exemplu Regulile de la Haga privind conosamentele⁸⁶. Prin excluderea acestor aspecte, posibilitatea de a avea un conflict de convenții este evitată.

59. **Domenii maritime.** Litera (g) exclude cinci domenii maritime: poluarea marină; limitarea răspunderii pentru cereri în domeniul maritim; avarii comune; remoraj de urgență și salvare de urgență. Aplicarea unor acorduri de alegere a forului la aceste domenii ar genera probleme pentru unele state. Alte domenii maritime (transport maritim), de exemplu, asigurările maritime, remoraj și salvare în afara situațiilor de urgență, construcții navale, ipoteci și drepturi asupra ambarcațiunilor, sunt incluse⁸⁷.

60. **Obstacole în calea concurenței.** Obstacolele în calea concurenței sunt excluse de litera (h). Excluderea este formulată în limba engleză ca „anti-trust/competition”, întrucât se utilizează termeni diferiți în diferite țări și sisteme juridice pentru a desemna norme al căror conținut de fond este similar (deși nu neapărat identic). Termenul

standard în Statele Unite ale Americii este „legea anti-trust”; în Europa, se vorbește despre „dreptul concurenței”. Prin urmare, ambii termeni sunt utilizați în convenție. Litera (h) nu se referă la ceea ce este desemnat uneori prin expresia „concurență neloială” (în franceză, *concurrence déloyale*) — de exemplu, publicitatea înșelătoare sau concurența parazitară⁸⁸.

61. Procedurile penale pentru obstacolele în calea concurenței nu sunt cauze civile sau comerciale; prin urmare, acestea nu intră în domeniul de aplicare al convenției în temeiul articolului 1 alineatul (1)⁸⁹.

62. Cu toate acestea, obstacolele în calea concurenței pot face obiectul unor proceduri de drept privat. Astfel de acțiuni pot rezulta dintr-o relație contractuală - de exemplu, în cazul în care un reclamant care este parte la un acord anticoncurențial invocă nulitatea acordului sau în cazul în care un cumpărător solicită rambursarea unor prețuri excesiv de ridicate plătite vânzătorului, ca urmare a faptului că acesta din urmă s-a angajat într-un acord de stabilire a prețurilor sau a abuzat de poziția sa dominantă⁹⁰. O acțiune în despăgubire întemeiată pe răspunderea delictuală pentru încălcarea dreptului concurenței, atât în Statele Unite, cât și în Uniunea Europeană, precum și în alte câteva țări, este un exemplu foarte bun în acest sens. Aceste acțiuni, chiar dacă sunt inițiate în cadrul unui acord de alegere a forului, sunt excluse de articolul 2 alineatul (2) litera (h), chiar dacă s-ar derula între părți private.

63. Pe de altă parte, dacă o persoană introduce o acțiune împotriva alteia în temeiul unui contract, iar pârâtul pretinde că respectivul contract este nul deoarece încalcă dreptul concurenței, acțiunea *nu este* în afara domeniului de aplicare al convenției, întrucât obstacolele în calea concurenței nu constituie obiectul/subiectul litigiului, ci sunt menționate numai cu titlul de întrebare preliminară⁹¹. Obiectul/subiectul litigiului este cererea în temeiul contractului: principalul aspect supus instanței este dacă trebuie pronunțată o hotărâre împotriva pârâtului deoarece acesta a încălcat contractul.

64. **Răspunderea în domeniul nuclear.** Litera (i) exclude răspunderea pentru daune nucleare. Acestea fac obiectul diferitelor convenții internaționale, care prevăd că statul în care are loc accidentul nuclear are competență exclusivă în ceea ce privește acțiunile privind răspunderea pentru daunele rezultate în urma accidentului⁹². În unele

⁸⁴ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

⁸⁵ Termenul „mărfuri” include aici bagajele pasagerilor.

⁸⁶ Acestea au fost adoptate în 1924 și au fost modificate prin Protocolul de la Bruxelles din 1968. Uneori, acestea sunt denumite „Regulile Haga-Visby”.

⁸⁷ A se vedea punctul 30, *supra*.

⁸⁸ Procese-verbale ale Comisiei speciale privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie civilă și comercială (1-9 decembrie 2003), Procesul-verbal nr. 13, p. 2 (declarația președintelui Comitetului de redactare, care prezintă Documentul de lucru nr. 39 din 2003, al cărui articolul 1 alineatul (3) litera (g) era echivalentul articolului 2 alineatul (2) litera (h) din textul definitiv al convenției); a se vedea, în plus, Procesul-verbal nr. 1, p. 9 (Prim-secretar); p. 10 (expert din Statele Unite ale Americii); Procesul-verbal nr.

4, p. 1 (expert din Noua Zeelandă) și p. 2 (expert din Elveția). Astfel, textul în limba engleză viza același sens ca textul în limba franceză, care folosește expresia „*les entraves à la concurrence*”, o expresie care nu acoperă concurența neloială.

⁸⁹ Acest lucru se aplică, de asemenea, procedurilor cvasipenale în temeiul articolelor 81 și 82 din *Tratatul de instituire a Comunității Europene* 2002.

⁹⁰ A se vedea L. Radicati di Brozolo, „*Antitrust Claims: Why exclude them from the Hague Jurisdiction and Judgments Convention?*”, *European Competition Law Review* 2004, Vol. 25, Nr. 12, p. 780-782.

⁹¹ A se vedea articolul 2 alineatul (3).

⁹² *Convenția de la Paris privind răspunderea civilă în domeniul energiei nucleare* din 1960, și amendamentul la aceasta din 2004; *Convenția suplimentară la Convenția de la Paris* din 1963, și amendamentul la aceasta din 2004; *Convenția de la Viena privind răspunderea civilă pentru*

cazuri, este posibil ca articolul 26 să acorde prioritate respectivelor convenții față de prezenta convenție. Cu toate acestea, există unele state care au centrale nucleare și care nu sunt părți la niciuna dintre convențiile privind răspunderea în domeniul nuclear⁹³. Astfel de state nu ar fi dispuse să permită introducerea unor acțiuni într-un alt stat în temeiul unui acord de alegere a forului, întrucât, dacă operatorii centralelor nucleare beneficiază de răspundere limitată în temeiul legislației statului în cauză sau, dacă despăgubirile se plătesc din fonduri publice, o singură procedură colectivă în acel stat în temeiul legislației sale interne ar fi necesară pentru a ajunge la o soluție uniformă în ceea ce privește răspunderea și la o distribuție echitabilă a unor fonduri limitate printre victime.

65. **Vătămări corporale și morale.** Litera (j) exclude cererile privind vătămări corporale și morale, solicitate de persoanele fizice sau în numele acestora. Acordurile de alegere a forului sunt destul de rare în astfel de cazuri. La Sesiunea diplomatică, s-a prezentat opinia conform căreia „vătămări corporale și morale” includ șocul nervos (chiar dacă nu este însoțit de vătămare corporală) - de exemplu, pentru a fi asistat la decesul unui membru al familiei - însă nu umilirea sau rănirea sentimentelor - de exemplu, pentru o încălcare a vieții private sau pentru defăimare⁹⁴.

66. **Prejudicii aduse bunurilor corporale.** Litera (k) exclude cererile de natură delictuală⁹⁵ pentru prejudicii aduse bunurilor corporale care nu decurg dintr-o relație contractuală. Această excludere nu se aplică cererilor contractuale (indiferent de situație); nu se aplică nici cererilor de natură delictuală care rezultă dintr-o relație contractuală. Prin urmare, în practică, aceasta nu va avea decât un efect limitat.

67. **Bunuri imobile.** Litera (l) exclude drepturile reale privind bunurile imobile, precum și închirierea bunurilor imobile. Trimiterea la drepturile reale ar trebui să fie interpretată ca referindu-se numai la procedurile privind dreptul de proprietate sau alte drepturi reale asupra unor bunuri imobile, și nu la procedurile referitoare la bunurile imobile, care nu au drept obiect/subiect un drept real. Prin urmare, aceasta nu ar acoperi procedurile pentru pagubele suferite de un bun imobil [deși astfel de proceduri ar putea fi excluse în temeiul literei (k)], nici nu ar acoperi o cerere de despăgubire pentru încălcarea unui contract de vânzare a unui teren⁹⁶.

daune nucleare din 1963, și amendamentul la aceasta din 1997; *Convenția de la Viena privind compensațiile suplimentare pentru daune nucleare din 1997*; *Protocolul comun referitor la aplicarea Convenției de la Viena și a Convenției de la Paris din 1988*.

⁹³ De exemplu, Canada, China, Coreea, Statele Unite ale Americii și Japonia.

⁹⁴ A se vedea procesele-verbale ale celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II: Procesul-verbal nr. 20, punctele 3-7 și Procesul-verbal nr. 24, punctele 16-18. Sesiunea diplomatică era conștientă că expresia din limba franceză („*dommages corporels et moraux y afférents*”) poate părea mai restrânsă în sensul că acoperă șocul nervos doar dacă acesta este însoțit de vătămare corporală. Sesiunea diplomatică nu a reușit să găsească un termen în limba franceză care să exprime mai clar faptul că excluderea de la litera (j) acoperă șocul nervos chiar dacă este vorba doar de prejudiciul suferit, fără a acoperi și rănirea sentimentelor sau prejudicierea reputației (de exemplu, defăimarea), astfel

68. Închirierile bunurilor imobile sunt excluse din mai multe motive. În primul rând, în unele țări, acestea fac obiectul unei legislații speciale, menite să protejeze chiriașul. În măsura în care această legislație se aplică locuințelor private, locatarul ar fi un consumator în temeiul articolului 2 alineatul (1) litera (a), iar acordul ar fi exclus în temeiul dispoziției respective. Cu toate acestea, este posibil ca legislația să se aplice și în alte situații. În al doilea rând, în cursul dezbaterilor din cadrul Sesiunii diplomatice a devenit clar că, în unele jurisdicții, unele contracte de închiriere sunt considerate drepturi reale și, prin urmare, ar fi excluse din domeniul de aplicare al convenției în temeiul primei părți a literei (l). S-a considerat că este de dorit să se trateze toate contractele de închiriere în același mod în temeiul convenției, indiferent de calificarea juridică a acestora în dreptul intern⁹⁷.

69. O procedură nu ar fi exclusă din convenție atunci când aceasta se referă la bunurile imobile numai indirect - de exemplu, procedurile privind drepturile și obligațiile vânzătorului și cumpărătorului în cadrul unui contract de vânzare a unei societăți, chiar dacă acesta include un angajament de a transfera contractul de închiriere a spațiilor. Pe de altă parte, procedurile între un proprietar și un chiriaș privind clauzele contractuale respective ar fi excluse.

70. **Persoane juridice.** Litera (m) exclude valabilitatea, nulitatea sau dizolvarea persoanelor juridice, precum și valabilitatea deciziilor organelor acestora⁹⁸. S-a considerat inoportun ca astfel de aspecte, care implică adesea drepturile terților, să fie excluse din competența instanțelor care în alte circumstanțe ar fi competente în privința acestora, în special având în vedere faptul că această competență este, adesea, exclusivă.

71. **Proprietate intelectuală.** Literalele (n) și (o) se aplică în cazul proprietății intelectuale. Ambele fac distincție între drepturile de autor și drepturile conexe, pe de o parte, și toate celelalte drepturi de proprietate intelectuală, pe de altă parte. Acestea vor fi discutate separat.

72. **Drepturi de autor și drepturi conexe** Drepturile de autor și drepturile conexe sunt pe deplin reglementate de convenție. Printre acestea se numără acțiunile privind valabilitatea sau încălcarea acestor drepturi. Cu toate acestea, având în vedere că o hotărâre poate fi recunoscută

cum ar fi făcut termenul „*dommages moraux*” utilizat singur. Prin urmare, s-a solicitat ca Raportul să indice în mod clar intenția Sesiunii, mai degrabă decât să extindă excluderea în textul în limba franceză dincolo de ceea ce este exclus în textul în limba engleză.

⁹⁵ Răspunderea civilă delictuală este conceptul de drept civil similar noțiunii de „*tort*” din sistemul juridic *common law*.

⁹⁶ Faptul că instanța ar putea fi nevoită să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare privind dreptul de proprietate asupra terenului nu ar afecta acest lucru: a se vedea articolul 2 alineatul (3).

⁹⁷ A se vedea procesul-verbal nr. 13 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 46-87, în special punctele 56, 76, 84 și 86.

⁹⁸ Aceeași frază apare (cu diferențe pur formale) în articolul 12 alineatul (2) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul corespunzător din Raportul Nygh/Pocar figurează la p. 65 și 66.

sau executată în temeiul convenției numai împotriva persoanelor obligate prin acordul de alegere a forului, o hotărâre privind valabilitatea nu poate avea efect *in rem* în temeiul convenției⁹⁹.

73. **Drepturi conexe.** Drepturile conexe sunt uneori denumite, de asemenea, drepturi înrudite. Exemplele de drepturi conexe includ¹⁰⁰: drepturile artiștilor interpreți (de exemplu, actori și muzicieni) privind interpretările lor, drepturile producătorilor de înregistrări sonore (de exemplu, înregistrări pe casete și CD-uri) privind înregistrările lor, precum și drepturile organismelor de radiodifuziune în ceea ce privește emisiunile de radio și de televiziune¹⁰¹.

74. **Alte drepturi de proprietate intelectuală**¹⁰². Literele (n) și (o) se aplică numai pentru drepturile de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe. Litera (n) exclude valabilitatea acestor drepturi din domeniul de aplicare al convenției. Litera (o) exclude încălcarea acestor drepturi, deși aceasta este supusă unei excepții importante. Aceste două aspecte vor fi analizate separat.

75. **Valabilitate.** Procedurile care se referă la valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală, altul decât drepturile de autor și drepturile, conexe sunt excluse din convenție. Procedurile pentru revocarea unui astfel de drept sau pentru o declarație de valabilitate sau de nulitate a unui astfel de drept nu intră în domeniul de aplicare al convenției. Cu toate acestea, articolul 2 alineatul (3) prevede în mod expres că procedurile cu privire la un aspect reglementat de convenție nu sunt excluse pentru simplul motiv că valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală apare ca o întrebare preliminară. Prin urmare, procedurile de executare a unui contract de licență pentru un drept de proprietate intelectuală nu sunt excluse pentru simplul motiv că pârâțul invocă nulitatea dreptului în apărare. Cu toate acestea, articolul 10 alineatul (1) prevede că hotărârea privind întrebarea preliminară referitoare la valabilitate nu are dreptul la o recunoaștere independentă în alte state contractante¹⁰³. Pe de altă parte, dispozitivul¹⁰⁴ hotărârii în cadrul procedurii în temeiul acordului de alegere a forului privind acordul de licență - de exemplu, de a plăti o sumă de bani - poate fi recunoscut și executat în temeiul convenției¹⁰⁵.

76. **Contracte de proprietate intelectuală.** Convenția se aplică contractelor referitoare la drepturile de proprietate intelectuală, cum ar fi acordurile de licență, acordurile de distribuție, acordurile de întreprindere comună, acordurile de agenție și acordurile de dezvoltare a unui drept de proprietate intelectuală. Procedurile inițiate în cadrul unor astfel de acorduri - de exemplu, procedura de plată a redevențelor în conformitate cu un acord de licență - sunt reglementate de convenție.

77. **Nulitate în apărare**¹⁰⁶. În cazul procedurilor inițiate în temeiul unui acord, pârâțul poate pretinde că dreptul de proprietate intelectuală nu este valabil. În cazul în care dreptul reclamantului în temeiul acordului - de exemplu, dreptul de a obține plata redevențelor - depinde de valabilitatea dreptului de proprietate intelectuală, instanța va trebui să decidă valabilitatea ca o chestiune preliminară înainte de a se pronunța asupra problemei principale. Astfel cum s-a explicat mai sus, acest lucru nu înseamnă că acțiunea nu mai este acoperită de convenție. Articolul 10 alineatul (3) stabilește norme speciale privind recunoașterea și executarea hotărârii¹⁰⁷.

78. **Cerere reconvențională de revocare.** În loc să invoce nulitatea în apărare, pârâțul poate să prezinte o cerere reconvențională de revocare a dreptului de proprietate intelectuală. O astfel de cerere ar fi exclusă din domeniul de aplicare al convenției, deoarece obiectul său ar fi valabilitatea dreptului. Cu toate acestea, faptul că aceasta a fost formulată nu ar însemna că cererea în temeiul contractului ar înceta să fie reglementată de convenție.

79. **Încălcare.** Acțiunile în contrafacere (pentru drepturile de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe) sunt excluse, cu excepția cazului în care acestea sunt inițiate pentru încălcarea unui contract între părți privind astfel de drepturi sau când acestea ar fi putut fi inițiate pentru încălcarea contractului respectiv¹⁰⁸. Aceasta înseamnă, în primul rând, că trebuie să existe un contract între părți cu privire la acest drept. În mod normal, acordul de alegere a forului ar fi cuprins în contractul respectiv. În al doilea rând, trebuie să fie vorba ori de o procedură pentru încălcarea contractului respectiv, ori de o procedură care, chiar dacă este întemeiată pe răspunderea delictuală, ar fi putut fi introdusă pentru încălcarea contractului¹⁰⁹.

⁹⁹ Efectul *in rem* este numit uneori și efect „*erga omnes*”.

¹⁰⁰ A se vedea *Acordul privind aspectele drepturilor de proprietate intelectuală legate de comerț* (TRIPS) din 1994, partea a II-a, secțiunea 1, precum și *Tratatul OMPI privind interpretarea și executarea fonogramelor* (WPPT) din 1996; *Convenția pentru protejarea producătorilor de fonograme împotriva reproducerii neautorizate a fonogramelor lor* (Geneva 1971) și *Convenția internațională pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organizațiilor de radiodifuziune* (Roma 1961).

¹⁰¹ A se vedea *Acordul TRIPS*, articolul 14.

¹⁰² Punctele următoare din prezentul raport se referă numai la drepturile de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor și drepturile conexe.

¹⁰³ A se vedea punctele 194-196, *infra*.

¹⁰⁴ Pentru a face o distincție între „dispozitiv” și hotărârile privind întrebări preliminare, a se vedea punctele 194 și 195, *infra*.

¹⁰⁵ Cu toate acestea, a se vedea, de asemenea, articolul 10 alineatul (3), discutat mai jos, punctele 197-201.

¹⁰⁶ A se vedea, de asemenea, *supra*, punctul 37.

¹⁰⁷ A se vedea punctul 197 și urm., *infra*.

¹⁰⁸ Acțiunile în contrafacere în sensul articolului 2 alineatul (2) lit. (o) includ procedurile inițiate pentru despăgubirea pentru acțiunile care au loc între data publicării cererii și data publicării înregistrării unui drept de proprietate intelectuală, acțiunile introduse pentru declararea inexistenței contrafacerii, precum și acțiunile introduse în vederea stabilirii sau confirmării dreptului unui utilizator anterior de a utiliza o invenție. A se vedea procesul-verbal nr. 7 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 39 și 40.

¹⁰⁹ Singurele situații în care litera (o) exclude un aspect care ar fi, altfel, acoperit sunt cele în care acordul de alegere a forului se aplică încălcărilor care nu constituie o încălcare a contractului în care figurează sau a oricărui alt contract încheiat între părți, sau în cazul în care părțile au încheiat un acord de alegere a forului referitor la o încălcare care a apărut deja și care nu este legată de vreun contract între părți. Astfel de acorduri vor fi rare.

80. **Exemplu.** Cel mai bun exemplu este un acord de licență. Se presupune că acordul permite licențiatului să utilizeze dreptul de proprietate intelectuală în anumite moduri, dar nu și în altele. În cazul în care acesta își exercită dreptul într-un mod interzis de acord, acesta se face vinovat de o încălcare a contractului. În cazul în care deținătorul licenței introduce o acțiune împotriva acestuia pentru încălcarea contractului, procedurile vor fi reglementate de convenție. Dacă, dimpotrivă, deținătorul licenței alege să își întemeieze acțiunea pe răspunderea delictuală, procedura va intra, de asemenea, în domeniul de aplicare al convenției: aceasta ar fi putut fi inițiată pentru încălcarea contractului.

81. Această regulă este importantă din mai multe motive. În unele țări, părțile nu trebuie să pledeze decât faptele: instanței îi revine rolul de a determina calificarea juridică adecvată. Alegerea răspunderii contractuale sau delictuale de către instanță poate depinde de ceea ce este mai ușor de stabilit. În alte țări, părțile pot decide ele însele dacă introduc o acțiune în temeiul răspunderii contractuale sau al răspunderii delictuale. Acestea pot avea motive întemeiate (cum ar fi posibilitatea de a obține despăgubiri mai mari) pentru alegerea uneia sau a alteia. Aceste considerații accidentale nu ar trebui să determine dacă un litigiu intră sau nu în domeniul de aplicare al convenției.

82. **Registre publice.** Litera (p) exclude valabilitatea înregistrărilor în registrele publice.¹¹⁰ Unele persoane ar putea să nu considere acest lucru drept o cauză civilă sau comercială. Cu toate acestea, având în vedere că unele instrumente internaționale¹¹¹ prevăd o competență exclusivă cu privire la procedurile al căror obiect este valabilitatea unor astfel de înregistrări, s-a considerat mai adecvată excluderea explicită a acestora pentru a se evita orice confuzie.

83. **Asigurări** Contractele de asigurare (sau de reasigurare) nu sunt excluse din domeniul de aplicare al convenției doar pentru că acestea se referă la unul dintre domeniile menționate la alineatul (2). Faptul că riscul acoperit se situează în afara domeniului de aplicare al convenției nu înseamnă că respectivul contract de asigurare nu intră în domeniul de aplicare al convenției. Astfel, asigurarea pentru mărfurile transportate pe cale maritimă nu este exclusă în temeiul articolului 2 alineatul (2) litera (f) și asigurarea de răspundere civilă pentru daune nucleare nu este exclusă în temeiul articolului 2 alineatul (2) litera (i). Acest lucru este precizat în mod clar la articolul 17¹¹².

84. **Arbitraj.** Alineatul (4) exclude arbitrajul și procedurile aferente¹¹³. Acest lucru ar trebui să fie interpretat în sens larg și acoperă orice procedură în care instanța oferă asistență la procesul de arbitraj - de exemplu, decizia privind valabilitatea sau nulitatea unei convenții de arbitraj; ordonanțe prin intermediul cărora părților li se solicită să înceapă procesul de arbitraj sau să întrerupă o procedură de arbitraj; anularea, modificarea, recunoașterea sau executarea sentințelor arbitrare; numirea ori revocarea unor arbitri; fixarea locului de arbitraj sau amânarea termenului pentru pronunțarea unei sentințe. Scopul acestei dispoziții este de a asigura că prezenta convenție nu interferează cu instrumentele existente în materie de arbitraj¹¹⁴.

85. **Guverne.** Articolul 2 alineatul (5) prevede că un litigiu nu este exclus din domeniul de aplicare al convenției doar prin faptul că un stat, inclusiv un guvern, o agenție guvernamentală sau orice persoană acționând în numele statului, este parte la respectivul litigiu¹¹⁵. Cu toate acestea, litigiul nu intră în domeniul de aplicare al convenției dacă este generat de un acord de alegere a forului încheiat în ceea ce privește o cauză care nu este civilă sau comercială¹¹⁶. Astfel, o autoritate publică are dreptul să beneficieze de regimul prevăzut de convenție și își asumă obligațiile care decurg din aceasta, atunci când se angajează în tranzacții comerciale, dar nu și în cazul în care acționează în exercitarea suveranității sale¹¹⁷. Ca regulă generală, se poate afirma că, în cazul în care o autoritate publică face ceva ce un cetățean obișnuit poate face, cazul implică, probabil, o cauză civilă sau comercială. Dacă, dimpotrivă, aceasta exercită puteri guvernamentale de care nu se bucură cetățenii obișnuiți, litigiul nu va fi, probabil, de natură civilă sau comercială.

86. Două exemple pot face acest lucru mai clar. Dacă un departament guvernamental (ministru) lansează un apel de oferte pentru furnizarea de hârtie pentru tipărirea documentelor și o societate străină obține contractul (care include un acord de alegere a forului), este aproape sigur că procedura în temeiul contractului va fi reglementată de convenție. Pe de altă parte, în cazul în care un străin, la intrarea pe teritoriul țării, semnează un contract (care cuprinde un acord de alegere a forului) în temeiul căruia se angajează să plătească orice amendă (sanțiune penală) pe care ar putea să o primească ca rezultat al activităților sale în țară, procedurile în temeiul acestui contract vor fi, aproape sigur, excluse din domeniul de aplicare al convenției¹¹⁸.

¹¹⁰ Aceeași expresie apare (cu diferențe pur formale) în articolul 12 alineatul (3) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul corespunzător din Raportul Nygh/Pocar figurează la p. 66.

¹¹¹ De exemplu, articolul 22 alineatul (3) din Regulamentul Bruxelles.

¹¹² A se vedea punctele 221-227, *infra*.

¹¹³ O dispoziție identică se regăsește la articolul 1 alineatul (2) litera (g) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Fragmentul relevant din Raportul Nygh/Pocar figurează la p. 35.

¹¹⁴ Pentru o descriere a legăturilor dintre anumite tratate care reglementează arbitrajul și *Convenția privind acordurile de alegere a forului*, a se vedea A. Schulz, „Viitoarea Convenție de la Haga privind acordurile de alegere exclusivă

a forului și arbitrajul”, Doc. prel. nr. 32 din iunie 2005, în atenția celei de a douăzecea sesiuni din iunie 2005.

¹¹⁵ Această dispoziție este preluată (cu diferențe doar formale) din articolul 1 alineatul (3) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul corespunzător din Raportul Nygh/Pocar figurează la p. 35 și 36.

¹¹⁶ A se vedea articolul 1 alineatul (1) și discuția de la punctul 49, *supra*.

¹¹⁷ A se vedea procesul-verbal nr. 15 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctul 58.

¹¹⁸ Examinând astfel de aspecte, trebuie amintit că, astfel cum este utilizată în convenție, expresia „cauză civilă sau comercială” este un concept autonom care nu depinde de semnificația sa din legislația națională sau din alte convenții.

87. **Imunități ale statelor.** Articolul 2 alineatul (6) prevede că nicio dispoziție din convenție nu afectează privilegiile și imunitățile statelor sau ale organizațiilor internaționale, în ceea ce le privește pe acestea sau proprietățile lor¹¹⁹. Motivul pentru care această dispoziție a fost introdusă în convenție a fost că unele delegații au fost de părere că articolul 2 alineatul (5) ar putea fi interpretat greșit ca afectând aceste aspecte: articolul 2 alineatul (6) este menit să clarifice faptul că nu este cazul¹²⁰.

88. **Drept procedural.** Convenția nu este menită să afecteze dreptul procedural al statelor contractante, cu excepția cazului în care este prevăzut acest lucru în mod expres. În afara acestor zone, se aplică dreptul procedural intern, la fel ca înainte, chiar și în cadrul procedurilor inițiate în temeiul convenției¹²¹. Exemple sunt prezentate în următoarele alineate, deși acestea sunt departe de a fi exhaustive.

89. Convenția nu impune unui stat contractant să permită o măsură care nu este disponibilă în temeiul legislației sale, chiar dacă executarea unei hotărâri străine în cadrul căreia s-a acordat o astfel de măsură impune acest lucru. Statele contractante nu trebuie să creeze noi tipuri de măsuri în sensul convenției. Cu toate acestea, statele ar trebui să aplice măsurile de executare disponibile în temeiul dreptului lor intern în scopul de a conferi cea mai mare eficacitate cu puțință hotărârii străine.

90. Termenele în care trebuie introdusă o acțiune sau alte măsuri luate în temeiul dreptului intern nu sunt afectate de convenție. Procedurile în temeiul unui acord de alegere a forului sau procedurile de executare a unei hotărâri în temeiul unui astfel de acord, trebuie introduse în termenele prevăzute de legislația internă. Acest lucru este valabil indiferent dacă termenele sunt calificate drept chestiuni de substanță sau aspecte de procedură.

91. Normele naționale privind capacitatea procesuală și de a se apăra în justiție nu sunt afectate de convenție. Astfel, în cazul în care, în temeiul legislației statului solicitat, o entitate fără personalitate juridică nu dispune de capacitatea de a se angaja în litigiu, aceasta nu poate introduce o acțiune în temeiul convenției în vederea executării unei hotărâri judecătorești, chiar dacă instanța care a acordat hotărârea a considerat că ar putea iniția o astfel de procedură.

92. Legislația națională decide dacă, și în ce condiții, există căi de atac și măsuri similare. Exemplele includ: căi de atac introduse în fața unei instanțe judecătorești

superioare din același stat, trimerile la Curtea de Justiție a Comunităților Europene în vederea interpretării unor dispoziții de drept comunitar, inclusiv convențiile la care comunitatea este parte, trimerile la o instanță specială pentru a soluționa chestiunile de ordin constituțional și trimerile la un oficiu de brevete sau la altă autoritate pentru a decide cu privire la valabilitatea unui brevet. Se aplică norme naționale care reglementează probele, chiar și pentru dovedirea existenței unui acord de alegere a forului și care să ateste dacă cerințele convenției în ceea ce privește forma au fost îndeplinite.

Articolul 3 *Acordurile de alegere exclusivă a forului*

93. **Definiție: cinci cerințe.** Cu excepția cazului în care un stat a declarat altfel în temeiul articolului 22¹²², convenția se aplică numai acordurilor de alegere exclusivă a forului. Articolul 3 litera (a) oferă o definiție a unui astfel de acord. Definiția cuprinde următoarele cerințe: în primul rând, trebuie să existe un acord între două sau mai multe părți; în al doilea rând, trebuie să fie îndeplinite condițiile de formă de la litera (c); în al treilea rând, acordul trebuie să desemneze instanțele unui stat sau una ori mai multe instanțe speciale ale unui stat, excluzând orice altă instanță; în al patrulea rând, instanța sau instanțele desemnate trebuie să fie situate într-un stat contractant și, în al cincilea rând, desemnarea trebuie să aibă drept obiect soluționarea litigiilor apărute sau care ar putea apărea în legătură cu un anumit raport juridic¹²³.

94. **Prima cerință.** Un acord de alegere a forului nu poate fi stabilit în mod unilateral: trebuie să existe un acord. Existența consimțământului este, în mod normal, stabilită de legislația statului instanței alese, inclusiv normele sale privind alegerea legii¹²⁴, cu toate că, în anumite circumstanțe, capacitatea este determinată și de alte sisteme de drept¹²⁵.

95. Cu toate acestea, convenția în ansamblul său intră în joc doar dacă există un acord de alegere a forului, iar aceasta presupune că există cerințele elementare de fapt ale aprobării. În cazul în care, conform oricărui criteriu normal, acestea nu sunt îndeplinite, o instanță ar fi îndreptățită să presupună că prevederile convenției nu sunt aplicabile, fără a fi nevoită să ia în considerare dreptul străin.

96. Iată un exemplu în acest sens¹²⁶. X, care își are reședința în Panama, trimite un e-mail nesolicitat lui Y,

¹¹⁹ Această dispoziție este preluată din articolul 1 alineatul (4) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul corespunzător din Raportul Nygh/Pocar figurează la p. 36.

¹²⁰ *Ibidem*.

¹²¹ În cazul recunoașterii și executării, acest lucru este clarificat la articolul 14, care prevede că procedura pentru recunoașterea și executarea hotărârii este reglementată de legislația statului solicitat.

¹²² Articolul 22 permite unui stat, prin intermediul unei declarații, să extindă în mod reciproc aplicarea capitolului privind recunoașterea și executarea la hotărâri judecătorești pronunțate de o instanță care a fost desemnată printr-un acord de alegere neexclusivă a forului. A se vedea, în plus, *infra*, punctul 240 și urm.

¹²³ Acordul de alegere a forului trebuie, bineînțeles, să fie valabil și aplicabil la momentul respectiv. În cazul în care acesta nu mai este în vigoare - de exemplu, atunci când părțile convin să îl rezilieze - acesta nu mai este un acord de alegere a forului în sensul convenției.

¹²⁴ Articolul 5 alineatul (1), articolul 6 litera (a) și articolul 9 litera (a).

¹²⁵ În articolul 6 litera (b) există o trimitere la legislația statului instanței sesizate, iar în articolul 9 litera (b), la legislația statului solicitat. Capacitatea face, prin urmare, obiectul a două legislații: a se vedea punctul 150.

¹²⁶ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

care își are reședința în Mexic, făcându-i o propunere în niște condiții extrem de nefavorabile pentru Y. Propunerea cuprinde un acord de alegere a forului în favoarea instanțelor din Ruritania (stat imaginar) și concluzionează: „În lipsa unui răspuns din partea d-voastră în termen de șapte zile, se consideră că ați acceptat propunerea.” E-mailul este șters de softul de protecție al lui Y și acesta nu îl citește niciodată. După șapte zile, X susține că există un contract cu un acord de alegere a forului, și introduce o acțiune în fața instanțelor din Ruritania. Dacă, spre deosebire de dreptul din orice alt stat din lume, legea din Ruritania ar considera că există un contract și că „acordul” de alegere a forului este valabil, alte state, inclusiv Mexicul, ar fi totuși îndreptățite să considere că acordul de alegere a forului este inexistent.

97. Cu condiția ca părțile inițiale să își dea consimțământul cu privire la acordul de alegere a forului, acordul poate lega părțile terțe care nu au consimțit în mod expres la acesta, dacă capacitatea lor de a introduce acțiunea depinde de preluarea drepturilor și a obligațiilor uneia dintre părțile inițiale. Acest lucru depinde de legislația națională¹²⁷.

98. **A doua cerință.** Aceasta se referă la forma acordului de alegere a forului. Normele relevante sunt stabilite la litera (c), examinată mai jos.

99. **A treia cerință.** Aceasta impune ca alegerea să fie exclusivă: acordul de alegere a forului trebuie să desemneze¹²⁸ instanțele dintr-un stat sau una ori mai multe instanțe specifice dintr-un stat ca având o competență *exclusivă*. Acest aspect va fi discutat mai jos în legătură cu litera (b), potrivit căreia un acord de alegere a forului se consideră a fi exclusiv, cu excepția cazului în care părțile au prevăzut în mod expres altfel¹²⁹.

100. **A patra cerință.** Convenția se aplică numai acordurilor de alegere a forului în favoarea instanțelor dintr-un stat contractant: acordurile care desemnează instanțele (sau una ori mai multe instanțe specifice) dintr-un stat necontractant nu sunt acoperite. De exemplu¹³⁰, se presupune că un acord de alegere a forului care desemnează instanțele din statul X, un stat necontractant, este încheiat între o parte cu reședința în Peru și o parte cu reședința în Venezuela. Dacă peruvianul introduce o acțiune împotriva venezuelianului în Venezuela, instanța venezueliană nu va fi obligată să aplice articolul 6 (care i-ar putea impune să suspende sau să respingă acțiunea)¹³¹. În cazul în care acțiunea este inițiată în fața instanței alese din statul X, instanțele din Peru sau din Venezuela nu vor

fi obligate de convenție să recunoască hotărârea rezultată¹³².

101. **A cincea cerință.** Aceasta impune ca desemnarea să se facă în scopul soluționării litigiilor care au apărut sau care ar putea apărea în legătură cu un anumit raport juridic. Aceasta clarifică faptul că acordul de alegere a forului poate fi limitat la, sau poate să includă, litigiile care au apărut deja. De asemenea, acesta poate acoperi litigii viitoare, cu condiția ca acestea să aibă legătură cu un anumit raport juridic. Acordul de alegere a forului nu este limitat la cerințele contractuale, dar ar putea, de exemplu, să acopere cereri întemeiate pe răspunderea delictuală care rezultă dintr-un anumit raport. Astfel, o clauză de alegere a forului în cadrul unui acord de parteneriat ar putea acoperi cererile întemeiate pe răspunderea delictuală între parteneri în legătură cu societatea. Dacă lucrurile stau astfel în orice caz concret, depinde de prevederile acordului.

102. **Acorduri considerate exclusive.** Articolul 3 litera (b) stabilește regula importantă [prevăzută în a treia cerință de la litera (a)] că un acord de alegere a forului care desemnează instanțele unui stat contractant sau una ori mai multe instanțe specifice dintr-un stat contractant se consideră a fi exclusiv, cu excepția cazului în care părțile au prevăzut în mod expres altfel¹³³.

103. Primul element al acestei situații este faptul că acordul de alegere a forului poate viza fie instanțele unui stat contractant în general, fie una sau mai multe instanțe specifice dintr-un stat contractant. Prin urmare, un acord care desemnează „instanțele din Franța” este considerat ca fiind exclusiv în sensul convenției, chiar dacă acesta nu precizează *care* instanță din Franța va soluționa cauza și chiar dacă nu exclude în mod explicit competența instanțelor din alte state. În acest caz, legea franceză va avea dreptul de a decide în fața cărei sau căror instanțe poate fi introdusă acțiunea¹³⁴. Sub rezerva oricăror astfel de norme, reclamantul poate alege orice instanță din Franța.

104. Un acord referitor la o anumită instanță din Franța - de exemplu, Tribunalul Comercial din Paris - ar trebui, de asemenea, să fie exclusiv¹³⁵. Același lucru este valabil în cazul unui acord care desemnează două sau mai multe instanțe specifice din același stat contractant - de exemplu, „Tribunalul Comercial din Paris sau Tribunalul Comercial din Lyon”. Și acesta ar fi un acord de alegere exclusivă a forului. Un acord care prevede că A poate introduce o acțiune împotriva lui B numai în fața Tribunalului Comercial din Paris și că B nu poate introduce o acțiune decât în fața Tribunalului Comercial din Lyon, ar constitui, de asemenea, un acord de alegere exclusivă a forului în

¹²⁷ A se vedea procesul-verbal nr. 2 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 2-10. A se vedea punctul 142, *infra*.

¹²⁸ Simplul fapt de a apăra o cauză pe fond fără a contesta competența nu ar conferi, în sine, competență unei instanțe în temeiul convenției, deoarece acest lucru nu ar desemna instanța respectivă în sensul articolului 3.

¹²⁹ A se vedea punctele 102-104, *infra*.

¹³⁰ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

¹³¹ Cu toate acestea, instanța poate suspenda sau respinge acțiunea în temeiul dreptului național.

¹³² Acest lucru este însă posibil în temeiul dreptului național.

¹³³ Pentru ceea ce pare a fi prima trimitere la convenție în jurisprudență, a se vedea *Hong Kong și Shanghai Banking Corporation Limited c. Yusuf Suveyke*, 392 F. Supp. 2d 489 (EDNY 2005).

¹³⁴ A se vedea articolul 5 alineatul (3) litera (b).

¹³⁵ Problemele care apar atunci când instanța aleasă nu poate soluționa cauza în temeiul dreptului intern sunt discutate mai jos: a se vedea punctul 135 și urm.

temeiul convenției, deoarece acesta exclude instanțele din toate celelalte state. Cu toate acestea, acordul nu ar fi considerat exclusiv în temeiul convenției dacă două instanțe ar fi situate în state diferite.

105. **Acorduri asimetrice.** Uneori, un acord de alegere a forului este redactat astfel încât să fie exclusiv în ceea ce privește acțiunile introduse de una dintre părți, dar nu în ceea ce privește acțiunile inițiate de cealaltă parte. Acordurile internaționale de împrumut sunt adesea redactate în acest mod. O clauză de alegere a forului într-un astfel de contract ar putea stipula că „acțiunile introduse de către debitor împotriva creditorului vor putea fi introduse exclusiv în fața instanțelor din statul X; acțiunile introduse de creditor împotriva debitorului vor putea fi introduse în fața instanțelor din statul X sau a instanțelor din orice alt stat competent în temeiul dreptului său.”

106. S-a convenit de către Sesiunea diplomatică că, pentru a fi reglementat de convenție, acordul trebuie să fie exclusiv, indiferent de partea care a introdus acțiunea. Astfel încât acorduri de tipul celor menționate la punctul precedent nu sunt acorduri de alegere exclusivă a forului în sensul convenției¹³⁶. Cu toate acestea, ele pot fi supuse normelor Convenției privind recunoașterea și executarea dacă statele în cauză au făcut declarații în temeiul articolului 22¹³⁷.

107. **Semnificația termenului „stat” în cazul unui sistem de drept neunitar.** Termenul „stat” poate avea semnificații diferite în ceea ce privește un stat contractant în care două sau mai multe sisteme de drept se aplică în unități teritoriale diferite, cu privire la un aspect tratat de convenție - de exemplu, Canada, China, Regatul Unit sau Statele Unite ale Americii. În conformitate cu articolul 25, acesta poate desemna, după caz, fie statul în ansamblul său - de exemplu, Canada, China, Regatul Unit sau Statele Unite ale Americii - fie o unitate teritorială din acel stat - de exemplu, Ontario, Hong Kong, Scoția sau New Jersey. În consecință, o clauză care desemnează „instanțele din Statele Unite ale Americii” și o clauză care desemnează „instanțele din New Jersey” constituie, ambele, acorduri de alegere exclusivă a forului în temeiul convenției¹³⁸.

108. **Exemple de acorduri exclusive.** Articolul 3 litera (b) prevede că un acord care desemnează instanțele dintr-un stat contractant sau una ori mai multe instanțe specifice dintr-un stat contractant se consideră a fi exclusiv, cu excepția cazului în care părțile prevăd în mod expres altfel.

În consecință, exemplele următoarele trebuie considerate ca fiind acorduri de alegere exclusivă a forului¹³⁹:

- „Instanțele din statul X vor avea competența de a soluționa orice acțiune introdusă în temeiul prezentului contract.”
- „Procedurile în temeiul prezentului contract trebuie să fie introduse în fața instanțelor din statul X.”

109. **Exemple de acorduri neexclusive.** Exemplele următoare nu ar fi exclusive¹⁴⁰:

- „Instanțele din statul X vor avea o competență neexclusivă de a soluționa orice acțiune introdusă în temeiul prezentului contract.”
- „Procedurile în temeiul prezentului contract pot fi introduse în fața instanțelor din statul X, dar acest lucru nu interzice inițierea de acțiuni în fața instanțelor din oricare alt stat care are competență în conformitate cu legislația sa.”
- „Procedurile în temeiul prezentului contract pot fi introduse în fața instanței A din statul X sau a instanței B din statul Y, excluzând orice altă instanță.”
- „Procedurile împotriva lui A pot fi introduse exclusiv în locul de reședință a lui A din statul A; procedurile împotriva lui B pot fi introduse exclusiv în locul de reședință a lui B din statul B.”

110. **Cerințe formale.** Litera (c) se referă la cerințe formale. Următoarele elemente sunt, în același timp, necesare și suficiente, în temeiul convenției: un acord de alegere a forului nu intră sub incidența convenției dacă nu este conform cu aceasta,¹⁴¹ dar, dacă este conform, nu pot fi impuse alte cerințe suplimentare de natură formală în temeiul legislației naționale. Astfel, de exemplu, o instanță a unui stat contractant nu poate refuza să pună în aplicare un acord de alegere a forului pe motiv că:

- acesta este redactat într-o limbă străină¹⁴²;
- nu este scris cu caractere aldine speciale;
- este redactat cu caractere mici sau

¹³⁶ A se vedea procesul-verbal nr. 3 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 2-11.

¹³⁷ A se vedea punctul 240 și urm. Pentru exemple din alte acorduri care nu ar fi exclusive în sensul convenției, a se vedea punctul 109.

¹³⁸ O clauză care desemnează „instanțele de stat din statul New Jersey sau instanțele federale situate în statul respectiv” ar constitui, de asemenea, un acord de alegere exclusivă a forului.

¹³⁹ Această listă nu este exhaustivă. Pentru exemple de acorduri neexclusive, a se vedea *supra*, punctul 104 (ultima teză), punctele 105, 106 și 109.

¹⁴⁰ Această listă nu este exhaustivă.

¹⁴¹ În unele state contractante, legea poate stabili cerințe formale mai puțin rigide pentru acordurile de alegere a

forului. Aceasta ar putea chiar să nu stabilească nicio cerință formală. Convenția nu interzice unei instanțe dintr-un astfel de stat să pună în aplicare acordurile de alegere a forului care sunt valabile în temeiul legislației sale, chiar dacă acestea nu respectă cerințele prevăzute la articolul 3 litera (c). De exemplu, dacă acordul de alegere a forului este valabil în temeiul dreptului național al instanței alese, instanța respectivă poate soluționa cauza chiar și în cazul în care cerințele formale de la articolul 3 litera (c) nu sunt îndeplinite. Cu toate acestea, instanțele din alte state contractante nu ar fi obligate, în temeiul articolului 6 din convenție, să se abțină de la audierea cauzelor acoperite de un astfel de acord de alegere a forului și nici nu ar fi obligate, în temeiul articolului 8 din convenție, să recunoască și să execute hotărârea.

¹⁴² Cu condiția să existe, totuși, un acord.

- nu este semnat de părți separat de acordul principal¹⁴³.

111. Litera (c) prevede că acordul de alegere a forului trebuie încheiat sau documentat fie (i) „în scris”, fie (ii) „prin orice alte mijloace de comunicare care fac informațiile accesibile, astfel încât să poată fi folosite pentru referințe ulterioare”.

112. În cazul în care acordul este încheiat în scris, valabilitatea sa formală a acestuia nu depinde de semnarea sa, deși lipsa unei semnături ar putea face mai dificil de dovedit existența acordului. Cealaltă formă posibilă este menită să acopere mijloacele electronice de transmitere sau de stocare a datelor. Aceasta include toate posibilitățile obișnuite, cu condiția ca datele să poată fi recuperate pentru a fi consultate și înțelese cu alte ocazii viitoare. Aceasta acoperă, de exemplu, e-mailul și faxul¹⁴⁴.

113. Acordul trebuie să fie încheiat în una sau alta dintre aceste forme sau trebuie să fie *documentat* în acestea. Conferința a respins expresia „*evidenced in writing*” din textul în limba engleză în favoarea expresiei „*documented in writing*” pe motiv că „*evidenced in writing*” ar fi putut da impresia că articolul 3 litera (c) constituie o regulă de stabilire a probei. În paralel, Conferința a respins expresia „*confirmé par écrit*” din versiunea în limba franceză în favoarea expresiei „*documenté par écrit*” pe motiv că „*confirmé par écrit*” ar putea da impresia că regula se referea la un element intențional.

114. În cazul în care acordul a fost verbal și una dintre părți l-a materializat în scris, nu contează dacă partea respectivă a fost cea care a beneficiat de acesta - de exemplu, pentru că instanța aleasă a fost în statul său. Totuși, în toate cazurile, trebuie să fi existat consimțământul ambelor părți la acordul verbal inițial.

115. Articolul 3 litera (d) prevede că un acord de alegere exclusivă a forului care face parte dintr-un contract trebuie să fie considerat un acord independent de celelalte clauze ale contractului. În consecință, valabilitatea acordului de alegere exclusivă a forului nu poate fi contestată pentru simplul motiv că contractul din care face parte este nul: valabilitatea acordului de alegere a forului trebuie să fie determinată în mod autonom, conform criteriilor stabilite de convenție¹⁴⁵. Astfel, este posibil ca instanța aleasă să considere că contractul nu este valabil fără a priva acordul de alegere a forului de valabilitate. Pe de altă parte, desigur, este, de asemenea, posibil ca motivul pentru care contractul este nul să se aplice și acordului de alegere a forului: totul depinde de circumstanțe și de legislația aplicabilă.

¹⁴³ În unele sisteme juridice, ar putea fi vorba de cerințe de drept intern.

¹⁴⁴ Formularea acestei dispoziții a fost inspirată de articolul 6 alineatul (1) din Legea tip a UNCITRAL privind comerțul electronic din 1996.

¹⁴⁵ A se vedea articolul 5 alineatul (1), articolele 6 și 9.

¹⁴⁶ Acesta ar acoperi o decizie a unui oficiu de brevete care exercită funcții cvasi-judiciare.

¹⁴⁷ Cu privire la măsurile provizorii, a se vedea articolul 7.

¹⁴⁸ Un stat sau o autoritate publică a unui stat ar avea reședința numai pe teritoriul aceluia stat.

¹⁴⁹ Pentru un studiu comparativ al acestor aspecte, a se vedea S. Rammello, *Corporations in Private International Law*, Oxford University Press, 2001, capitolele 4 și 5.

Articolul 4 Alte definiții

116. **„Hotărâre judecătorească”**. Articolul 4 conține două alte definiții. Prima, la articolul 4 alineatul (1), este cea a termenului „hotărâre judecătorească”. Acesta este larg definit astfel încât să acopere orice decizie pe fond, indiferent de denumirea sa, inclusiv o hotărâre pronunțată în lipsă¹⁴⁶. Acesta exclude o hotărâre procedurală, dar acoperă stabilirea cheltuielilor sau a costurilor (chiar dacă sunt efectuate de un grefier, mai degrabă decât de către un judecător), cu condiția să se refere la o hotărâre judecătorească care poate fi recunoscută sau executată în temeiul convenției. Acesta nu include o decizie de a acorda măsuri temporare (măsuri provizorii și de conservare), deoarece aceasta nu este o decizie pe fond.¹⁴⁷

117. **„Reședință”**. Articolul 4 alineatul (2) definește „reședință” cu privire la o entitate sau o persoană, alta decât o persoană fizică. Definiția este menită în principal să se aplice societăților și va fi explicată pe această bază¹⁴⁸.

118. Conceptul de reședință joacă un rol în articolul 1 alineatul (2) (definiția unei situații „internaționale” în sensul competenței), în articolul 20 (anumite excepții de la recunoaștere și executare) și în articolul 26 (relația cu alte instrumente internaționale). Aceasta ar putea avea, de asemenea, un rol de jucat în cadrul articolului 19.

119. Problema cu care se confrunta Sesiunea diplomatică pentru a defini reședința altor persoane decât persoanele fizice a fost de a reconcilia diferitele viziuni ale țărilor de *common law* și de drept civil, precum și cele care există în cadrul țărilor de drept civil¹⁴⁹.

120. În *common law*, legea locului de constituire este considerată, în mod tradițional, ca fiind importantă pentru a se pronunța cu privire la chestiuni legate de afacerile interne ale societății¹⁵⁰. Acesta este sistemul juridic care îi dă naștere și îi conferă personalitate juridică. Cu toate acestea, din motive jurisdicționale, principalul loc de desfășurare a activității și locul administrației centrale sunt, de asemenea, importante.¹⁵¹ Acesta din urmă este centrul administrativ al societății, locul în care se iau deciziile cele mai importante. Principalul loc de desfășurare a activității este centrul activităților sale economice. Deși, în mod normal, situate în același loc, acestea două ar putea fi diferite. De exemplu, o societate minieră cu sediul central la Londra (administrația centrală) ar putea să își desfășoare activitatea minieră în Namibia (sediul principal de activitate). Întrucât toate cele trei concepte sunt importante în *common law*, convenția prevede că o societate își are reședința în toate cele trei locuri.

¹⁵⁰ Pentru Anglia, a se vedea A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, ediția a 14-a, de L. Collins & redactori specialiști, Sweet and Maxwell, Londra 2006, Regula 160 alineatul (1) și regula 161 (p. 1335–1344); pentru Statele Unite ale Americii, a se vedea *First National City Bank v. Banco Para El Comercio Exterior de Cuba*, 462 U.S. 611, 621; 103 S. Ct. 2591; 77 L. Ed. 2d 46 (1983).

¹⁵¹ Pentru legislația engleză, a se vedea A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, ediția a 14-a, de L. Collins & redactori specialiști, Sweet and Maxwell, Londra 2006, Regula 160 alineatul (2), p. 1 336.

121. Deși unele sisteme de drept civil consideră, de asemenea, legea locului de constituire ca legea personală a societății,¹⁵² opinia dominantă favorizează legea „sediului social” (*siège social*). Locul în care se află sediul social este, de asemenea, considerat drept domiciliu al societății. Cu toate acestea, există două opinii cu privire la modul în care se stabilește sediul social. Potrivit primei opinii, se examinează documentul juridic în temeiul căruia societatea a fost constituită (*statutul societății*). Acesta va indica unde se află sediul social. Sediul social astfel determinat este numit *siège statutaire*.

122. Cu toate acestea, este posibil ca acest *siège statutaire* să nu fie adevăratul cartier general al societății. A doua opinie consideră că trebuie căutat locul unde societatea își are, de fapt, administrația centrală, denumit uneori *siège réel* (sediul real). Aceasta corespunde conceptului de *common law* din locul unde se află administrația centrală.

123. Așadar, pentru a acoperi toate punctele de vedere, a fost necesar să se includă termenul *siège statutaire*, care s-ar traduce în limba engleză prin expresia „statutory seat”. Cu toate acestea, acest termen nu se referă la sediul societății, astfel cum ar fi stabilit printr-o dispoziție legislativă („*statute*”)¹⁵³, ci astfel cum este prevăzut de statut, documentul prin care se constituie societatea - de exemplu, „*articles of association*” (statutul unei societăți). În *common law*, echivalentul cel mai apropiat este „*registered office*”¹⁵⁴. În practică, statul în care societatea își are sediul social va fi aproape întotdeauna statul în temeiul legislației căruia aceasta a fost constituită sau formată, în timp ce statul în care aceasta își are administrația centrală va fi, în general, statul în care aceasta își desfășoară în principal activitatea. Pe de altă parte, nu ar fi neobișnuit ca o societate să fie constituită într-un stat - de exemplu, Panama - și să aibă administrația centrală și locul principal de desfășurare a activității într-un alt stat.

Articolul 5 Competența instanței alese

124. Articolul 5 se numără printre „dispozițiile esențiale” ale convenției. Un acord de alegere a forului va fi de prea puțin folos în cazul în care instanța aleasă nu ar putea soluționa cauza atunci când o acțiune este introdusă în fața sa. Din acest motiv, articolul 5 alineatul (1) prevede

că o instanță desemnată într-un acord de alegere exclusivă a forului are competența de a soluționa un litigiu căruia i se aplică acordul de alegere a forului, cu excepția cazului în care acordul este nul de drept în conformitate cu legislația statului instanței desemnate. În temeiul articolului 5 alineatul (2), instanța aleasă nu poate refuza să își exercite competența pe motiv că litigiul ar trebui soluționat de către o instanță¹⁵⁵ dintr-un alt stat¹⁵⁶.

125. **Nulitatea.** Dispoziția „nul de drept” este singura excepție general aplicabilă principiului potrivit căruia instanța aleasă trebuie să soluționeze cauza¹⁵⁷. Chestiunea dacă acordul este nul de drept este decisă în conformitate cu legislația statului instanței alese. Sintagma „legislația statului” include normele privind conflictul de legi în acel stat¹⁵⁸. Astfel, dacă instanța aleasă consideră că legislația unui alt stat ar trebui să fie aplicată în conformitate cu normele privind conflictul de legi, aceasta va aplica legea respectivă. Acest lucru se poate întâmpla, de exemplu, atunci când, în temeiul normelor privind conflictul de legi ale instanței alese, valabilitatea acordului de alegere a forului este stabilită de legea aplicabilă contractului în ansamblu - de exemplu, legea desemnată de părțile la o clauză de alegere a legii aplicabile.

126. Dispoziția „nul de drept” se aplică numai cauzelor materiale (nu formale) de nulitate. Aceasta vizează în principal motivele general recunoscute, cum ar fi fraudă, eroarea, dolul, violența și incapacitatea¹⁵⁹. Aceasta nu constituie o rezervă sau restricție la cerințele formale prevăzute la articolul 3 litera (c), care definesc acordurile de alegere a forului care intră sub incidența convenției și nu lasă loc pentru legislația națională în ceea ce privește forma.

127. **Refuzul de a exercita competența.** Articolul 5 alineatul (2) prevede că instanța aleasă nu poate refuza să își exercite competența pe motiv că litigiul ar trebui soluționat de către o instanță dintr-un alt stat. Această dispoziție consolidează obligația prevăzută la articolul 5 alineatul (1). Cu toate acestea, articolul 5 alineatul (2) se aplică numai cu privire la o instanță dintr-un alt stat, și nu la o instanță din același stat¹⁶⁰.

128. **Semnificația termenului „stat” în conformitate cu articolul 5 alineatul (2).** Ce se înțelege prin „stat” în acest context? În cazul unui stat care cuprinde o singură

¹⁵² De exemplu, Japonia și Țările de Jos.

¹⁵³ Termenul francez pentru „*statute*” este „*loi*”.

¹⁵⁴ În ceea ce privește Regatul Unit și Irlanda, a se vedea Regulamentul Bruxelles, articolul 60 alineatul (2).

¹⁵⁵ Obligația de a soluționa cauza nu va fi încălcată în cazul în care o instanță refuză să își exercite competența pe motiv că litigiul ar trebui soluționat de către un arbitru.

¹⁵⁶ În versiunile anterioare ale convenției, în special cea cuprinsă în Documentul de lucru nr. 1 din anul 2005, se afirma, în ceea ce era la vremea respectivă articolul 6, că, în cazul în care legislația internă prevede astfel, instanța aleasă avea competența (dar nu și obligația) de a suspenda sau respinge acțiunea introdusă în fața sa, în vederea obținerii unei hotărâri privind valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală de la instanța din statul de înregistrare. (Dispoziția era mai complexă decât atât și exista în mai multe versiuni, însă acesta este esențialul semnificației sale.) Aceasta a fost eliminată deoarece a fost considerată inutilă, nu din cauza unei schimbări a politicii. Sesiunea diplomatică a solicitat ca acest lucru să fie clarificat în

Raportul explicativ: a se vedea procesele-verbale ale celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II: Procesul-verbal nr. 20, punctele 29 și 30, Procesul-verbal nr. 24, punctele 19, 21 și urm.

¹⁵⁷ Pentru o altă excepție care se aplică în cazuri speciale, a se vedea articolul 19.

¹⁵⁸ În cazul în care nu acesta a fost scopul, textul ar fi utilizat expresia „legislația internă a statului”.

¹⁵⁹ Capacitatea poate include capacitatea organismelor publice de a încheia acorduri de alegere a forului. La articolul 6 litera (b) și articolul 9 litera (b), lipsa capacității este tratată separat, deoarece s-a considerat că atât legea instanței sesizate, cât și legea instanței alese ar trebui să fie aplicate: a se vedea punctul 150. Dimpotrivă, în articolul 5, instanța sesizată este instanța aleasă; prin urmare, nu este necesar ca aceasta să fie tratată separat.

¹⁶⁰ În ceea ce privește transferul cauzelor între instanțele din același stat, a se vedea articolul 5 alineatul (3) litera (b), discutat la punctul 139, *infra*.

circumscripție judiciară, nu există nicio problemă. Dimpotrivă, atunci când statul este format dintr-o serie de teritorii supuse unor sisteme diferite de drept, cum ar fi Statele Unite ale Americii, Canada sau Regatul Unit, răspunsul este mai puțin evident. În temeiul articolului 25 alineatul (1) litera (c) din convenție, o trimitere la „instanța sau instanțele unui stat” înseamnă, după caz, instanța sau instanțele din unitatea teritorială relevantă¹⁶¹. Rezultă că trimiterea de la articolul 5 alineatul (2) la „o instanță dintr-un alt stat” poate fi înțeleasă ca făcând referire la o instanță dintr-o altă unitate teritorială, atunci când este cazul.

129. Când este oportun să se facă referire la o unitate teritorială în interiorul unui stat? Acest lucru ar putea depinde de diverși factori, inclusiv relația dintre entitatea mai mare (de exemplu, Regatul Unit) și subunități (de exemplu, Anglia și Scoția) în temeiul legislației statului în cauză, dar în contextul articolului 5, cel mai important este, probabil, acordul de alegere a forului. Dacă se face referire la „instanțele din Anglia”, Anglia ar fi, probabil, unitatea teritorială relevantă, iar articolul 5 alineatul (2) ar interzice instanței engleze să refuze să își exercite competența în favoarea unei instanțe din Scoția: Scoția ar fi un alt „stat” în acest sens. Dacă, pe de altă parte, acordul de alegere a forului menționează „instanțele din Regatul Unit”, „stat” ar însemna probabil Regatul Unit, iar articolul 5 alineatul (2) nu ar interzice unei instanțe din Anglia să refuze să își exercite competența în favoarea unei instanțe din Scoția.

130. În cazul Statelor Unite ale Americii, situația ar putea depinde de aspectul dacă instanța aleasă a fost una de stat¹⁶² sau una federală. În cazul în care acordul de alegere a forului viza „instanțele din statul New York”, termenul „stat” din articolul 5 alineatul (2) s-ar referi, probabil, la statul New York, nu la Statele Unite ale Americii, caz în care articolul 5 alineatul (2) ar interzice instanței din New York să refuze să își exercite competența în favoarea, de exemplu, a unei instanțe din New Jersey.

131. În cazul în care s-ar face trimitere la „instanțele din Statele Unite ale Americii”, articolul 5 alineatul (2) nu ar interzice un transfer către un tribunal federal dintr-un alt

stat al Statelor Unite ale Americii, deoarece „stat” ar însemna, probabil, Statele Unite ale Americii¹⁶³. Același lucru este valabil în cazul în care s-ar face trimitere la o instanță federală specifică - de exemplu, „Tribunalul Districtual Federal al districtului de sud din New York”. Și aici, „stat” ar însemna Statele Unite ale Americii; în consecință, articolul 5 alineatul (2) nu ar interzice un transfer către un tribunal federal districtual dintr-un alt stat din Statele Unite ale Americii¹⁶⁴.

132. **Forum non conveniens.** Există două principii juridice pe baza cărora o instanță ar putea hotărî dacă litigiul ar trebui soluționat de către o instanță dintr-un alt stat. Primul este *forum non conveniens*¹⁶⁵. Acesta este un principiu utilizat în principal de țările care aplică *common law*.¹⁶⁶ Formularea precisă a acestuia variază de la o țară la alta, dar, în general, se poate spune că acesta permite unei instanțe competente să oprească (suspende) sau să respingă acțiunea în cazul în care consideră că o altă instanță ar fi un for mai potrivit¹⁶⁷. Pronunțarea suspendării sau a declinării competenței este discreționară și implică o evaluare a tuturor factorilor relevanți în speță. Aceasta se aplică indiferent dacă o acțiune a fost sau nu inițiată în fața celeilalte instanțe (deși acesta este un factor care poate fi luat în considerare).

133. **Litispendență.** Cel de al doilea principiu este cel al litispendenței. Acesta se aplică în special în țările de drept civil. Acesta impune unei instanțe să suspende judecarea cauzei sau să respingă acțiunea în cazul în care altă instanță a fost sesizată prima cu o acțiune care implică aceeași cauză, între aceleași părți¹⁶⁸. Nu este discreționar, nu implică evaluarea unor factori relevanți pentru a determina cea mai adecvată instanță și se aplică numai în cazul în care o acțiune a fost deja inițiată în fața celeilalte instanțe.

134. Articolul 5 alineatul (2) exclude recurgerea la unul sau altul dintre aceste principii dacă instanța în favoarea căreia s-ar suspenda sau respinge acțiunea se află într-un alt stat, deoarece în conformitate cu oricare dintre cele două principii, instanța ar refuza să își exercite competența „pe

¹⁶¹ Pentru situația în ceea ce privește organizațiile regionale de integrare economică, cum ar fi Comunitatea Europeană, a se vedea articolul 29 alineatul (4).

¹⁶² Ar trebui reamintit faptul că, în convenție și în prezentul raport, termenul „stat” cu litera mică „s” se referă la o unitate teritorială a unui stat federal (de exemplu, un stat din Statele Unite ale Americii); „Stat” cu majuscula „S” se referă la un stat în sens internațional.

¹⁶³ Hotărârea rezultată ar putea fi recunoscută și executată în temeiul convenției, întrucât aceasta ar fi o hotărâre pronunțată de o instanță desemnată în cadrul acordului de alegere a forului: a se vedea articolul 8 alineatul (1).

¹⁶⁴ Cu toate acestea, ar trebui să se „țină seama în mod corespunzător” de alegerea părților: a se vedea articolul 5 alineatul (3) litera (b). În ceea ce privește aspectul dacă hotărârea rezultată ar putea fi recunoscută în temeiul convenției, a se vedea articolul 8 alineatul (5).

¹⁶⁵ A se vedea J. Fawcett (ed.), *Declining Jurisdiction in Private International Law*, Clarendon Press, Oxford 1995.

¹⁶⁶ De fapt, acesta este originar din Scoția, o țară cu un amestec de *common law* și de drept civil. Acesta se aplică în continuare în Scoția în prezent și a fost adoptat, de asemenea, în jurisdicții civile precum Quebec. Pentru aplicarea acestui principiu și a altor alternative legale în contextul clauzelor de alegere a forului, a se vedea A. Schulz,

„Mecanisme de transfer al cauzelor în cadrul sistemelor federale”, Doc. prel. nr. 23 din octombrie 2003 în atenția Comisiei Speciale din decembrie 2003.

¹⁶⁷ Pentru formularea în dreptul englez, a se vedea A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, ed. a 14-a, de L. Collins & redactori specialiști, Sweet and Maxwell, Londra 2006, Regula 31 alineatul (2) (p. 461); pentru formularea din Statele Unite ale Americii, a se vedea The American Law Institute, *Second Restatement on Conflict of Laws*, The American Law Institute Publishers, St Paul, Minn. 1971, § 84. Pentru discuții suplimentare privind *forum non conveniens*, cu referire specială la efectul său asupra acordurilor de alegere a forului, a se vedea R. Brand, „Forum Selection and Forum Rejection in US Courts: One Rationale for a Global Choice of Court Convention”, în J. Fawcett (ed.), *Reform and Development of Private International Law: Essays in Honour of Sir Peter North*, Oxford University Press 2002, p. 51.

¹⁶⁸ A se vedea, de exemplu, articolul 27 din Regulamentul Bruxelles, care prevede ca orice instanță sesizată ulterior să suspende din oficiu judecarea cauzei și să își decline competența în cazul în care competența primei instanțe sesizate este stabilită.

motiv că litigiul ar trebui soluționat de către o instanță dintr-un alt stat”.

135. **Competența materială.** Articolul 5 alineatul (3) litera (a) prevede că articolul 5 nu afectează normele interne privind competența materială sau normele interne privind competența în funcție de valoarea cererii. Expresia „competență materială” poate avea semnificații diferite. Aici aceasta se referă la repartizarea competențelor între diferite instanțe judecătorești din același stat în funcție de obiectul litigiului. Aceasta nu are rolul de a stabili statul ale cărui instanțe vor soluționa cauza, ci tipul de instanță *din interiorul* unui stat care o va soluționa. De exemplu, pot exista instanțe specializate în domenii cum ar fi divorțul, fiscalitatea sau brevetele. Astfel, o jurisdicție fiscală specializată ar fi lipsită de competența materială pentru a judeca o acțiune pentru încălcarea contractului. Astfel, inclusiv în cazul în care părțile au încheiat un acord de alegere exclusivă a forului care desemnează o astfel de instanță, aceasta nu ar fi obligată în temeiul convenției să soluționeze litigiul.

136. În unele state federale, cum ar fi Australia, Canada și Statele Unite ale Americii, competența materială se poate referi, de asemenea, la repartizarea competenței între instanțele federale și de stat¹⁶⁹. Ca regulă generală, se poate afirma că instanțele de stat dispun de o competență materială pentru toate cazurile, cu excepția cazului în care există o normă specifică care le privează de competență. Instanțele federale, pe de altă parte, au competența de a hotărî numai în cazul în care o normă specifică le conferă competența. Părțile nu pot obține derogare de la aceste norme. În cazul în care nu există competență materială, o instanță federală nu poate soluționa cauza, chiar dacă părțile se supun competenței acesteia.

137. În unele țări, anumite instanțe au competență numai dacă valoarea cererii este mai mare sau mai mică decât o sumă specificată. Deoarece aceasta se referă la repartizarea internă a competențelor în interiorul unui singur stat, este o chestiune legată de competența materială, astfel cum a fost definită mai sus. Cu toate acestea, unele state nu utilizează această terminologie; prin urmare, articolul 5 alineatul (3) litera (a) se referă în mod expres la competența întemeiată pe valoarea cererii. Observațiile de la punctul anterior privind competența materială se aplică și în acest caz.

¹⁶⁹ Pentru o discuție detaliată privind competența federală și de stat din Australia, Canada și Statele Unite ale Americii, a se vedea A. Schulz, „Mecanisme de transfer al cauzelor în cadrul sistemelor federale”, Doc. prel. nr. 23 din octombrie 2003.

¹⁷⁰ Punctele 88-92.

¹⁷¹ A se vedea articolul 2 alineatul (6).

¹⁷² A se vedea, de exemplu, articolul 2 alineatul (6).

¹⁷³ Este de la sine înțeles că articolul 5 alineatul (3) litera (b) se aplică, de asemenea, atunci când cauza este transferată de la o instanță cu sediul într-un singur loc către *aceeași* instanță cu sediul într-un alt loc. Acest lucru poate apărea în anumite țări - de exemplu, Canada și Australia.

¹⁷⁴ Pentru efectul unui acord de alegere exclusivă a forului asupra transferului de la un tribunal de stat către un tribunal federal într-o cauză privind diversitatea în temeiul dreptului din Statele Unite ale Americii înainte de aderarea

138. **Normele de procedură interne.** Astfel cum s-a menționat anterior¹⁷⁰, convenția nu ar trebui să aducă atingere normelor de procedură internă (inclusiv normele impuse de instanțe) care nu au legătură cu competența internațională sau cu recunoașterea sau executarea hotărârilor judecătorești străine. Unele dintre aceste norme ar putea interzice unei instanțe să soluționeze acțiuni în anumite circumstanțe. Normele privind competența materială sunt numai un exemplu în acest sens. Alte exemple sunt: normele care interzic anumitor persoane (cum ar fi dușmanii străini pe timp de război) să introducă acțiuni; normele care interzic introducerea unor acțiuni împotriva anumitor persoane (de exemplu, norme privind imunitatea suverană/imunitatea statului¹⁷¹); norme care interzic instanțelor să soluționeze anumite litigii (de exemplu, principiul *act of state*, astfel cum este aplicat în Statele Unite ale Americii); norme care impun introducerea unei acțiuni într-un anumit termen (indiferent dacă sunt de procedură sau materiale) și norme privind capacitatea procesuală (de exemplu, norme conform cărora o entitate lipsită de personalitate juridică nu poate introduce o acțiune în justiție). Unele dintre aceste aspecte sunt menționate explicit în convenție¹⁷²; altele nu sunt. Cu toate acestea, chiar dacă nu se menționează în mod expres - este imposibil să se acopere totul - articolul 5 nu este menit să afecteze aceste alte norme de procedură.

139. **Repartizarea internă a competențelor.** Articolul 5 alineatul (3) litera (b) prevede că alineatele (1) și (2) de la articolul 5 „nu afectează normele privind repartizarea internă a competențelor în rândul instanțelor unui stat contractant”¹⁷³. Dacă părțile nu au desemnat o instanță specifică - dacă, de exemplu, acordul de alegere a forului desemnează pur și simplu „instanțele din Țările de Jos” sau „instanțele din New Jersey” - nu există niciun motiv ca normele obișnuite privind repartizarea internă a competențelor să nu se aplice¹⁷⁴.

140. **O instanță specifică.** Chiar dacă părțile desemnează o instanță specifică - de exemplu, Tribunalul Districtual Federal al districtului de sud din New York¹⁷⁵ sau Tribunalul Districtual din Tokyo -, normele naționale privind repartizarea internă a competențelor vor rămâne aplicabile. Cu toate acestea, decizia respectivă face obiectul ultimei teze de la litera (b), care se aplică în cazul în care instanța are puteri depline de a hotărî dacă este sau nu este necesar să efectueze transferul¹⁷⁶. Această dispoziție impune instanței alese să ia serios în considerare

la convenție, a se vedea *Dixon v. TSE International Inc.*, 330 F. 3d 396 (5 Cir. 2003); *Roberts & Schaefer Co. v. Merit Contracting, Inc.*, 99 F. 3d 248 (7 Cir. 1996).

¹⁷⁵ A se vedea *supra*, punctul 136.

¹⁷⁶ Astfel cum a fost utilizat în articolul 5 alineatul (3) și în articolul 8 alineatul (5), termenul „transfer” are un sens general: nu corespunde niciunei terminologii utilizate în vreun sistem național de drept. Acesta se aplică ori de câte ori o acțiune introdusă în fața unei instanțe este transferată către o altă instanță. Acest lucru se poate produce ca urmare a unui ordin al primei instanțe sesizate (de exemplu, „transfer” în terminologia procedurii federale a Statelor Unite ale Americii) sau ca urmare a unui ordin al instanței la care este transferat cazul (de exemplu, „removal” în terminologia procedurii federale a Statelor Unite ale Americii).

alegerea părților: atunci când părțile au ales o instanță specifică, instanța nu trebuie să treacă ușor peste alegerea acestora fără un motiv serios¹⁷⁷.

Articolul 6 Obligațiile unei instanțe nealese

141. Articolul 6 este cea de a doua „dispoziție esențială” a convenției. La fel ca alte dispoziții, aceasta se aplică numai în cazul în care acordul de alegere a forului este exclusiv și numai dacă instanța aleasă este situată într-un stat contractant¹⁷⁸. Decizia este adresată instanțelor din state contractante, altele decât cel al instanței alese, și le impune acestora (cu excepția anumitor circumstanțe specificate) să nu judece cauza, adică să suspende sau să respingă acțiunea, chiar dacă sunt competente în temeiul dreptului lor intern. Această obligație este esențială pentru a permite respectarea caracterului exclusiv al acordului de alegere a forului.

142. Articolul 6 se aplică numai în cazul în care părților la litigiu le revin obligații în temeiul acordului de alegere a forului. În mod normal, acestea trebuie să fie părți la acord, deși, astfel cum s-a arătat mai sus¹⁷⁹, există situații în care o persoană care nu este parte la acord va avea totuși obligații în temeiul acestuia.

143. Următorul exemplu¹⁸⁰ ilustrează modul în care convenția poate lucra în cauze care implică mai multe părți. Să presupunem că A, care își are reședința în Germania, vinde mărfuri lui B, care își are reședința în Quebec (Canada). Contractul conține o clauză de alegere a forului în favoarea instanțelor din Germania. Mărfurile sunt livrate în Quebec și B le vinde lui C, care, de asemenea, își are reședința în Quebec. Contractul încheiat între B și C nu conține o clauză de alegere a forului. În cazul în care C pretinde că produsele prezintă un defect, acesta poate introduce o acțiune în justiție împotriva lui B în Quebec. El ar putea, de asemenea, să introducă o acțiune împotriva lui A (în temeiul răspunderii delictuale) în Quebec (dacă instanțele din Quebec sunt competente în temeiul dreptului intern), întrucât acordul de alegere a forului nu impune obligații între A și C. Cu toate acestea, dacă C introduce o acțiune numai împotriva lui B în Quebec, iar B dorește, în acest caz, să îl cheme pe A în calitate de parte terță, B nu va putea să facă acest lucru: acordul de alegere a forului impune obligații lui A față de B. În temeiul articolului 6 din convenție, instanța din Quebec va trebui să suspende sau să respingă orice acțiune introdusă de B împotriva lui A¹⁸¹. Prin urmare, convenția va prevala asupra dispozițiilor de drept intern care ar permite, în lipsa convenției, intervenția lui A în Quebec sau ar permite instanței să își exercite competența în ceea ce privește cererea împotriva lui A.

¹⁷⁷ Efectele unui transfer asupra aplicării articolului 6 și 8 sunt analizate mai jos; a se vedea punctele 156-158 și 175-181, *infra*.

¹⁷⁸ Acest lucru rezultă din definiția unui „acord de alegere exclusivă a forului” de la articolul 3 litera (a).

¹⁷⁹ Punctul 97.

¹⁸⁰ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport, cu excepția cazului în care se prevede explicit altfel, se presupune că această convenție este în

144. Articolul 6 prevede ca instanța să suspende procedurile sau să se desesizeze în legătură cu „litigiul căruia i se aplică un acord de alegere exclusivă a forului”. Pentru a determina dacă procedurile sunt supuse unei astfel de acord, instanța trebuie să interpreteze dispozițiile acestuia. În temeiul articolului 3 litera (a) din convenție, acordul se aplică litigiilor „care au apărut sau care ar putea apărea în legătură cu un raport juridic specific”. În ceea ce privește interpretarea acordului, instanța trebuie să decidă care este acest raport și căror litigii se aplică acordul. Instanța trebuie să decidă, de exemplu, dacă o clauză de alegere a forului într-un acord de împrumut se aplică unei acțiuni întemeiate pe răspunderea delictuală a debitorului împotriva creditorului pentru executarea acordului într-un mod presupus abuziv.

145. În cazul în care litigiul face obiectul unui acord de alegere exclusivă a forului, instanța trebuie fie să suspende, fie să respingă acțiunea, cu excepția cazului în care este aplicabilă una dintre excepții.

146. **Cinci excepții.** Articolul 6 stabilește cinci excepții de la regula conform căreia acțiunile trebuie să fie suspendate sau respinse. În cazul în care este aplicabilă una dintre excepții, interdicția de a soluționa cauza este ridicată. Convenția nu interzice instanței să își exercite o astfel de competență pe care o poate avea în temeiul propriei sale legislații. Articolul 6 nu creează, totuși, o competență bazată pe convenție și nici nu *impune* instanței sesizate să exercite vreo competență care există în cadrul legislației sale: legea instanței sesizate determină dacă aceasta are sau nu competență¹⁸² și dacă poate sau nu să exercite această competență.¹⁸³

147. Literalele (a) și (b) de la articolul 6 corespund dispoziției „nul de drept” de la articolul II alineatul (3) din *Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine* din 1958, în timp ce literalele (d) și (e) acoperă același domeniu ca și sintagma „inoperantă sau nesusceptibilă de a fi aplicată” din aceeași dispoziție din Convenția de la New York. Litera (c) de la articolul 6 a fost necesară deoarece, în temeiul convenției, instanța sesizată dar nealeasă nu va fi, în mod normal, în măsură să aplice propria legislație pentru a determina valabilitatea acordului de alegere a forului; prin urmare, a trebuit creată o excepție pentru situația în care punerea în aplicare a acordului ar duce la o nedreptate evidentă sau ar fi în mod vădit contrară ordinii publice a statului instanței sesizate. Aceste excepții pot părea mai complexe decât cele din Convenția de la New York, dar la o examinare mai atentă se constată că acestea sunt similare și nu au o aplicare mai largă decât cele din Convenția de la New York. Aceasta a fost, de asemenea, intenția clară a Sesiunii diplomatice. Complexitatea aparentă a dispozițiilor se

vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

¹⁸¹ A se vedea procesul-verbal nr. 2 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 11 și 12.

¹⁸² În cazul în care instanța ar fi, în orice caz, incompetentă în temeiul propriei sale legislații, nu este necesar să se analizeze dacă este aplicabilă vreuna dintre excepțiile prevăzute la articolul 6.

¹⁸³ De exemplu, în conformitate cu legislația aplicată de către instanță, aceasta poate fi împiedicată să își exercite competența ca urmare a unei norme privind litispendența.

datorează faptului că Sesiunea diplomatică viza o claritate și o precizie mai mari decât cele constatate în dispozițiile destul de schematic ale articolului II alineatul (3) din Convenția de la New York. Cu toate acestea, jurisprudența rezultată în temeiul Convenției de la New York ar putea furniza indicații utile pentru interpretarea convenției.

148. Primele două excepții - de la literele (a) și (b) - sunt destul de obișnuite, dar excepțiile a treia și a patra - de la literele (c) și (d) - sunt menite să se aplice doar în situații cu totul excepționale. În cazul în care aceste ultime două excepții sunt aplicate prea larg, ar fi afectat întregul obiect al convenției.

149. **Prima excepție: nulitatea.** Prima excepție se referă la cazul în care acordul este nul de drept pentru orice motiv, inclusiv incapacitatea, în conformitate cu dreptul statului unde se află instanța aleasă¹⁸⁴. Aceasta reprezintă contrapartida dispoziției de la articolul 5 alineatul (1)¹⁸⁵. Cu toate acestea, deși în temeiul articolului 5 alineatul (1) instanța sesizată va fi instanța aleasă în conformitate cu acordul părților și va aplica propria lege, în temeiul articolului 6 litera (a), instanța sesizată (dar nealeasă), nu va aplica propria sa legislație.¹⁸⁶ Această situație este diferită de Convenția de la New York din 1958, care nu precizează ce lege se aplică pentru a determina valabilitatea unei convenții de arbitraj¹⁸⁷. Prin specificarea dreptului aplicabil, articolul 6 litera (a) din convenție permite să se asigure că instanța sesizată și instanța aleasă oferă hotărâri compatibile privind validitatea acordului de alegere a forului.

150. **Cea de a doua excepție: incapacitatea.** A doua excepție este atunci când o parte nu are capacitatea de a încheia acordul, conform legislației statului instanței sesizate¹⁸⁸. Și în acest caz, „drept” include normele privind conflictul de legi aceluși stat¹⁸⁹. Pentru a decide dacă acordul de alegere a forului este nul de drept, legislația instanței alese trebuie aplicată de instanțele din toate statele contractante, în conformitate cu articolele 5, 6 și 9. Cu toate acestea, în cazul capacității, s-a considerat că este prea ambițios să se prescrie o normă privind conflictul de legi uniformă pentru toate statele contractante; în consecință, în temeiul articolului 6 litera (b), instanța sesizată va aplica, în plus, în ceea ce privește capacitatea, legea desemnată de propriile sale norme privind conflictul de legi¹⁹⁰. Întrucât lipsa de capacitate ar face, de asemenea, acordul nul de drept în sensul articolului 6 litera (a), aceasta înseamnă că capacitatea este determinată *atât* de legislația instanței alese, *cât și* de legislația instanței sesizate¹⁹¹. În cazul în care, în conformitate cu oricare dintre legi, o parte nu are capacitatea de a încheia acordul, instanța sesizată nu va fi obligată să suspende sau să respingă acțiunea.

¹⁸⁴ Trebuie să se reamintească faptul că „legea statului unde se află instanța aleasă” include normele privind alegerea legislației aplicabile aceluși stat.

¹⁸⁵ Discutate mai sus la punctul 125 și urm.

¹⁸⁶ A se vedea nota 159, *supra*.

¹⁸⁷ A se vedea articolul II alineatul (3).

¹⁸⁸ În articolul 6 litera (b) și 9 litera (b), termenul „parte” se referă la una dintre părțile inițiale la acordul de alegere a forului, și nu la o altă persoană care este parte la acțiune.

¹⁸⁹ A se vedea punctul 125, *supra*.

151. **Cea de a treia excepție (primul aspect): nedreptate evidentă.** Cea de a treia excepție se referă la situația în care punerea în aplicare a acordului ar conduce la o „nedreptate evidentă” sau ar fi „în mod vădit contrară ordinii publice a statului instanței sesizate”. În unele sisteme juridice, prima expresie ar fi considerată inclusă în cea de a doua. Juriștii din aceste sisteme ar considera că este evident faptul că un acord care ar duce la o nedreptate evidentă ar fi, în mod necesar, contrară ordinii publice. În cazul unor astfel de sisteme juridice, prima expresie ar putea fi redundantă. Cu toate acestea, în alte sisteme juridice, noțiunea de ordine publică se referă la interesele generale - interesul societății în ansamblu - mai degrabă decât la interesele unei persoane, inclusiv a unei părți. Acesta este motivul pentru care ambele expresii sunt necesare.

152. Expresia „nedreptate evidentă” ar putea acoperi cazul excepțional în care una dintre părți nu ar beneficia de un proces echitabil în statul străin, probabil din cauza parțialității sau a corupției, sau în cazul în care există alte motive specifice acelei părți care să o împiedice să introducă acțiunea sau să se apere într-o acțiune în fața instanței alese. Aceasta ar putea să se refere, de asemenea, la circumstanțele speciale în care a fost încheiat acordul - de exemplu, dacă acesta a fost rezultatul unei fraude. Nivelul cerut trebuie să fie ridicat: dispoziția nu permite unei instanțe să nu țină seama de un acord de alegere a forului doar pentru că acesta nu ar fi obligatoriu în temeiul dreptului intern.

153. **Cea de a treia excepție (al doilea aspect): ordine publică.** Expresia „în mod vădit contrară ordinii publice a statului instanței sesizate” este menită să stabilească un prag ridicat. Aceasta vizează normele sau principiile fundamentale ale aceluși stat: nu permite instanței sesizate să soluționeze cauza pur și simplu pentru că instanța aleasă ar putea încălca, din punct de vedere tehnic, o normă obligatorie a statului instanței sesizate¹⁹². Ca și în cazul unei nedreptăți evidente, nivelul cerut trebuie să fie ridicat: dispoziția nu permite unei instanțe să nu țină seama de un acord de alegere a forului doar pentru că acesta nu ar fi obligatoriu în temeiul dreptului intern.

154. **Cea de a patra excepție: imposibilitatea de punere în aplicare.** Cea de a patra excepție este atunci când, din motive excepționale, în afara controlului părților, acordul nu poate fi pus, în mod normal, în aplicare. Aceasta este menită să se aplice în cazurile în care nu ar fi posibil să se introducă o acțiune în fața instanței alese. Nu este nevoie ca această situație să fie imposibilă în mod absolut, dar trebuie să fie excepțională. Un exemplu în acest sens ar fi cazul în care există un război în statul în cauză și

¹⁹⁰ În procedura de recunoaștere sau de executare, instanța solicitată va aplica, de asemenea, propriile sale norme privind alegerea legislației aplicabile pentru a decide cu privire la problemele legate de capacitate, în temeiul articolului 9 litera (b): a se vedea *infra*, punctul 184.

¹⁹¹ A se vedea procesul-verbal nr. 8 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 50-59.

¹⁹² Aici, „ordinea publică” cuprinde ordinea publică internațională a statului în cauză: a se vedea Procesul-verbal nr. 9 al Comisiei speciale privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie civilă și comercială (21-27 aprilie 2004), p. 1-3.

instanțele acestuia nu funcționează. Un alt exemplu ar fi atunci când instanța aleasă nu mai există sau s-a schimbat fundamental la un astfel de nivel încât nu ar mai putea fi considerată ca fiind aceeași instanță. Această excepție ar putea fi considerată o aplicare a principiului imposibilității punerii în aplicare (sau alte principii similare), conform căruia un contract este anulat dacă, din cauza unei schimbări neprevăzute și fundamentale a circumstanțelor, după încheierea acestuia, nu mai este posibilă punerea sa în aplicare¹⁹³.

155. Cea de a cincea excepție: instanța nu soluționează cauza. A cincea excepție este atunci când instanța aleasă a hotărât să nu judece cauza. Aceasta ar putea fi considerată ca încadrându-se în cea de a patra excepție, dar este suficient de diferită pentru a justifica un tratament separat. Scopul acesteia este de a evita o denegare de dreptate: trebuie să fie posibil ca o instanță să judece cauza.

156. Transfer al cauzei. S-a explicat mai sus¹⁹⁴ că articolul 5 nu aduce atingere normelor privind repartizarea internă a competențelor între instanțele unui stat contractant. Astfel, în temeiul articolului 5 alineatul (3) litera (b), instanțele unui stat contractant pot transfera cauza de la instanța în fața căreia a fost introdusă la o altă instanță din același stat contractant. Dacă acordul de alegere a forului viza, în general, instanțele statului în cauză (de exemplu, „instanțele din Suedia”), un transfer către o altă instanță din statul respectiv nu ar avea consecințe în ceea ce privește articolul 6. Hotărârea ar fi pronunțată tot de instanța aleasă; astfel, articolul 6 litera (e) nu s-ar aplica. În cazul în care, pe de altă parte, acordul de alegere a forului menționa o instanță specifică din statul respectiv (de exemplu, „Curtea Districtuală din Stockholm”), un transfer către o altă instanță din același stat ar putea determina aplicarea articolului 6 litera (e), deoarece instanța aleasă (Curtea Districtuală din Stockholm) ar fi hotărât să nu judece cauza.

157. Primul exemplu. Această distincție devine mai clară dacă se dau două exemple¹⁹⁵. În primul, părțile aleg „instanțele din Suedia”. Una dintre părți introduce o acțiune în fața Curții Districtuale din Stockholm, iar această instanță transferă cauza la Curtea Districtuală din Göteborg. Întrucât aceasta este, de asemenea, o instanță din Suedia, este considerată drept instanța aleasă. În consecință, nu se poate spune că instanța aleasă a hotărât să nu judece cauza. Articolul 6 litera (e) nu se aplică. Prin urmare, dacă una dintre părți introduce aceeași cauză în fața unei instanțe din Rusia, instanța din Rusia ar fi fost obligată de articolul 6 să suspende sau să respingă acțiunea.

158. Al doilea exemplu. Dacă, dimpotrivă, părțile au ales „Curtea Districtuală din Stockholm” și, în momentul în care au fost inițiate proceduri în fața acestei instanțe, ea a transferat cazul la Curtea Districtuală din Göteborg,

instanța aleasă va fi hotărât să nu judece cauza. Articolul 6 litera (e) s-ar aplica: Curtea Districtuală din Göteborg nu ar fi instanța aleasă. Prin urmare, în cazul în care una dintre părți ar începe procedurile în Rusia, articolul 6 nu ar interzice instanței din Rusia să judece cauza¹⁹⁶.

159. În cazul în care instanța căreia i-a fost transferată cauza a pronunțat o hotărâre, articolele 8 și 9 determină dacă hotărârea respectivă trebuie să fie recunoscută și executată în alte state contractante. Atunci când o instanță este îndreptățită, în temeiul articolului 8 alineatul (5) a doua teză, să refuze recunoașterea sau executarea hotărârii unei instanțe căreia i-a fost transferat cazul de către instanța aleasă, articolul 6 nu îi va interzice acesteia să judece ea însăși cauza, în cazul în care articolul 6 litera (e) se aplică.

Articolul 7 Măsuri de protecție provizorii

160. Articolul 7 prevede că măsurile de protecție provizorii nu sunt reglementate de convenție. Aceasta nu face obligatorie și nici nu exclude acordarea, respingerea sau încetarea unor astfel de măsuri de către o instanță a unui stat contractant și nici nu afectează dreptul unei părți de a solicita astfel de măsuri. Aceasta se referă în primul rând la măsurile provizorii (temporare) pentru a proteja situația uneia dintre părți, până la pronunțarea hotărârii de către instanța aleasă¹⁹⁷, deși ar putea, de asemenea, să acopere măsuri acordate după pronunțarea hotărârii și menite să faciliteze punerea în aplicare a acesteia. O decizie de imobilizare a activelor pârâtului este un exemplu clar. Un alt exemplu este un ordin provizoriu care împiedică pârâtul să facă un act care se presupune a fi o încălcare a drepturilor reclamantului. Un al treilea exemplu ar fi un ordin pentru obținerea probelor în vederea utilizării acestora în cadrul procedurilor în fața instanței alese. Toate aceste măsuri sunt menite să sprijine acordul de alegere a forului, făcându-l mai eficient. Astfel, acestea contribuie la îndeplinirea obiectivului convenției. Cu toate acestea, ele rămân în afara domeniului de aplicare al acesteia.

161. O instanță care acordă o măsură de protecție provizorie face acest lucru în temeiul propriei sale legislații. Convenția nu impune ca măsura să fie acordată, dar nu interzice instanței să facă acest lucru. Instanțele din alte state contractante nu sunt obligate să o recunoască sau să o execute; cu toate acestea, acest lucru nu le este interzis. Totul depinde de legislația națională.

162. Este de la sine înțeles că instanța desemnată în cadrul acordului de alegere a forului poate acorda orice măsură provizorie pe care o consideră oportună. Dacă o măsură provizorie - de exemplu, un ordin judecătoresc - acordată de către instanța respectivă devine, ulterior, permanentă, ea va fi executorie în temeiul convenției în alte state contractante¹⁹⁸. Dacă nu este decât temporară, aceasta nu va constitui o „hotărâre” în sensul articolului 4 alineatul (1)¹⁹⁹. Într-un astfel de caz, instanțele din alte state

¹⁹³ De exemplu, potrivit dreptului german, acesta ar putea fi acoperit de principiul *Wegfall der Geschäftsgrundlage*.

¹⁹⁴ A se vedea *supra*, punctul 139 și urm.

¹⁹⁵ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la acesta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

¹⁹⁶ Aceasta poate decide că dreptul său intern îi cere să își decline competența (litispendență).

¹⁹⁷ Această măsură ar putea fi acordată fie înainte, fie după inițierea acțiunii în fața instanței alese.

¹⁹⁸ Articolul 8.

¹⁹⁹ A se vedea punctul 116, *supra*.

contractante ar putea să o aplice în temeiul legislației lor naționale, dar nu vor fi obligate să facă acest lucru în temeiul convenției.

163. Dacă, după ce instanța aleasă a pronunțat hotărârea²⁰⁰, este introdusă o acțiune pentru recunoașterea și executarea acestei hotărâri într-un stat contractant în care au fost acordate măsuri provizorii, statul solicitat va fi obligat, în temeiul articolului 8, să anuleze măsurile provizorii (în cazul în care acestea sunt încă în vigoare), în măsura în care acestea sunt incompatibile cu obligațiile statului solicitat în temeiul convenției. De exemplu, în cazul în care o altă instanță decât cea aleasă acordă un ordin de imobilizare a activelor, pentru a proteja un drept revendicat de reclamant, dar instanța aleasă declară că reclamantul nu are acest drept, instanța care a acordat ordinul de imobilizare a activelor trebuie să renunțe la acesta în cazul în care hotărârea pronunțată de instanța aleasă trebuie să fie recunoscută în temeiul convenției și instanța care a acordat ordinul de imobilizare este solicitată să o recunoască.

Articolul 8 Recunoaștere și executare

164. Articolul 8 este cea de a treia „dispoziție esențială” din convenție. Acesta prevede că o hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat contractant desemnată într-un acord de alegere exclusivă a forului va fi recunoscută și executată în alte state contractante²⁰¹. Prima și cea mai importantă condiție pentru recunoaștere și executare este, prin urmare, existența unui acord de alegere exclusivă a forului care desemnează instanța de origine, care trebuie să fie într-un stat contractant²⁰². Nu este necesar ca instanța să își fi întemeiat, efectiv, competența pe acord. Articolul 8 reglementează, de asemenea, situațiile în care instanța de origine, deși desemnată în cadrul unui acord de alegere exclusivă a forului, și-a întemeiat competența pe un alt motiv, cum ar fi domiciliul pârâtului.

165. **Revizuire pe fond.** Articolul 8 alineatul (2) interzice revizuirea pe fond a hotărârii (deși permite o revizuire cu caracter limitat în măsura în care este necesară pentru aplicarea dispozițiilor capitolului III din convenție). Aceasta este o dispoziție standard în convențiile de acest tip. În lipsa acesteia, hotărârile străine ar putea, în unele țări, să fie revizuite de către instanța solicitată, ca și cum ar fi vorba de o instanță sesizată care soluționează o acțiune de la instanța de origine.

166. **Constatări de fapt.** Articolul 8 alineatul (2) teza a doua prevede că instanța solicitată este legată de constatările de fapt pe baza cărora instanța de origine și-a întemeiat competența, cu excepția cazului în care hotărârea

a fost pronunțată în contumacie. În această dispoziție, „competență” înseamnă competență în temeiul convenției; prin urmare, articolul 8 alineatul (2) nu se aplică în cazul în care instanța de origine și-a întemeiat competența pe alte motive decât acordul de alegere a forului. Dacă, dimpotrivă, instanța de origine și-a întemeiat competența pe acordul de alegere a forului, dispoziția se aplică constatărilor de fapt care se referă la valabilitatea formală sau materială a acordului, inclusiv capacitatea părților de a încheia acest acord. Astfel, atunci când instanța sesizată aplică, de exemplu, articolul 8 alineatul (1) și trebuie să stabilească dacă instanța de origine a fost „desemnată printr-un acord de alegere exclusivă a forului”, aceasta va trebui să accepte constatările de fapt efectuate de instanța de origine. Aceasta nu va trebui, totuși, să accepte evaluarea sa juridică privind faptele respective. De exemplu, în cazul în care instanța de origine a constatat că acordul de alegere a forului a fost încheiat prin mijloace electronice care îndeplinesc cerințele de la articolul 3 litera (c) punctul (ii), instanța solicitată va fi obligată să țină seama de faptul că acordul a fost încheiat prin mijloace electronice. Cu toate acestea, ea va putea, totuși, să decidă dacă cerințele de la articolul 3 litera (c) punctul (ii) nu au fost îndeplinite, deoarece gradul de accesibilitate nu a fost suficient pentru a îndeplini cerințele de la articolul 3 litera (c) punctul (ii). Aceeași regulă se va aplica chestiunii legate de capacitate, în temeiul articolului 9 litera (b): instanța solicitată ar fi legată de constatările de fapt ale instanței de origine în acest sens, dar ar evalua aceste fapte în temeiul propriei sale legislații²⁰³.

167. Situația este diferită în ceea ce privește motivele de refuz al recunoașterii prevăzute la articolul 9 literele (c), (d) și (e). Acestea nu se referă la competență în temeiul convenției, ci la ordine publică și la echitate procedurală. Astfel, instanța solicitată ar trebui să poată decide ea însăși, în conformitate cu aceste puncte, dacă pârâtul a primit notificarea, dacă a fost o fraudă sau dacă a fost un proces echitabil: o constatare a judecătorului de origine potrivit căreia acesta nu a acceptat mită, de exemplu, nu ar putea să oblige instanța solicitată²⁰⁴.

168. Același lucru este valabil în ceea ce privește echitatea procedurală în temeiul literei (e). Se presupune că pârâtul se opune recunoașterii și executării pe motiv că procedura a fost incompatibilă cu principiile fundamentale ale echității procedurale din statul solicitat. Acesta susține că nu a fost în măsură să se deplaseze în statul de origine pentru a se apăra în cauza respectivă, deoarece ar fi fost în pericol de privare de libertate pe motive politice. O constatare a instanței de origine că acest lucru nu este adevărat nu ar putea fi obligatorie pentru instanța sesizată. În ceea ce privește chestiuni legate de echitate procedurală,

²⁰⁰ Trebuie reamintit că, în temeiul articolului 4 alineatul (1) din convenție, „hotărâre judecătorească” înseamnă o decizie pe fond.

²⁰¹ Cu toate acestea, era clar pentru Sesiunea diplomatică că un stat contractant nu are obligația de a executa o hotărâre privind o măsură nemonetară, în cazul în care acest lucru nu este posibil în cadrul sistemului său juridic. Totuși, acesta ar trebui să confere hotărârii străine efectul maxim posibil în conformitate cu legislația internă. A se vedea punctul 89, *supra*.

²⁰² Situația în care instanța aleasă transferă cauza la altă instanță din același stat contractant, este abordată la articolul 8 alineatul (5).

²⁰³ Cu toate acestea, atunci când se aplică articolul 9 litera (a), instanța solicitată ar fi obligată să respecte nu numai constatările de fapt în temeiul articolului 8 alineatul (2), ci și evaluarea juridică (pozitivă) a instanței de origine privind valabilitatea acordului de alegere a forului, a se vedea *infra*, punctul 182.

²⁰⁴ Același lucru este valabil și pentru constatarea de către o instanță superioară că un judecător al instanței de fond nu s-a făcut vinovat de acte de corupție.

instanța solicitată trebuie să aibă posibilitatea de a decide pentru sine.

169. Rezultatul este următorul: hotărârile instanței de origine pe fondul cauzei nu pot fi revizuite de instanța solicitată, indiferent dacă privesc aspecte de fapt sau de drept; deciziile instanței de origine privind valabilitatea și domeniul de aplicare al acordului de alegere a forului nu pot fi revizuite în măsura în care privesc aspecte de fapt²⁰⁵; deciziile instanței de origine privind motivele respingerii în temeiul literelor (c), (d) și (e) nu sunt obligatorii pentru instanța solicitată, indiferent dacă privesc aspecte de fapt sau de drept.

170. **„Recunoaștere” și „executare”.** Articolul 8 alineatul (3) prevede că o hotărâre va fi recunoscută doar în cazul în care aceasta produce efecte juridice în statul de origine și va fi pusă în aplicare numai în cazul în care este executorie în statul de origine. Acest fapt subliniază distincția între recunoaștere și executare. Recunoaștere înseamnă că instanța solicitată pune în aplicare determinarea drepturilor și obligațiilor juridice formulate de instanța de origine. De exemplu, în cazul în care instanța de origine consideră că reclamantul avea sau nu avea un anumit drept, instanța solicitată acceptă că aceasta este situația²⁰⁶. Executare înseamnă aplicarea procedurilor legale ale instanței solicitate pentru a se asigura că pârâtul respectă hotărârea pronunțată de instanța de origine. Astfel, dacă instanța de origine decide că pârâtul trebuie să plătească reclamantului suma de 1 000 EUR, instanța sesizată se va asigura că banii sunt predați reclamantului. Având în vedere că ar fi imposibil de apărut din punct de vedere juridic dacă pârâtul nu îi datora 1 000 EUR reclamantului, o decizie de a executa hotărârea trebuie, în mod logic, să fie precedată sau însoțită de recunoașterea hotărârii judecătorești. În schimb, recunoașterea nu trebuie în mod necesar să fie însoțită sau urmată de executare. De exemplu, dacă instanța de origine a constatat că pârâtul nu datora nicio sumă reclamantului, instanța solicitată poate, pur și simplu, să recunoască această constatare. Prin urmare, dacă pârâtul este acționat din nou în justiție de către reclamant cu aceeași cerere în fața instanței solicitate,

recunoașterea hotărârii străine va fi suficientă pentru soluționarea cauzei.

171. În lumina acestei distincții, este ușor să înțelegem de ce articolul 8 alineatul (3) prevede că o hotărâre va fi recunoscută doar în cazul în care aceasta produce efecte juridice în statul de origine. Să producă efecte juridice înseamnă să fie valabilă din punct de vedere juridic și operațional. În cazul în care aceasta nu produce efecte, ea nu va constitui o determinare valabilă a drepturilor și obligațiilor părților. Astfel, în cazul în care nu produce efecte juridice în statul de origine, aceasta nu ar trebui să fie recunoscută în temeiul convenției în niciun alt stat contractant. În plus, în cazul în care aceasta încetează să producă efecte juridice în statul de origine, hotărârea nu ar trebui să fie recunoscută ulterior în temeiul convenției în alte state contractante²⁰⁷.

172. De asemenea, dacă hotărârea nu este executorie în statul de origine, aceasta nu ar trebui să fie executată în altă parte în temeiul convenției. Desigur, este posibil ca hotărârea să producă efecte juridice în statul de origine fără a fi executorie în statul respectiv. Caracterul executoriu poate fi suspendat până la soluționarea unei căi de atac (în mod automat sau la decizia instanței). Într-un astfel de caz, executarea nu va fi posibilă în alte state contractante până în momentul în care problema este rezolvată în statul de origine. În plus, în cazul în care hotărârea judecătorească încetează să mai fie executorie în statul de origine, aceasta ar trebui să nu mai fie executată într-un alt stat contractant în temeiul convenției²⁰⁸.

173. **Hotărâri care fac obiectul unei căi de atac.** Articolul 8 alineatul (4) prevede că recunoașterea sau executarea pot fi amânate sau refuzate dacă hotărârea face obiectul unei căi de atac în statul de origine sau dacă termenul de introducere a căilor ordinare de atac²⁰⁹ nu a expirat²¹⁰. Aceasta înseamnă că instanța solicitată poate să amâne sau să refuze recunoașterea sau executarea dacă și atât timp cât hotărârea este susceptibilă de a fi anulată sau modificată de o altă instanță din statul de origine. Cu toate acestea, ea nu este obligată să facă acest lucru²¹¹. Unele

²⁰⁵ Cu toate acestea, atunci când se aplică articolul 9 litera (a), instanța solicitată ar fi obligată să respecte nu numai constatările de fapt în temeiul articolului 8 alineatul (2), ci și evaluarea juridică (pozitivă) a instanței de origine privind valabilitatea acordului de alegere a forului, a se vedea *infra*, punctul 182.

²⁰⁶ Dacă instanța de origine a pronunțat o hotărâre declarativă cu privire la existența sau inexistența unei anumite relații juridice între părți, instanța sesizată acceptă hotărârea menționată ca fiind determinantă pentru problemele cu care este sesizată.

²⁰⁷ La cea de a nouăsprezecea sesiune diplomatică din iunie 2001, a fost inserat următorul text, între paranteze pătrate, la articolul 25 din proiectul preliminar de convenție din 1999: „Hotărârea menționată la alineatul (1) este recunoscută de îndată ce și atât timp cât produce efecte juridice în statul de origine.” Cea de a douăzecea sesiune diplomatică care a avut loc în iunie 2005 a dat aceeași semnificație textului actual.

²⁰⁸ La cea de a nouăsprezecea sesiune diplomatică din iunie 2001, a fost inserat următorul text, între paranteze pătrate, la articolul 25 din proiectul preliminar de convenție din 1999: „Hotărârea menționată la alineatele precedente este executorie de îndată ce și atât timp cât este executorie în

statul de origine.” Cea de a douăzecea sesiune diplomatică care a avut loc în iunie 2005 a dat aceeași semnificație textului actual.

²⁰⁹ Expresia „cale ordinară de atac” nu este un concept cunoscut de majoritatea sistemelor *common law*. Aceasta acoperă toate căile de atac obișnuite. Pentru o discuție aprofundată, a se vedea raportul lui Peter Schlosser cu privire la *Convenția din 9 octombrie 1978 privind aderarea Regatului Danemarcei, a Irlandei și a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială*, JO 1979, C 59, p. 71, punctele 195-204.

²¹⁰ În ceea ce privește executarea, această regulă se va aplica numai dacă executarea hotărârii nu a fost suspendată în statul de origine ca urmare a exercitării unei căi de atac. În cazul în care a fost suspendată, se aplică regula prevăzută la articolul 8 alineatul (3): a se vedea punctul 171, *supra*. În ceea ce privește recunoașterea, a se vedea punctul 171, *supra*.

²¹¹ Acest lucru rezultă din utilizarea termenului „pot” în loc de „trebuie” în articolul 8 alineatul (4). În unele sisteme juridice, acest lucru va fi suficient pentru a permite instanțelor să își exercite libertatea de a decide dacă să amâne sau să refuze recunoașterea. În cadrul sistemelor

instanțe ar putea prefera să execute hotărârea²¹². În cazul în care, ulterior, aceasta este anulată în statul de origine, instanța solicitată va anula executarea sa. Creditorului i se poate solicita să ofere garanții care să asigure că debitorul împotriva căruia s-a pronunțat hotărârea nu va suferi niciun prejudiciu.

174. Articolul 8 alineatul (4) oferă posibilitatea instanței solicitate fie să suspende procesul de executare, fie să refuze să execute hotărârea. Acesta menționează în continuare, totuși, că, în cazul în care instanța solicitată optează pentru a doua variantă, aceasta nu va împiedica o nouă cerere de executare de îndată ce situația în statul de origine este clarificată. În acest caz, refuzul înseamnă, așadar, respingere fără prejudicii în viitor.

175. **Acțiuni transferate.** Articolul 8 alineatul (1) prevede că hotărârea trebuie să fi fost pronunțată de o instanță desemnată într-un acord de alegere exclusivă a forului. Trebuie reamintit că articolul 5 alineatul (3) litera (b) permite ca o cauză să fie transferată de la instanța în fața căreia a fost introdusă la o altă instanță în același stat contractant. Astfel cum s-a explicat mai sus²¹³, acest lucru nu reprezintă o problemă în cazul în care acordul de alegere a forului a desemnat instanțele unui stat contractant în general (de exemplu, „instanțele din Suedia”). Cu toate acestea, în cazul în care este desemnată o instanță specifică (de exemplu, „Curtea Districtuală din Stockholm”), iar această instanță transferă cauza către o altă instanță (de exemplu, la Curtea Districtuală din Göteborg), o hotărâre pronunțată de aceasta din urmă nu va fi o hotărâre pronunțată de instanța aleasă: aceasta nu va intra sub incidența articolului 8 alineatul (1).

176. Cu toate acestea, articolul 8 alineatul (5) prevede că articolul 8 se aplică, de asemenea, unei hotărâri pronunțate de o instanță dintr-un stat contractant ca urmare a unui transfer²¹⁴ al cauzei, astfel cum prevede articolul 5 alineatul (3). Aplicarea articolului 8 este, prin urmare, extinsă pentru a acoperi astfel de cazuri. Cu toate acestea, articolul 8 alineatul (5) precizează în continuare că, în cazul în care instanța aleasă a avut puteri depline de a transfera cauza, recunoașterea sau executarea hotărârii poate fi refuzată unei părți care s-a opus transferului în timp util în statul de origine. În cazurile în care această rezervă se aplică, extinderea articolului 8 nu mai este operațională.

juridice în care nu se întâmplă acest lucru, ar putea fi adoptat un act legislativ pentru a permite instanțelor să ia decizii în mod discreționar în această privință. Libertatea de a lua decizii permisă în temeiul articolului 8 alineatul (4) ar putea fi, de asemenea, exercitată de către legislator, caz în care însăși legislația ar preciza dacă și, în cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții, instanțele ar amâna sau ar refuza recunoașterea.

²¹² Aceasta presupune că hotărârea rămâne executorie în statul de origine.

²¹³ Punctele 156 - 158.

²¹⁴ Astfel cum a fost utilizat în articolul 5 și articolul 8, termenul „transfer” are un sens general și nu se referă la terminologia niciunui sistem național de drept. Aceasta se aplică ori de câte ori o acțiune inițiată în fața unei instanțe este mutată către o altă instanță. Acest lucru se poate produce ca urmare a unui ordin al primei instanțe sesizate (de exemplu, „transfer” în terminologia procedurii federale a Statelor Unite ale Americii) sau ca urmare a unui ordin al instanței la care este transferat cazul (de exemplu, „removal”

177. Rezerva se aplică numai în cazul în care instanța aleasă a avut puteri depline să efectueze transferul. În unele țări, un transfer trebuie făcut în anumite cazuri, iar instanța în cauză nu poate lua decizii în mod discreționar. Rezerva nu se aplică în astfel de cazuri. Totuși, în alte țări, instanța în fața căreia a fost inițiată procedura dispune de o putere discreționară pentru a decide dacă transferul trebuie să fie efectuat sau nu. De cele mai multe ori, această decizie este luată pentru comoditatea părților și a martorilor, în interesul actului de justiție.²¹⁵ În astfel de cazuri, părțile au, în mod normal, dreptul de a se opune transferului, iar instanțele din alte state contractante nu sunt obligate să recunoască sau să execute hotărârea pronunțată împotriva unei părți care a prezentat o obiecție la momentul oportun.²¹⁶ Pe de altă parte, desigur, convenția nu impune celorlalte state contractante să refuze recunoașterea sau executarea.

178. **Primul exemplu.** Reclamantul în cauză introduce o acțiune în fața instanței alese, iar pârâul solicită transferul către o instanță care nu a fost aleasă. Reclamantul formulează obiecțiuni, dar transferul se face. Instanța la care este transferată cauza pronunță hotărârea în favoarea pârâului și condamnă reclamantul să plătească costurile. O astfel de decizie nu trebuie să fie recunoscută sau executată împotriva reclamantului în temeiul convenției.

179. **Al doilea exemplu.** Reclamantul introduce o acțiune în fața instanței alese, iar pârâul solicită transferul către o instanță care nu a fost aleasă. Reclamantul formulează obiecțiuni, dar transferul se face. Instanța la care este transferată cauza pronunță hotărârea în favoarea reclamantului și îi acordă daune-interese. Hotărârea este condiționată de obținerea recunoașterii și executării în temeiul convenției.

180. **Al treilea exemplu.** Reclamantul introduce o acțiune în fața instanței alese, iar instanța transferă cauza din oficiu către o instanță care nu a fost aleasă. Pârâul formulează obiecțiuni, dar reclamantul nu. Instanța la care este transferată cauza pronunță hotărârea în favoarea reclamantului și îi acordă daune-interese. Hotărârea nu trebuie să fie recunoscută sau executată împotriva pârâului în temeiul convenției.

181. În cele din urmă, ar trebui subliniat faptul că rezerva prevăzută la articolul 8 alineatul (5) se aplică doar în cazul

în terminologia procedurii federale a Statelor Unite ale Americii).

²¹⁵ A se vedea, de exemplu, dispoziția care permite transferul unei cauze de la un tribunal districtual federal la un altul din Statele Unite ale Americii: 28 United States Code § 1404(a).

²¹⁶ În cazul în care una dintre părți s-a opus, iar cealaltă nu, hotărârea nu ar trebui să fie recunoscută și executată împotriva primei părți, ci împotriva celei din urmă. Astfel, totul ar putea depinde de chestiunea dacă partea care a obiectat a fost cea care a avut câștig de cauză sau cea care a pierdut. Sesiunea diplomatică a convenit că, dacă efectul hotărârii care urmează a fi recunoscută sau executată nu poate fi împărțit într-o hotărâre împotriva părții A (partea care se opune transferului și care solicită recunoașterea și executarea) și o alta împotriva părții B (partea care nu se opune transferului și împotriva căreia se solicită recunoașterea și executarea), în conformitate cu legislația din unele țări, hotărârea în ansamblu poate fi recunoscută sau executată în temeiul articolului 8 alineatul (5).

în care hotărârea nu a fost pronunțată de instanța desemnată. În cazul în care instanța căreia i-a fost transferată cauza este considerată, de asemenea, instanța desemnată - de exemplu, în cazul în care acordul de alegere a forului desemnează instanțele din statul de origine în general („instanțele din Suedia”), fără a specifica o anumită instanță - articolul 8 alineatul (5) nu se va aplica: hotărârea va fi pronunțată de instanța desemnată, iar cauza va intra sub incidența articolului 8 alineatul (1). Într-un astfel de caz, nu poate fi vorba de a refuza recunoașterea sau executarea hotărârii pe motiv că acțiunea a fost transferată.

Articolul 9 Refuzul recunoașterii sau executării

182. **Șapte excepții.** În timp ce articolul 8 stabilește principiul recunoașterii și executării, articolul 9 stabilește excepții de la acesta. Există șapte excepții, la literele (a)-(f)²¹⁷. În cazul în care acestea se aplică, convenția nu impune instanței solicitate să recunoască sau să execute hotărârea, deși nu îi interzice să facă acest lucru²¹⁸.

183. **Prima excepție: nulitatea.** Primele două excepții le reflectă pe cele de la articolul 6 literele (a) și (b). Litera (a) prevede că recunoașterea sau executarea pot fi refuzate dacă acordul a fost nul de drept, pentru orice motiv, inclusiv din cauza incapacității, conform legislației statului instanței alese²¹⁹. Totuși, acesta adaugă, „cu excepția cazului în care instanța aleasă s-a pronunțat cu privire la valabilitatea acordului”, indicând astfel că instanța solicitată nu poate să substituie propria hotărâre celei a instanței alese²²⁰. Obiectul acestei dispoziții este de a evita deciziile contradictorii cu privire la valabilitatea acordului între state contractante diferite: toate acestea sunt obligate să aplice legislația statului instanței alese și trebuie să respecte orice hotărâre în această privință luată de acea instanță.

184. **Cea de a doua excepție: incapacitatea.** Cea de a doua excepție, prevăzută la litera (b), respectă formularea de la articolul 6 litera (b). Atât la articolul 9 litera (b), cât și la articolul 6 litera (b), capacitatea este determinată de

legea forului (inclusiv normele privind conflictul de legi). Cu toate acestea, forul este diferit în cele două cazuri: în articolul 6 litera (b), acesta este o instanță în fața căreia este introdusă o acțiune incompatibilă cu acordul; în articolul 9 litera (b), este vorba despre instanța căreia i se solicită recunoașterea sau executarea hotărârii instanței alese. Astfel cum s-a menționat anterior, s-a considerat prea ambițios să se încerce unificarea normelor privind conflictul de legi în ceea ce privește capacitatea. Argumentul prezentat la punctul 150, de mai sus, se aplică și aici: având în vedere că lipsa de capacitate ar face, de asemenea, acordul nul de drept în temeiul articolului 9 litera (a), capacitatea este determinată, în același timp, de dreptul instanței alese și de dreptul instanței sesizate: acordul de alegere a forului este nul de drept dacă o parte²²¹ este lipsită de capacitate în temeiul oricăreia dintre legislații²²².

185. **Cea de a treia excepție: notificarea.** Cea de a treia excepție, prevăzută la litera (c), permite refuzul recunoașterii în cazul în care pârâțul nu a fost notificat în mod corespunzător²²³. Două norme sunt implicate: prima, expusă la litera (c) punctul (i), se referă la interesele pârâtului; a doua, expusă la litera (c) punctul (ii), se referă la interesele statului de notificare²²⁴.

186. **Protecția pârâtului.** Litera (c) punctul (i) stabilește un criteriu pur factual²²⁵ pentru a se asigura că pârâțul a fost notificat în mod corespunzător. Aceasta prevede că instanța solicitată poate refuza să recunoască sau să execute hotărârea în cazul în care actul care a instituit procedurile sau un document echivalent, care cuprinde elementele esențiale ale cererii, nu a fost notificat pârâtului în timp util și în așa mod încât să îi permită să își pregătească apărarea. Cu toate acestea, având în vedere teza care începe cu sintagma „cu excepția” de la articolul 9 litera (c) punctul (i), această regulă nu se aplică în cazul în care pârâțul s-a prezentat la o înfățișare și și-a prezentat argumentele fără a contesta notificarea, chiar dacă acesta nu a avut suficient timp pentru a-și pregăti apărarea în mod corespunzător. Această dispoziție are scopul de a-i interzice pârâtului să

²¹⁷ Pentru alte excepții, a se vedea articolul 8 alineatul (5), articolele 10 și 11; a se vedea, de asemenea, articolul 20.

²¹⁸ Acest lucru este indicat de utilizarea termenului „pot” în loc de „trebuie”, în introducerea la articolul 9. În unele sisteme juridice, acest lucru ar fi suficient pentru a permite instanțelor să își exercite puterea discreționară de a refuza recunoașterea sau nu. În caz contrar, statul în cauză ar putea adopta o legislație care prevede norme pentru a stabili dacă și, în caz afirmativ, în ce condiții astfel de hotărâri ar trebui să fie recunoscute și executate - desigur, în limitele permise de articolul 9. În cadrul discuției referitoare la articolul 9, trebuie să se țină seama de faptul că acest raport nu se referă decât la recunoașterea și executarea în temeiul convenției, nu la recunoașterea sau executarea în temeiul dreptului intern.

²¹⁹ Legea statului instanței alese include normele privind alegerea legislației aplicabile din statul respectiv: a se vedea punctul 125, *supra*.

²²⁰ Faptul că instanța de origine a pronunțat o hotărâre nu implică neapărat faptul că a considerat valabil acordul de alegere a forului: este posibil ca aceasta să se fi declarat competentă pentru un alt motiv permis de legislația sa internă.

²²¹ În articolul 6 litera (b) și 9 litera (b), termenul „parte” se referă la una dintre părțile inițiale la acordul de alegere a forului, și nu la o altă persoană care este parte la procedură.

²²² A se vedea procesul-verbal nr. 8 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 50-59.

²²³ Noțiunea de „notificare”, astfel cum este folosită la articolul 9 litera (c), este de natură generală și factuală. Acesta nu este un concept de tehnică juridică.

²²⁴ Articolul 9 litera (c) se referă numai la chestiunea dacă *instanța solicitată* poate refuza sau nu să recunoască sau să execute hotărârea. Instanța de origine va aplica propriile norme de drept procedural, inclusiv convențiile internaționale privind notificarea sau comunicarea actelor care sunt în vigoare în statul în cauză și care se aplică cazului în speță. Aceste norme, care ar putea impune realizarea comunicării în conformitate cu legislația statului în care are loc, nu sunt afectate de articolul 9 litera (c). Cu toate acestea, cu excepția măsurii limitate prevăzute în articolul 9 litera (c) punctul (ii), instanța solicitată nu poate refuza să recunoască sau să execute hotărârea pe motiv că respectiva notificare sau comunicare nu a respectat legislația statului în care aceasta a avut loc, legislația statului de origine sau convențiile internaționale privind notificarea sau comunicarea actelor.

²²⁵ A se vedea procesele-verbale ale celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II: Procesul-verbal nr. 9, punctul 98, Procesul-verbal nr. 11, punctul 27 și Procesul-verbal nr. 24, punctul 28.

invoce în faza de executare probleme pe care le-ar fi putut invoca în procedura inițială. Într-o astfel de situație, măsura evidentă pentru el ar fi să solicite amânarea ședinței de judecată. În cazul în care nu face acest lucru, el nu ar trebui să aibă dreptul să invoce lipsa informării adecvate ca motiv pentru nerecunoașterea hotărârii²²⁶.

187. **Protecția statului de notificare.** Multe state, printre care principalele țări care aplică *common law*, nu au nicio obiecție cu privire la notificarea sau comunicarea unei citații străine pe teritoriul lor fără nicio intervenție din partea autorităților lor. Ele consideră că acesta este doar un mijloc de transmitere a informațiilor. Astfel, dacă un avocat străin dorește să trimită o citație străină în Anglia, acesta poate să ia avionul până la Londra, să ia un taxi până acasă la pârât, să bată la ușă și să îi înmâneze actul. Acesta nu va fi făcut nimic greșit. Unele țări au un punct de vedere diferit. Acestea consideră că notificarea sau comunicarea unei citații este un act suveran (act oficial) și că notificarea unei citații străine pe teritoriul lor, fără consimțământul lor, le încalcă suveranitatea. Autorizația ar fi, în mod normal, acordată prin intermediul unei convenții internaționale care stabilește procedura care trebuie urmată.²²⁷ Aceste state nu ar fi dispuse să recunoască o hotărâre străină în cazul în care citația a fost notificată sau comunicată într-un mod pe care îl consideră ca fiind o încălcare a suveranității lor. Litera (c) punctul (ii) ține cont de acest aspect, prevăzând că instanța solicitată poate refuza să recunoască sau să execute hotărârea în cazul în care citația a fost notificată pârâtului în statul solicitat într-un mod incompatibil cu principiile fundamentale din statul respectiv privind notificarea sau comunicarea actelor. Spre deosebire de alte motive de nerecunoaștere, litera (c) punctul (ii) se aplică doar recunoașterii sau executării în statul în care notificarea a avut loc.

188. **Cea de a patra excepție: fraudă.** A patra excepție, expusă la litera (d), este că hotărârea a fost obținută printr-o fraudă legată de un aspect procedural²²⁸. Frauda este lipsa de onestitate deliberată sau abaterile deliberate. Exemplele ar cuprinde o situație în care reclamantul notifică citația, sau pune pe cineva să o notifice, în mod deliberat la o adresă greșită; în care reclamantul furnizează cu bună știință informații greșite pârâtului în ceea ce privește locul și data ședinței de judecată sau atunci când oricare dintre părți caută să corupă judecătorul, juratul sau martorul sau ascunde în mod deliberat probe esențiale.

189. **Cea de a cincea excepție: ordinea publică.** A cincea excepție, care figurează la litera (e), este că recunoașterea sau executarea ar fi în mod evident incompatibile cu ordinea publică a statului solicitat,

²²⁶ Această regulă nu se aplică în cazul în care nu a fost posibil să se conteste notificarea în fața instanței de origine.

²²⁷ *Convenția de la Haga din 15 noiembrie 1965 privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială* este cel mai important exemplu în acest sens. A se vedea, de asemenea, Regulamentul (CE) nr. 1348/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind notificarea și comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, JO 2000 L 160, p. 37.

²²⁸ Frauda în ceea ce privește fondul ar putea intra sub incidența excepției privind ordinea publică de la articolul 9 litera (e). Convenția tratează fraudă procedurală ca un alt motiv de refuz al recunoașterii, deoarece pot exista unele

inclusiv situațiile în care procedurile specifice care au condus la judecarea cauzei au fost incompatibile cu principiile fundamentale ale echității procedurale din respectivul stat. Prima parte a acestei dispoziții este menită să stabilească un standard ridicat în conformitate cu dispozițiile articolului 6. Cea de a doua parte urmărește să concentreze atenția asupra unor nereguli procedurale grave în cazul respectiv²²⁹.

190. Se poate observa că există o suprapunere considerabilă între ultimele trei excepții, întrucât toate acestea se referă, parțial sau integral, la echitatea procedurală. Astfel, de exemplu, dacă, din cauza fraudei reclamantului, citația nu a fost notificată sau comunicată pârâtului și acesta nu cunoștea procedura, excepțiile prevăzute la literele (c), (d) și (e) sunt toate potențial aplicabile. Motivul pentru acest accent pus pe echitatea procedurală este că, în unele țări, principiile fundamentale ale echității procedurale (cunoscute, de asemenea, sub denumirea de respectarea dreptului la apărare, la justiție naturală sau a dreptului la un proces echitabil) sunt norme constituționale²³⁰. În astfel de țări, ar putea fi neconstituțională recunoașterea unei hotărâri străine obținute în cadrul unei proceduri în care a avut loc încălcarea acestor principii fundamentale.

191. **Cea de a șasea excepție: hotărâri incompatibile.** Literele (f) și (g) se referă la situația în care există un conflict între hotărârea pentru care se solicită recunoașterea și executarea în temeiul convenției și o altă hotărâre pronunțată între aceleași părți. Acestea se aplică în cazul în care cele două hotărâri sunt incompatibile. Cu toate acestea, există o diferență în ceea ce privește modul în care literele (f) și (g) se aplică.

192. Litera (f) se referă la cazul în care hotărârea incompatibilă a fost pronunțată de către o instanță din statul solicitat. Într-o astfel de situație, această hotărâre prevalează, indiferent dacă a fost pronunțată prima sau nu: instanța solicitată este autorizată să acorde întâietate unei hotărâri care provine de la o instanță din propriul stat, chiar dacă această hotărâre a fost pronunțată după hotărârea în temeiul acordului de alegere a forului. Pentru ca această dispoziție să se aplice, părțile trebuie să fie aceleași, dar nu este necesar să fie aceeași cauză.

193. Litera (g) se referă la situația în care ambele hotărâri au fost pronunțate de către instanțe străine. În acest caz, recunoașterea și executarea hotărârii în temeiul acordului de alegere a forului nu vor putea fi refuzate decât dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: în primul rând, hotărârea în temeiul acordului de alegere a forului trebuie

sisteme juridice în care ordinea publică nu poate fi utilizată cu privire la fraude procedurale.

²²⁹ Cea de a doua parte nu are scopul de a limita efectele celei dintâi: ordinea publică în sensul convenției nu este limitată la chestiuni de procedură. Cu toate acestea, chestiunile în cauză trebuie să fie de o importanță fundamentală pentru statul solicitat.

²³⁰ Pentru Europa, a se vedea articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; pentru Statele Unite ale Americii, a se vedea al cincilea și al paisprezecelea amendament la Constituția Statelor Unite ale Americii. Multe alte țări aplică dispoziții similare.

să fi fost pronunțată după hotărârea incompatibilă; în al doilea rând, părțile trebuie să fie aceleași²³¹; în al treilea rând, cauza trebuie să fie aceeași și, în al patrulea rând, hotărârea incompatibilă trebuie să îndeplinească condițiile necesare pentru recunoașterea sa în statul solicitat.

Articolul 10 Întrebări preliminare

194. **Estoppel și hotărâri pronunțate în străinătate.** Adesea o instanță trebuie să se pronunțe cu privire la diverse chestiuni de drept sau de fapt, cu titlul de chestiuni preliminare, înainte de a putea să se pronunțe cu privire la cererea reclamantului. De exemplu, în acțiunile introduse în temeiul unui acord de licență asupra unui brevet, este posibil ca aceasta să fie nevoită să se pronunțe asupra valabilității brevetului. Aceasta este o hotărâre privind o chestiune preliminară. Aceasta pregătește calea pentru hotărârea finală, care va dispune dacă pârâtul este sau nu obligat la plata de daune-interese către reclamant. În mod evident, instanța solicitată trebuie să recunoască această hotărâre definitivă, și, în caz de condamnare la plata unei sume de bani (de exemplu, o taxă de licență sau daune-interese), să execute hotărârea (în măsura în care aceasta a fost pronunțată în temeiul unui acord de alegere a forului reglementat de convenție); dar este aceasta obligată de convenție să recunoască hotărârile privind chestiunea preliminară?

195. În state de drept civil, o hotărâre produce, în mod normal, efecte juridice numai în ceea ce privește dispozitivul - *dispositif* în Franța și termenii echivalenți în alte sisteme juridice, de exemplu, *Tenor* sau *Spruch* în Germania și Austria. În statele care aplică *common law*, dimpotrivă, principiul desemnat, foarte divers, sub denumirea de „*issue estoppel*”²³², „*collateral estoppel*” sau „*issue preclusion*”²³³ impune unei instanțe, în anumite circumstanțe, să recunoască hotărârile privind chestiuni preliminare pronunțate într-o hotărâre anterioară. Acest lucru se poate aplica atât în cazul în care hotărârea inițială a fost pronunțată de o instanță din același stat, cât și în cazul în care a fost pronunțată de o instanță din alt stat²³⁴. Cu toate acestea, convenția nu impune niciodată recunoașterea sau executarea acestor hotărâri, deși nu interzice ca statele contractante să le recunoască în temeiul legislației lor.

196. **Hotărâri privind întrebări preliminare.** Articolul 10 se referă la aspecte soluționate întrebări preliminare²³⁵. Primul alineat prevede că, în cazul în care un aspect menționat la articolul 2 alineatul (2) sau la articolul 21 face obiectul unei întrebări preliminare, hotărârea privind respectiva întrebare nu este recunoscută sau executată în temeiul convenției. În ceea ce privește indicațiile de la alineatul precedent, această dispoziție ar putea fi inutilă; cu toate acestea, în cazul unor hotărâri

privind aspecte care nu intră în domeniul de aplicare al convenției - în special, valabilitatea anumitor drepturi de proprietate intelectuală - întrebarea este atât de importantă, încât s-a considerat de dorit să existe o prevedere expresă. Prin urmare, articolul 10 alineatul (1) completează articolul 2 alineatul (3), care prevede că litigiul nu este exclus din domeniul de aplicare al convenției numai pentru că instanța se pronunță cu privire la un aspect exclus care face obiectul unei întrebări preliminare.

197. **Hotărâri bazate pe o întrebare preliminară.** Articolul 10 alineatul (2) nu se referă la nerecunoașterea hotărârilor privind chestiuni preliminare, ci la nerecunoașterea anumitor hotărâri sau părți ale acestora care se bazează pe aceste tipuri de hotărâri. Acesta stabilește un alt motiv de refuz al recunoașterii, în afară de cele prevăzute la articolul 9, prevăzând că recunoașterea sau executarea unei hotărâri poate fi refuzată dacă, și în măsura în care, hotărârea s-a bazat pe un aspect exclus în temeiul articolului 2 alineatul (2)²³⁶. Această excepție ar trebui, desigur, să fie utilizată numai în cazul în care instanța solicitată ar fi susceptibilă să soluționeze chestiunea prealabilă în mod diferit. Chiar dacă este însoțită de această restricție, această excepție pare foarte largă; cu toate acestea, în zona în care este cel mai probabil să se aplice - proprietatea intelectuală - aceasta este supusă unei condiții suplimentare importante, stabilite la alineatul (3).

198. **Hotărâri preliminare privind valabilitatea drepturilor de proprietate intelectuală.** În lipsa normelor speciale de la articolul 10 alineatul (3), s-ar aplica numai articolul 10 alineatul (2) în cazul în care hotărârea instanței de origine s-a bazat pe o hotărâre preliminară privind valabilitatea. Cu toate acestea, ca urmare a unei solicitări din partea părților interesate pentru a asigura în cea mai mare măsură claritatea în domeniul proprietății intelectuale, și deoarece problema inconsecvenței poate fi clar definită cu privire la proprietatea intelectuală, Sesiunea diplomatică a decis să trateze această problemă specifică într-un alineat separat. În consecință, în cazul în care o hotărâre se întemeiază pe o hotărâre preliminară privind valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală, altul decât drepturile de autor sau drepturile conexe, articolul 10 alineatul (2) este, în continuare, supus condiției suplimentare de la articolul 10 alineatul (3). Pe lângă motivele enumerate la articolele 9 și 11, recunoașterea sau executarea unei astfel de hotărâri poate fi refuzată sau amânată în temeiul articolului 10 alineatul (2) numai în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 10 alineatul (3).

199. **Litera (a).** În conformitate cu articolul 10 alineatul (3) litera (a), recunoașterea sau executarea unei hotărâri poate fi refuzată dacă, și în măsura în care,

²³¹ Aceasta se aplică, de asemenea, în temeiul literei (f). Cerința ca părțile să fie aceleași va fi îndeplinită în cazul în care părțile obligate de hotărâri sunt aceleași, chiar dacă părțile la procedură sunt diferite, de exemplu, în cazul în care o hotărâre este pronunțată împotriva unei anumite persoane și cealaltă hotărâre împotriva succesorului persoanei respective.

²³² Terminologia specifică *common law*, din Regatul Unit și Commonwealth.

²³³ Ultimele două expresii sunt utilizate, amândouă, în terminologia Statelor Unite ale Americii.

²³⁴ Cu privire la acest ultim aspect, a se vedea P. Barnett, *Res Judicata, Estoppel and Foreign Judgments* 2001.

²³⁵ Cu privire la semnificația termenului întrebare preliminară, a se vedea punctele 194-195, *supra*; a se vedea, de asemenea, nota 77, *supra*.

²³⁶ Pentru situația în care hotărârea s-a bazat pe un aspect exclus în temeiul articolului 21, a se vedea articolul 10 alineatul (4) și *infra*, punctul 202.

hotărârea privind valabilitatea dreptului de proprietate intelectuală este incompatibilă cu o hotărâre (sau o decizie a unei autorități competente, cum ar fi un oficiu de brevete), pronunțată în statul în temeiul legislației căruia a apărut dreptul de proprietate intelectuală²³⁷. Acest lucru permite recunoașterea importanței deosebite a instanțelor (sau a altor autorități) din statul respectiv, care ar putea fi statul solicitat sau un stat terț. Numai dacă această hotărâre preliminară a instanței de origine se află în contradicție cu o hotărâre sau o decizie a statului respectiv, alte state au dreptul de a refuza să recunoască sau să execute hotărârea în temeiul articolului 10 alineatul (2).

200. Aplicarea articolului 10 alineatul (3) litera (a) este mai ușor de înțeles dacă luăm un exemplu²³⁸. Să presupunem că A introduce o acțiune împotriva lui B în statul X, solicitând condamnarea acestuia la plata unor redevențe în temeiul unui acord de licență asupra unui brevet care conține o clauză de alegere exclusivă a forului care conferă competență instanțelor din statul X. B răspunde susținând că brevetul nu este valabil. În cazul în care presupunem că A este îndreptățit să pretindă redevențe numai în cazul în care brevetul este valabil, afirmația lui B ar constitui o bună apărare dacă ar putea să o dovedească; prin urmare, instanța trebuie să se pronunțe asupra valabilității brevetului cu titlul de întrebare preliminară. Să presupunem că face acest lucru și constată valabilitatea brevetului. Aceasta pronunță hotărârea în favoarea lui A pentru 1 milion de dolari. A inițiază, apoi, o procedură în temeiul convenției pentru a obține executarea acestei hotărâri în statul Y. Dacă ar exista o hotărâre din partea statului de înregistrare a brevetului (care poate fi fie statul Y, fie un stat terț, Z), care îl consideră nul, această hotărâre ar fi incompatibilă nu cu hotărârea efectivă în cauza în temeiul convenției - care prevede, pur și simplu, că B trebuie să plătească 1 milion de dolari lui A - ci cu hotărârea preliminară că brevetul era valabil. Cu toate acestea, deoarece această hotărâre preliminară constituie premisa logică pe care se întemeiază aceasta, ar exista o

incompatibilitate între cele două hotărâri, deși cu caracter secundar. Scopul articolului 10 alineatul (3) este acela de a permite (dar nu de a obliga) instanțelor din statul Y să refuze să recunoască sau să execute hotărârea în temeiul convenției, în aceste circumstanțe.

201. **Litera (b).** În temeiul articolului 10 alineatul (3) litera (b), recunoașterea sau executarea hotărârii poate fi amânată²³⁹ în cazul în care procedurile privind stabilirea valabilității dreptului de proprietate intelectuală sunt în desfășurare în statul în temeiul legislației căruia a apărut dreptul de proprietate intelectuală²⁴⁰. Aceasta dă instanței solicitate competența de a introduce (suspenda) acțiunea pentru recunoaștere sau executare în așteptarea rezultatului procedurilor privind validitatea. Dacă hotărârea privind valabilitatea este compatibilă cu cea a instanței de origine, recunoașterea sau executarea nu va putea fi refuzată în temeiul articolului 10; dacă aceasta este incompatibilă, articolul 10 alineatul (3) litera (a) se va aplica.

202. **Hotărâri preliminare privind un aspect exclus în conformitate cu articolul 21.** Alineatul (4) este identic cu alineatul (2), cu excepția faptului că se referă la o hotărâre bazată pe o hotărâre privind un aspect exclus în urma unei declarații efectuate de statul solicitat în temeiul articolului 21. Totuși, acesta nu este supus rezervei de la alineatul (3): nu există nicio normă specifică în ceea ce privește hotărârile preliminare privind valabilitatea unui drept de proprietate intelectuală.

Articolul 11 Daune-interese

203. Articolul 11 se referă la daune-interese. Acesta permite instanței solicitate să refuze recunoașterea sau executarea unei hotărâri dacă, și în măsura în care, acordarea unor daune-interese nu despăgubește reclamantul pentru pierderea sau prejudiciul real suferit. Dispoziția echivalentă a proiectului de convenție 2004 a fost articolul 15, cu o formulare mai detaliată și mai complexă²⁴¹. La Sesiunea diplomatică din 2005, s-a

Nicio prevedere a prezentului alineat nu împiedică instanța solicitată să recunoască și să execute hotărârea, în temeiul legislației sale, pentru o sumă de până la valoarea totală a daunelor-interese acordate de către instanța de origine.

2. (a) În cazul în care debitorul, după desfășurarea procedurilor în care creditorul are posibilitatea de a fi audiat, convinge instanța solicitată că, în aceste condiții, inclusiv cele existente în statul de origine, au fost acordate daune-interese în mod evident excesive, recunoașterea și executarea pot fi acordate pentru o sumă mai mică.

(b) în niciun caz, instanța solicitată nu poate să recunoască sau să execute hotărârea pentru o sumă mai mică decât cea care ar fi putut fi acordată în statul solicitat în aceleași condiții, inclusiv cele existente în statul de origine.

3. Pentru aplicarea alineatelor precedente, instanța solicitată va lua în considerare dacă și în ce măsură daunele-interese acordate de către instanța de origine permit acoperirea costurilor și cheltuielilor de judecată."

²³⁷ În cazul unui drept înregistrat, acesta ar fi statul de înregistrare sau statul în care înregistrarea este considerată a fi avut loc în temeiul unei convenții internaționale.

²³⁸ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport, cu excepția cazului în care se prevede explicit altfel, se presupune că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

²³⁹ Introducerea la articolul 10 alineatul (3) se referă atât la refuz, cât și la amânare. Refuzul se va aplica, în mod normal, în temeiul literei (a), iar amânarea, în temeiul literei (b). Cu toate acestea, chiar și în temeiul literei (b), instanța sesizată ar putea respinge acțiunea dacă nu ar avea competența de a o suspenda, cu condiția ca creditorul să aibă posibilitatea să introducă o nouă acțiune după pronunțarea deciziei privind valabilitatea.

²⁴⁰ Aceaste poate fi fie pendinte în fața instanței competente sau la un oficiu de brevete sau altă autoritate similară.

²⁴¹ Articolul 15 din proiectul de convenție 2004, la care se face referire la punctul 205, *infra*, prevede următoarele:

„Articolul 15 Daune-interese

1. O hotărâre care acordă daune-interese necompensatorii, inclusiv daune-interese exemplare sau punitive, este recunoscută și executată în măsura în care instanța din statul solicitat ar putea să fi acordat daune-interese asemănătoare sau comparabile.

convenit să se elimine această dispoziție și să fie înlocuită cu dispozițiile mai simple de la articolul 11. Motivele acestei abordări sunt explicate mai jos, în declarația grupului de lucru care a redactat-o.

204. Articolul 11 se referă la daune exemplare și punitive. Acești doi termeni desemnează același lucru: se referă la daune-interese care sunt menite să sancționeze pârâtul și să îl descurajeze pe el și pe alții de la a face ceva similar în viitor. Acestea pot fi deosebite de daunele compensatorii, care sunt menite să compenseze reclamantul pentru prejudiciul pe care l-a suferit, adică să restabilească situația în care acesta s-ar fi aflat dacă fapta ilicită nu ar fi avut loc.

205. La Sesiunea diplomatică din 2005, următoarea declarație a fost aprobată de membrii grupului de lucru care a redactat articolul 11 și a fost adoptată de sesiune²⁴²:

- „a) Să pornim *de la un principiu elementar și constant*: hotărârile care acordă daune-interese intră în domeniul de aplicare al convenției. Astfel, o hotărâre pronunțată de o instanță desemnată într-un acord de alegere exclusivă a forului care, în totalitate sau parțial, acordă daune-interese părții reclamante, va fi recunoscută și executată în toate statele contractante în temeiul convenției. Având în vedere că astfel de hotărâri nu sunt diferite de alte decizii care intră în domeniul de aplicare al convenției, articolul 8 se aplică fără restricție. Acest lucru înseamnă *atât* obligația de a recunoaște și executa, *cât și* toate motivele de refuz.
- (b) Pe parcursul negocierilor, a devenit evident faptul că unele delegații au probleme cu hotărârile care acordă *daune care depășesc pierderile reale suferite reclamant*. Daunele punitive sau exemplare constituie un exemplu important în acest sens. Unele delegații considerau că excepția privind ordinea publică de la articolul 9 litera (e) ar putea rezolva aceste probleme, dar altele au precizat în mod clar că acest lucru nu era posibil conform conceptului lor limitat privind ordinea publică. Prin urmare, s-a convenit că ar trebui să existe un *motiv suplimentar de refuz pentru hotărârile referitoare la daune-interese*. Acesta este *noul articol 11*. Ca și în cazul tuturor celorlalte motive de refuz, această dispoziție ar trebui interpretată și aplicată în cel mai restrictiv mod posibil.
- (c) Articolul 11 este întemeiat pe *funcția principală necontestată a daunelor*: acestea trebuie să compenseze prejudiciul real. Prin urmare, *noul articol 11 alineatul (1) prevede că recunoașterea și executarea unei hotărâri*

pot fi refuzate dacă și în măsura în care, *daunele nu compensează o parte pentru pierderea sau prejudiciul real suferite*. Ar trebui menționat că termenul din limba engleză „*actual*” are un sens diferit de cel din limba franceză „*actuel*” (care nu este utilizat în textul în limba franceză); prin urmare, pierderile viitoare sunt, de asemenea, acoperite.

- (d) Aceasta nu înseamnă că instanța solicitată are dreptul să examineze dacă ar putea fi acordată sau nu aceeași sumă reprezentând daune-interese. *Pragul este mult mai mare*. Articolul 11 funcționează doar în cazul în care rezultă în mod evident din hotărâre că daunele acordate par să depășească pierderea sau prejudiciul real suferite. În special, acest lucru este valabil pentru daunele punitive sau exemplare. Aceste categorii de daune sunt, prin urmare, menționate în mod explicit. Dar, în cazuri excepționale, daunele calificate drept compensatorii de către instanța de origine ar putea, de asemenea, intra sub incidența acestei dispoziții.
- (e) Această dispoziție tratează, de asemenea, ca o compensație pentru pierderea sau prejudiciul real suferite, daunele care sunt acordate în temeiul unui acord între părți (daune-interese convenționale) sau al unei legi (daune-interese legale). În ceea ce privește astfel de daune, instanța solicitată ar putea refuza recunoașterea și executarea numai dacă și în măsura în care respectivele daune sunt menite să sancționeze pârâtul, mai degrabă decât să se prevadă o estimare corectă a unui nivel corespunzător de despăgubiri.
- (f) Ar fi greșit să ne întrebăm dacă instanța sesizată trebuie să aplice legea statului de origine sau legea statului solicitat. Articolul 11 conține un concept autonom. Desigur, instanța *solicitată* este cea care *pune în aplicare* această dispoziție, dar aceasta *nu* duce la o punere în aplicare simplă a legii statului solicitat privind daunele-interese.
- (g) Recunoașterea și executarea pot fi refuzate numai *în măsura în care* hotărârea depășește pierderea sau prejudiciul real suferite. Pentru majoritatea delegațiilor, acest lucru ar putea fi o consecință logică a obiectului limitat al acestei dispoziții. Cu toate acestea, este util să se menționeze acest lucru în mod expres. Astfel se evită o posibilă abordare „totul sau

²⁴² A se vedea procesul-verbal nr. 19 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 13 și 14. Membrii grupului de lucru au fost delegați și reprezentanți din: Australia, Austria, Canada, China, Comunitatea Europeană, Elveția, Federația Rusă, Germania, Japonia, Noua Zeelandă, Regatul Unit și

Statele Unite ale Americii. Președintele era dl Gottfried Musger (Austria). În textul care urmează, trimitere la articolele individuale (care au fost, inițial, întemeiate pe proiectul de convenție 2004) au fost modificate pentru a fi în conformitate cu numerotarea adoptată în textul final.

nimic” aplicată de unele sisteme juridice pentru excepția privind ordinea publică.

- (h) Atât alineatul (1), cât și alineatul (2) din vechiul articol 15 conțineau *norme foarte sofisticate* privind modul în care o mare parte din daunele-interese acordate de către instanța de origine trebuiau să fie recunoscute și executate *în orice caz*. Grupul de lucru a considerat că acest lucru ar putea fi înțeles ca transmițând un mesaj greșit. Articolul 11 nu permite decât o examinare în scopul de a ști dacă hotărârea acordă daune-interese care nu compensează pierderea reală; acesta nu permite nicio altă examinare a cauzei pe fond. Ca toate celelalte motive de refuz, acesta se va aplica numai în cazuri excepționale. Orice exces de redactare cu privire la aceste cazuri le va fi atribuit prea multă greutate politică.
- (i) Articolul 11 nu *obligă* instanța să refuze recunoașterea și executarea. Aceasta este o consecință evidentă a formulării sale – instanța *poate să refuze* – și este în concordanță cu abordarea generală de la articolul 9. Prin urmare, dispoziția nu limitează în niciun fel recunoașterea și executarea daunelor-interese în temeiul legislației naționale sau a altor instrumente internaționale, și permite (dar nu impune) recunoașterea și executarea în temeiul convenției. Din nou, Grupul de lucru a considerat că o dispoziție expresă ar fi constituit un exces de redactare, oferind prea multă pondere problemei despăgubirilor.
- (j) Articolul 11 alineatul (2) reprezintă vechiul articol 15 alineatul (3). În temeiul articolului 11 alineatul (1), s-ar putea argumenta că daunele-interese menite să acopere cheltuielile de judecată nu sunt menite să compenseze o pierdere reală. Aceasta ar fi, desigur, greșit dintr-o perspectivă comparativă. Dar este, totuși, rezonabil să existe o mențiune expresă a acestei probleme în cadrul dispoziției. Această mențiune nu conține o normă strictă; faptul că daunele sunt menite să acopere costurile și cheltuielile trebuie doar să fie luat în considerare.
- (k) În rezumat: noul articol 11 este mai scurt decât vechiul articol 15, este mai bine aliniat la cadrul general de elaborare al

convenției și abordează probleme reale fără a adăuga norme complexe și sofisticate care ar putea fi înțelese în mod incorrect. Prin urmare, Grupul de lucru propune ca această dispoziție să fie adoptată.”

Articolul 12 Tranzacții judiciare (transactions judiciaires)

206. Articolul 12 prevede că tranzacțiile care, în cursul procedurii, sunt aprobate sau au fost încheiate în fața unei instanțe a unui stat contractant desemnate printr-un acord de alegere exclusivă a forului, și care sunt executorii în aceleași condiții ca o hotărâre judecătorească pronunțată în statul respectiv, trebuie să fie executate în alte state contractante în același mod ca o hotărâre judecătorească²⁴³. În cazul în care sunt inițiate proceduri de executare, persoana care a formulat acțiunea trebuie să furnizeze documentele necesare pentru a demonstra că tranzacția judiciară este executorie în statul de origine, în același mod ca o hotărâre judecătorească²⁴⁴.

207. O astfel de tranzacție este uneori numită „tranzacție judiciară”, o traducere a expresiei franceze „*transaction judiciaire*”. În sensul în care acest termen este utilizat aici, tranzacțiile judiciare nu sunt cunoscute în țările care aplică *common law*²⁴⁵. În Franța și în alte țări de drept civil, acestea sunt contracte încheiate în fața unui judecător prin care părțile pun capăt litigiilor, de obicei prin concesii reciproce. Părțile prezintă acordul lor judecătorului, care îl înregistrează într-un document oficial. În general, astfel de acorduri au unele sau chiar toate efectele unei hotărâri definitive. O tranzacție judiciară este diferită de un ordin prin consimțământ („*consent order*”) în sensul *common law* (un ordin pronunțat de instanță cu consimțământul ambelor părți), deoarece un ordin prin consimțământ este o hotărâre judecătorească și poate fi recunoscută și executată ca atare în temeiul articolului 8 din convenție. Pe de altă parte, o tranzacție judiciară este diferită de o tranzacție simplă, deoarece este încheiată în fața unui judecător, pune capăt procedurii și, de obicei, este executorie în aceleași condiții ca o hotărâre. Din aceste motive, o dispoziție specială îi este consacrată în convenție.

208. Articolul 12 nu prevede recunoașterea tranzacțiilor judiciare, ci numai punerea lor în aplicare²⁴⁶. Importanța acestui fapt este cel mai bine explicată printr-un exemplu²⁴⁷. Se presupune că A și B încheie un contract cu o clauză de alegere exclusivă a forului în favoarea instanțelor din statul X. Ulterior, A introduce o acțiune împotriva lui B în fața unei instanțe judecătorești din statul respectiv pentru suma de 1 000 EUR, sumă care acesta pretinde că este datorată în temeiul contractului. Părțile încheie o tranzacție judiciară în care B este de acord să

²⁴³ Dispoziția echivalentă din proiectul preliminar de convenție din 1999 este articolul 36. Comentariul corespunzător din Raportul Nygh/Pocar este la p. 116 și 117. A se vedea, de asemenea, *Convenția de la Haga din 1 februarie 1971 privind recunoașterea și executarea hotărârilor străine în materie civilă și comercială*, articolul 19.

²⁴⁴ Articolul 13 alineatul (1) litera (e).

²⁴⁵ Astfel cum a fost utilizat în articolul 12, termenul de „tranzacție” nu se referă la „*settlement*” în sensul *common law*.

²⁴⁶ Cu privire la distincția între recunoaștere și executare, a se vedea punctul 170, *supra*.

²⁴⁷ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

plătească 800 EUR lui A, statul X fiind un stat în care acest lucru se poate realiza.

209. În cazul în care B nu efectuează plata, A poate iniția o acțiune pentru a executa tranzacția în statul Y, un alt stat contractant. Astfel de proceduri vor fi acoperite de articolul 12 din convenție. Să presupunem, totuși, că B plătește suma în conformitate cu tranzacția, fără a fi nevoie de proceduri de executare. Dacă A introduce totuși o nouă acțiune pentru cei 200 EUR restanți în fața instanțelor din statul Y, B nu poate solicita instanței să recunoască tranzacția în temeiul convenției, ca mijloc de apărare procedural împotriva reclamației (ceea ce ar face cererea inadmisibilă în anumite sisteme juridice). Convenția nu prevede acest lucru, în principal din cauză că efectele tranzacției sunt atât de diferite în diferitele sisteme juridice. Cu toate acestea, convenția nu împiedică o instanță să trateze tranzacția ca un mijloc contractual de apărare pe fond împotriva reclamației.

Articolul 13 Documente care trebuie furnizate

210. Articolul 13 alineatul (1) enumeră documentele care trebuie furnizate de partea care solicită recunoașterea sau executarea unei hotărâri în temeiul convenției²⁴⁸. Faptul că recunoașterea este menționată în partea introductivă a articolului 13 nu înseamnă că trebuie să existe o procedură specială²⁴⁹. Cu toate acestea, chiar și în sistemele juridice în care nu există nicio procedură specială, partea care solicită recunoașterea trebuie să prezinte documentele prevăzute de articolul 13, dacă cealaltă parte contestă recunoașterea hotărârii.

211. Articolul 13 alineatul (1) litera (a) prevede furnizarea unei copii complete și autentificate a hotărârii. Aceasta se referă la întreaga hotărâre (inclusiv, după caz, motivația instanței) și nu numai la dispozitiv (*dispositif*). Articolul 13 alineatul (1) litera (b) impune prezentarea unui acord de alegere exclusivă a forului, a unei copii autentificate sau a altei dovezi a existenței acestuia. Cuvintele „sau dovezi ale existenței acestuia” au fost inserate în principal pentru a acoperi acordurile încheiate pe cale electronică. În cazul unor astfel de acorduri, de obicei nu este posibil să se furnizeze însuși „acordul”. Articolul 13 alineatul (1) litera (c) impune furnizarea de documente care să ateste că pârâtul a fost notificat, însă acesta se aplică numai în cazul unei hotărâri pronunțate în lipsă. În alte cazuri, se presupune că pârâtul a fost notificat, cu excepția cazului în care acesta prezintă dovezi care să demonstreze contrariul. Legislația statului solicitat stabilește consecințele neprezentării documentelor solicitate. Trebuie, totuși, să se evite un formalism excesiv: în cazul în care debitorul împotriva căruia s-a pronunțat hotărârea nu a suferit niciun prejudiciu, creditorul hotărârii ar trebui să aibă permisiunea de a rectifica omisiunile.

212. Articolul 13 alineatul (2) prevede că instanța solicitată poate solicita furnizarea de documente suplimentare, în măsura în care este necesar pentru a verifica dacă cerințele de la capitolul III din convenție au fost îndeplinite. Prin urmare, lista de la alineatul (1) nu este exhaustivă. Ar trebui, totuși, ca sarcinile excesive pentru părți să fie evitate.

213. Articolul 13 alineatul (3) permite unei persoane care solicită recunoașterea sau executarea unei hotărâri în temeiul convenției să utilizeze un formular recomandat și publicat de Conferința de la Haga privind dreptul internațional privat. Formularul figurează într-o anexă la convenție. Acesta poate fi modificat de către o comisie specială a Conferinței de la Haga²⁵⁰. Folosirea formularului nu este obligatorie. Informațiile conținute în acesta pot fi invocate de instanța solicitată în absența contestațiilor. Chiar dacă nu există contestații, aceste informații nu sunt, totuși, irefutabile: instanța solicitată poate să se pronunțe asupra cauzei în lumina tuturor probelor de care dispune.

214. Articolul 13 alineatul (4) prevede că, în cazul în care documentele menționate la articolul 13 nu sunt redactate într-o limbă oficială a statului solicitat, acestea trebuie să fie însoțite de o traducere legalizată într-o limbă oficială, cu excepția cazului în care legislația statului solicitat prevede altfel. Statele membre pot, prin urmare, să prevadă în legislația lor de punere în aplicare sau în dreptul lor procedural că o traducere nu este deloc necesară, sau că o traducere neoficială este suficientă, chiar dacă aceasta nu este certificată.

Articolul 14 Procedura²⁵¹

215. Articolul 14 prevede că procedurile pentru recunoașterea, declararea caracterului executoriu sau înregistrarea în vederea executării și executarea hotărârii sunt reglementate de legislația statului solicitat, cu excepția cazului în care convenția prevede altfel²⁵². Atunci când dreptul statului solicitat nu prevede nicio procedură specială pentru recunoașterea (spre deosebire de executarea) unei hotărâri străine, o hotărâre va fi recunoscută deplin drept în mod automat, în temeiul articolului 8 din convenție. Este evident că dreptul procedural național nu cuprinde motivele în temeiul cărora poate fi refuzată recunoașterea sau executarea. Acestea sunt reglementate exclusiv de convenție: a se vedea articolul 8 alineatul (1) a doua teză.

216. În toate procedurile care intră sub incidența articolului 14, instanța solicitată trebuie să acționeze cu celeritate. Aceasta înseamnă că instanța trebuie să recurgă la cele mai rapide proceduri aflate la dispoziția sa. Statele contractante ar trebui să ia în considerare modalitățile de a asigura că întârzierile inutile sunt evitate.

²⁴⁸ Această dispoziție este similară cu articolul 29 alineatul (1) literele (a)-(c) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul la acesta în Raportul Nygh/Pocar se regăsește la p. 109 și 110.

²⁴⁹ A se vedea punctul 215, *infra*.

²⁵⁰ A se vedea, de asemenea, articolul 24, și comentariile de la punctul 257, *infra*.

²⁵¹ În ceea ce privește alte aspecte procedurale, a se vedea punctele 88-92 și 138.

²⁵² Cu excepția modificărilor pur verbale, această dispoziție este identică cu articolul 30 din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul referitor la acest articol se regăsește la p. 100 din Raportul Nygh/Pocar.

217. Articolul 15 prevede recunoașterea și executarea unei părți separabile a unei hotărâri atunci când se solicită acest lucru sau atunci când doar o parte a hotărârii poate fi recunoscută sau executată în temeiul convenției²⁵³. De exemplu, în cazul în care o decizie de acordare de daune punitive nu este executată în temeiul articolului 11, restul condamnării trebuie să fie executată dacă aceasta îndeplinește cerințele prevăzute la articolul 8. Pentru a fi separabilă, partea în cauză trebuie să poată exista în mod autonom: acest lucru va depinde, în mod normal, de chestiunea de a ști dacă executarea numai a acestei părți a hotărârii ar afecta în mod semnificativ obligațiile părților²⁵⁴. În măsura în care acest lucru depinde de o normă de drept, legislația instanței solicitate trebuie să fie aplicată²⁵⁵.

Articolul 16 Prevederi tranzitorii

218. **Regula de bază.** Articolul 16 cuprinde dispoziții tranzitorii²⁵⁶. Regula de bază, prevăzută la articolul 16 alineatul (1), este că prevederile convenției se aplică acordurilor de alegere exclusivă a forului încheiate după ce convenția a intrat în vigoare în statul instanței alese. În conformitate cu această regulă, data inițierii procedurii este irelevantă.

219. **Regulă suplimentară.** În cazul în care procedurile se derulează în statul instanței alese, regula de bază a articolului 16 alineatul (1) este singura regulă aplicabilă. Cu toate acestea, în cazul în care procedurile au loc în alt stat (în conformitate cu articolul 6 sau cu dispozițiile referitoare la recunoașterea și executarea cuprinse în capitolul III), o regulă suplimentară, prevăzută la articolul 16 alineatul (2), trebuie, de asemenea, să fie respectată. În conformitate cu această regulă, convenția nu se va aplica dacă acțiunea a fost introdusă înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru statul instanței sesizate. Acest lucru înseamnă că, în cazul în care acțiunile sunt introduse în fața unei instanțe, alta decât instanța aleasă, convenția nu se va aplica decât dacă, *în același timp*, (a) acordul de alegere a forului a fost încheiat după intrarea în vigoare a convenției pentru statul instanței alese și (b) acțiunea a fost introdusă după intrarea în vigoare a convenției pentru statul în care a fost introdusă acțiunea.

220. Efectul acestor două reguli poate fi ilustrat prin următoarele exemple. În acest sens, presupunem că, pentru statul P, convenția intră în vigoare la 1 ianuarie 2008 și pentru statul R la 1 iulie 2008. X și Y încheie un acord de alegere exclusivă a forului care desemnează instanțele din statul P.

- **Exemplul 1.** Acordul de alegere a forului este încheiat la data de 1 decembrie 2007, iar X introduce acțiunea în fața instanțelor din

statul P la 1 iulie 2008. Convenția nu se va aplica, întrucât acordul de alegere a forului a fost încheiat înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru statul P, statul instanței alese, chiar dacă acțiunea a fost introdusă după această dată. Instanțele din statul P nu vor fi obligate, în temeiul articolului 5, să soluționeze cauza.

- **Exemplul 2.** Acordul de alegere a forului este încheiat la data de 15 ianuarie 2008. La 1 martie 2008, Y introduce o acțiune pentru care se aplică acordul în fața instanțelor din statul P. La 1 aprilie 2008, instanțele pronunță o hotărâre în lipsă care devine executorie în statul P. La 1 august 2008, Y introduce o acțiune de executare în statul R. Deoarece acordul de alegere a forului a fost încheiat după ce convenția a intrat în vigoare pentru statul P (statul instanței alese) și convenția este în vigoare pentru statul R (statul solicitat) atunci când acțiunea de executare este introdusă, executarea va fi reglementată de convenție.
- **Exemplul 3.** Acordul de alegere a forului este încheiat la data de 15 ianuarie 2008. La 1 iunie 2008, Y introduce o acțiune pentru care se aplică acordul în fața instanțelor din statul R. Chiar dacă convenția intră în vigoare pentru statul R la 1 iulie 2008, articolul 6 din convenție nu interzice instanțelor din statul R să soluționeze cauza, întrucât acțiunile au fost introduse înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru statul R, chiar dacă acordul a fost încheiat după ce convenția a intrat în vigoare pentru statul P, statul instanței alese.

Articolul 17 Contractele de asigurare și reasigurare²⁵⁷

221. Asigurarea nu reprezintă unul dintre aspectele excluse din domeniul de aplicare al convenției, în conformitate cu articolul 2: aceasta este în întregime acoperită de convenție²⁵⁸. Acest lucru este valabil chiar dacă riscul asigurat se referă la un aspect care este în afara domeniului de aplicare al convenției, fie pentru că este exclus în temeiul articolului 2, fie ca urmare a unei declarații făcută în conformitate cu articolul 21. Acest lucru rezultă în mod clar din articolul 17 alineatul (1). Acesta prevede că un litigiu în temeiul unui contract de asigurare sau reasigurare nu este exclus din domeniul de aplicare al convenției, numai pentru motivul că contractul de asigurare sau reasigurare se referă la un domeniu căruia nu i se aplică prezenta convenție²⁵⁹. Astfel, de exemplu,

²⁵³ Dispoziția echivalentă din proiectul preliminar de convenție din 1999 este articolul 34. Comentariul la această dispoziție se regăsește la p. 115 din Raportul Nygh/Pocar.

²⁵⁴ Raportul Nygh/Pocar, p. 115.

²⁵⁵ *Ibidem*.

²⁵⁶ Normele de la articolul 16 nu se aplică declarațiilor privind acordurile de alegere neexclusivă a forului în temeiul articolului 22: a se vedea punctele 253 și 254, *infra*.

²⁵⁷ La punctele 221-227, trimiterile la asigurare includ reasigurarea.

²⁵⁸ Pentru o excepție secundară, a se vedea nota 75, *supra* (cerere directă a unui salariat care a suferit un prejudiciu corporal împotriva asiguratorului angajatorului).

²⁵⁹ Pe de altă parte, convenția nu se aplică procedurilor în temeiul unui contract de asigurare în cazul în care o

deși transportul de mărfuri pe mare nu intră în domeniul de aplicare al convenției²⁶⁰, un contract de asigurare a mărfurilor care trebuie transportate pe mare intră în domeniul său de aplicare.

222. **Exemplu**²⁶¹. Să presupunem că o societate de asigurări cu sediul în Franța încheie un contract de asigurare cu Y, o societate cu sediul în Canada, în temeiul căruia societatea de asigurări îl va despăgubi pe Y pentru deteriorarea bunurilor sale care ar putea să apară în timpul transportului acestora de la Rotterdam la New York. Contractul de asigurare conține un acord de alegere a forului care oferă competență exclusivă instanțelor din Franța. Bunurile sunt deteriorate în timpul transportului; cu toate acestea, compania de asigurări refuză să plătească. Orice acțiune introdusă de Y (asiguratul) împotriva societății de asigurări în temeiul contractului de asigurare va face obiectul competenței exclusive a instanțelor judecătorești din Franța. Deși transportul de mărfuri este exclus din domeniul de aplicare al convenției în temeiul articolului 2 alineatul (2) litera (f), acțiunile în temeiul unui contract de asigurare pentru aceste mărfuri nu sunt excluse: articolul 17 alineatul (1).

223. Alineatul (2) de la articolul 17 se referă la recunoașterea și executarea hotărârilor de stabilire a răspunderii, sau lipsa răspunderii, în temeiul unor contracte de asigurare sau de reasigurare. Acesta prevede că recunoașterea și executarea unei hotărâri privind răspunderea în temeiul unui contract de asigurare sau reasigurare nu pot fi limitate sau refuzate pe motiv că răspunderea include obligația de a despăgubi pe asigurat sau reasigurat în legătură cu (a) un domeniu căruia nu i se aplică prezenta convenție sau (b) o hotărâre care acordă daune-interese pentru care articolul 11 s-ar putea aplica.

224. Articolul 17 alineatul (2) litera (a) ar acoperi situațiile în care contractul de asigurare se referă la un risc care este el însuși din afara domeniului de aplicare al convenției, fie pentru că este exclus în temeiul articolului 2, fie ca urmare a unei declarații făcută în conformitate cu articolul 21. Prin urmare, acesta reiterează mai mult sau mai puțin regula de la alineatul (1).

225. Articolul 17 alineatul (2) litera (b) se referă la hotărâri privind obligația societății de asigurări de a despăgubi pe asigurat sau reasigurat în legătură cu o decizie de acordare de daune-interese căreia i s-ar putea aplica articolul 11. Astfel cum s-a explicat mai sus²⁶², articolul 11 se referă la recunoașterea sau exercitarea unei hotărâri care acordă daune-interese necompensatorii; acesta permite instanței solicitate să refuze recunoașterea sau executarea unei părți sau a întregii părți necompensatorii a unei astfel de hotărâri în anumite circumstanțe. O astfel de hotărâre nu trebuie confundată cu o hotărâre privind un contract de asigurare în temeiul

căruia societatea de asigurări se angajează să îl despăgubească pe asigurat față de obligația de a plăti daune necompensatorii. Faptul că o hotărâre de despăgubire prezentată în cadrul unui litigiu între un terț și persoana asigurată ar putea să nu fie recunoscută (în întregime sau în parte) în temeiul articolului 11 (deoarece daunele-interese sunt necompensatorii) nu înseamnă că recunoașterea unei hotărâri pronunțate în cadrul unui litigiu între asigurat și compania sa de asigurări, în temeiul căreia societatea de asigurări are obligația de a despăgubi pe asigurat pentru plata unor astfel de daune, poate fi refuzată.

226. **Exemplu**²⁶³. Să presupunem că o societate de asigurări care își are reședința în Canada încheie un contract de asigurare cu o persoană rezidentă în Anglia (denumită în continuare „asigurat”), în temeiul căruia societatea de asigurări va despăgubi pe asigurat pentru răspunderea civilă pentru vătămări corporale, inclusiv obligația de a plăti daune punitive²⁶⁴. Contractul conține o clauză de alegere a forului în favoarea instanțelor din Anglia. O parte terță introduce o acțiune împotriva asiguratului în Anglia pentru vătămare corporală și instanța acordă părții terțe despăgubiri compensatorii de 1 milion de lire sterline și despăgubiri punitive de 1 milion de lire sterline. Societatea de asigurări refuză să despăgubească asiguratul. Asiguratul introduce o acțiune împotriva companiei de asigurări în Anglia, bazându-se pe clauza de alegere a forului. Instanța pronunță o hotărâre împotriva societății de asigurări obligând-o la plata a 2 milioane de lire sterline. Asiguratul are dreptul să execute această hotărâre împotriva societății de asigurări pentru întreaga sumă în Canada. Nu este relevant că, în temeiul articolului 2 alineatul (2) litera (j), cererile privind daune corporale și morale solicitate de persoane fizice sau în numele acestora sunt excluse din domeniul de aplicare al convenției [articolul 17 alineatul (2) litera (a)], sau că, în conformitate cu articolul 11, o instanță din Canada ar fi putut să nu fie obligată să execute elementul punitiv al hotărârii între terț și asigurat (dacă instanța s-ar fi declarat competentă în temeiul unui acord de alegere a forului) [articolul 17 alineatul (2) litera (b)].

227. **Condamnarea asiguratului la plata de daune-interese punitive.** În cazul în care, cu toate acestea, în procedurile inițiate în Anglia între asigurat și compania de asigurări în exemplul de mai sus, instanța nu numai că ar fi obligat societatea de asigurări să plătească asiguratului 2 milioane de lire sterline, ci ar fi adăugat o sumă suplimentară de 1 milion de lire sterline reprezentând daune punitive (deoarece compania de asigurări a refuzat în mod nejustificat să plătească suma asiguratului), această sumă suplimentară de 1 milion de lire sterline nu ar intra sub incidența articolului 17 alineatul (2) litera (b). În cazul în care cerințele prevăzute la articolul 11 sunt îndeplinite,

declarație de la articolul 21 făcută de către statul în cauză ar exclude „aspectele legate de asigurări” din convenție.

²⁶⁰ Articolul 2 alineatul (2) litera (f).

²⁶¹ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport, cu excepția cazului în care se prevede în mod explicit altfel, se presupune că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

²⁶² A se vedea *supra*, punctele 203-205.

²⁶³ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport, cu excepția cazului în care se prevede în mod explicit altfel, se presupune că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

²⁶⁴ Dacă polița acoperă astfel de daune ar depinde de prevederile contractului de asigurare, astfel cum au fost interpretate de legea care reglementează acest lucru.

instanțele din Canada nu ar fi obligate să execute condamnarea suplimentară în temeiul convenției.

Articolul 18 *Scutirea de obligația legalizării*

228. Articolul 18 prevede că toate documentele transmise sau rezultate în temeiul convenției trebuie să fie exceptate de la obligația de legalizare sau orice procedură similară, inclusiv aplicarea unei apostile²⁶⁵.

Articolul 19 *Declarații de limitare a competenței*

229. Politica convenției este de a exclude situațiile pur interne din domeniul său de aplicare. Articolul 1 pune în aplicare această politică. Însă din articolul 19 rezultă o politică inversă: aceasta permite unui stat să facă o declarație că instanțele sale nu vor aplica articolul 5 din convenție la cazurile care sunt pur *străine*. Acesta prevede că un stat poate declara că instanțele sale pot refuza să se pronunțe în legătură cu litigii cărora li se aplică un acord de alegere exclusivă a forului dacă, cu excepția localizării instanței alese, nu există nicio legătură între respectivul stat și părți sau litigiu²⁶⁶.

230. În practică, părțile aleg uneori instanțele unui stat cu care nici acestea, nici situația de fapt din speță nu au nicio legătură. Motivul este că niciuna dintre părți nu dorește să meargă în fața instanțelor din statul celeilalte părți; prin urmare, convin să aleagă instanțe dintr-un stat neutru. Unele țări consideră acest lucru binevenit²⁶⁷. Altele consideră că aceasta impune o sarcină excesivă asupra sistemelor judiciare ale acestora. Scopul articolului 19 este de a răspunde statelor din cea de a doua categorie.

Articolul 20 *Declarații care limitează recunoașterea și executarea*

231. Articolul 20 prevede că un stat poate declara că instanțele sale pot refuza recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de instanța unui alt stat contractant dacă părțile își aveau reședința în statul solicitat, iar raporturile dintre părți, precum și toate celelalte elemente relevante ale litigiului, altele decât localizarea instanței alese, aveau legătură doar cu statul solicitat²⁶⁸. Această dispoziție

urmărește politica, discutată mai sus, de a exclude situațiile pur interne din domeniul de aplicare al convenției.

232. Pentru a înțelege scopul articolului 20, trebuie să ne amintim că prevederile convenției nu se aplică decât în cauzele internaționale²⁶⁹. Cu toate acestea, definiția termenului „internațional” în acest sens variază în funcție de faptul dacă se are în vedere competența judiciară,²⁷⁰ sau recunoașterea și executarea unei hotărâri²⁷¹. În ceea ce privește competența, o cauză nu este internațională dacă părțile își au reședința în același stat contractant și dacă toate celelalte elemente relevante ale litigiului (indiferent de localizarea instanței alese) au legătură doar cu statul respectiv. Cu toate acestea, în scopul recunoașterii și executării, o cauză are întotdeauna caracter internațional dacă hotărârea a fost pronunțată de o instanță judecătorească dintr-un alt stat decât cel în care se solicită recunoașterea sau executarea. Aceasta înseamnă că o cauză care este internă atunci când este soluționată devine internațională în cazul în care sunt inițiate proceduri în vederea executării hotărârii într-un alt stat. Scopul articolului 20 este acela de a permite unui stat contractant să declare că nu va recunoaște sau executa o astfel de hotărâre în cazul în care cauza ar fi fost pur internă, dacă procedura inițială ar fi fost inițiată în fața instanțelor sale.

233. **Exemplu**²⁷². Se presupune că părțile își au reședința în statul A și toate celelalte elemente relevante au legătură doar cu statul respectiv. Ele sunt de acord că o instanță din statul B va avea competență exclusivă. Dacă una dintre părți introduce o acțiune în fața unei instanțe din statul A, această instanță nu va fi obligată să refuze să își exercite competența în temeiul articolului 6: convenția nu va fi aplicabilă deoarece situația nu va fi internațională în temeiul articolului 1 alineatul (2). Cu toate acestea, dacă acțiunea ar fi introdusă în statul B, statul A ar fi obligat de articolul 8 să recunoască hotărârea rezultată: cauza ar deveni internațională în temeiul articolului 1 alineatul (3). Articolul 20 permite statelor să modifice acest lucru prin introducerea unei declarații corespunzătoare. În această ipoteză, statul A nu ar fi obligat să recunoască hotărârea în cauză.

²⁶⁵ Acesta este echivalent cu articolul 29 alineatul (2) din proiectul preliminar de convenție din 1999. Comentariul la această dispoziție în Raportul Nygh/Pocar este la p. 110, unde se afirmă că aceasta este o practică bine stabilită în contextul convențiilor de la Haga.

²⁶⁶ Întrucât convenția utilizează sintagma „pot refuza”, instanțele unui stat care a făcut o astfel de declarație ar avea o putere discreționară de a-și exercita competența sau nu. Acest lucru nu va genera nicio dificultate în cadrul sistemelor juridice în care instanțele se bucură, în general, de o anumită libertate de a decide dacă trebuie sau nu să își exercite competența. În cadrul sistemelor juridice în care nu se întâmplă acest lucru, ar putea fi adoptat un act legislativ pentru a permite instanțelor să ia decizii în mod discreționar în temeiul articolului 19. Libertatea de a lua decizii permisă în temeiul articolului 19 ar putea fi, de asemenea, exercitată de către legiuitor, caz în care însăși legislația ar preciza în ce condiții instanțele ar refuza să soluționeze cauza.

²⁶⁷ De exemplu, instanțele engleze acceptă de mulți ani să soluționeze astfel de cauze, iar în 1984 New York a adoptat

dispoziții speciale în vederea facilitării acestora, în cazul în care operațiunea are în vedere cel puțin 1 milion de dolari americani: a se vedea *New York Civil Practice Law and Rules*, Norma 327(b) și *New York General Obligations Law* § 5-1402.

²⁶⁸ Întrucât convenția utilizează sintagma „pot refuza”, instanțele unui stat care a făcut o astfel de declarație ar avea o putere discreționară de a recunoaște și executa astfel de hotărâri în temeiul convenției sau nu. Cu toate acestea, legislația de punere în aplicare ar putea introduce o obligație de a nu recunoaște sau executa hotărârile pronunțate în străinătate în astfel de circumstanțe.

²⁶⁹ Articolul 1 alineatul (1).

²⁷⁰ Articolul 1 alineatul (2).

²⁷¹ Articolul 1 alineatul (3).

²⁷² Trebuie reamintit că, în toate exemplele oferite în prezentul raport, cu excepția cazului în care se prevede explicit altfel, se presupune că este în vigoare convenția și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

234. Trebuie reamintit că articolul 2 alineatul (2) exclude anumite aspecte din domeniul de aplicare al convenției. Articolul 21 permite fiecărui stat contractant să extindă această listă, în ceea ce îl privește, prin intermediul unei declarații. Acesta prevede că, atunci când un stat are un interes important de a nu aplica prezenta convenție unui domeniu specific, respectivul stat poate declara că nu va aplica dispozițiile convenției la respectivul domeniu²⁷³. Atunci când face o declarație, statul trebuie să garanteze că aceasta nu este mai cuprinzătoare decât este necesar și că domeniul specific exclus este definit în mod clar și precis²⁷⁴. În cazul formulării unei astfel de declarații, convenția nu se va aplica cu privire la domeniul respectiv în statul contractant care a făcut declarația.

235. Obiectivul Sesiunii diplomatice era ca această dispoziție să se aplice numai unor domenii distincte ale dreptului, de tipul celor excluse de articolul 2 alineatul (2). Declarația nu poate utiliza alt criteriu decât cel privind domeniul. Aceasta ar putea, de exemplu, să excludă „contractele de asigurare maritimă”, dar nu și „contractele de asigurare maritimă în cazul în care instanța aleasă este situată într-un alt stat”.

236. **Garanții.** Dacă astfel de derogări nu au fost posibile, unele state ar putea să nu fie în măsură să devină părți la convenție. Cu toate acestea, un stat nu ar trebui să facă o declarație, fără motive întemeiate. Interesele părților trebuie să fie, de asemenea, protejate. Pentru a atinge aceste obiective, convenția aplică trei principii: transparența, neretroactivitatea și reciprocitatea.

237. **Transparența și neretroactivitatea.** În conformitate cu articolul 32, orice declarație făcută în conformitate cu articolul 21 trebuie notificată depozitarului (Ministerul Afacerilor Externe al Țărilor de Jos), care va informa celelalte state membre. Acest lucru garantează transparența. De asemenea, se preconizează că declarațiile vor fi publicate pe site-ul internet al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat²⁷⁵. În cazul în care declarația se face după intrarea în vigoare a convenției pentru statul care o formulează, aceasta nu va produce efecte timp de cel puțin trei luni²⁷⁶. Deoarece aceasta nu se va aplica retroactiv contractelor încheiate înainte de intrarea sa în vigoare²⁷⁷, va fi posibil ca părțile să știe, atunci când încheie un contract, dacă acesta va fi afectat. Acest lucru protejează securitatea juridică.

238. **Reciprocitatea.** Articolul 21 alineatul (2) prevede că, în cazul în care un stat face o astfel de declarație, celelalte state nu sunt obligate să aplice convenția cu privire la aspectul în cauză dacă instanța aleasă este situată în statul care face declarația. Acest lucru înseamnă că, dacă

un stat contractant nu este pregătit să acorde avantajele prevăzute de convenție altor state contractante, nu se poate aștepta să beneficieze, el însuși, de prevederile convenției.

239. **Revizuirea declarațiilor.** Se preconizează ca funcționarea declarațiilor în temeiul articolului 21 să poată fi examinată periodic, fie la reuniunile de evaluare convocate de Secretarul general al Conferinței de la Haga, în conformitate cu articolul 24, fie, după o etapă pregătitoare, la reuniunile pentru probleme generale și politică ale Conferinței²⁷⁸.

Articolul 22 Declarații reciproce privind acordurile de alegere neexclusivă a forului

240. În conformitate cu articolul 1 alineatul (1), convenția se referă numai la acordurile de alegere exclusivă a forului. Cu toate acestea, acordurile neexclusive sunt destul de frecvente, în special în sectorul bancar internațional. Prin urmare, articolul 22 oferă posibilitatea ca statele contractante să extindă domeniul de aplicare al convenției pentru a acoperi acordurile respective. Totuși, acest lucru se aplică numai dispozițiilor convenției de la capitolul III, privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești (articolele 8-15)²⁷⁹. Alte dispoziții, în special articolele 5 și 6, nu se aplică unor astfel de acorduri.

241. Pentru ca articolul 22 să funcționeze, statul de origine și statul în care se solicită recunoașterea sau executarea trebuie să fie, ambele, state contractante și să fi făcut, ambele, o declarație în temeiul articolului 22. În plus, trebuie îndeplinite următoarele cerințe:

- instanța de origine trebuie să fi fost desemnată printr-un acord de alegere neexclusivă a forului;
- nu trebuie să existe nicio hotărâre între aceleași părți, cu privire la aceeași cauză, pronunțată de o altă instanță care ar putea fi sesizată în conformitate cu acordul de alegere neexclusivă a forului²⁸⁰;
- nu trebuie să existe nici o procedură pendinte între aceleași părți, cu privire la aceeași cauză, în fața oricărei asemenea instanțe;
- instanța de origine trebuie să fi fost prima instanță sesizată.

242. Pentru a constitui un acord de alegere neexclusivă a forului în sensul articolului 22, acordul trebuie să îndeplinească următoarele condiții²⁸¹:

²⁷³ O astfel de declarație poate fi făcută cu privire la domenii excluse din dispozițiile de excludere din articolul 2 alineatul (2) - de exemplu, „dreptul de autor și drepturile conexe” de la articolul 2 alineatul (2) litera (n).

²⁷⁴ În cazul în care statul contractant care face declarația dorește acest lucru, proiectul de declarație ar putea fi trimis secretarului general al Conferinței de la Haga în vederea distribuirii către celelalte state contractante pentru ca acestea să poată formula observații.

²⁷⁵ La adresa < www.hcch.net >.

²⁷⁶ Articolul 32 alineatul (4).

²⁷⁷ Articolul 32 alineatul (5).

²⁷⁸ A se vedea *infra*, punctul 257.

²⁷⁹ Aceasta include motivele pentru care recunoașterea sau executarea pot fi refuzate - de exemplu, în temeiul articolului 9.

²⁸⁰ Ar putea fi vorba despre orice instanță care nu este exclusă de acord; a se vedea *infra*, punctul 245 și urm.

²⁸¹ De fapt, toate cerințele prevăzute la articolul 3 trebuie să fie îndeplinite, cu excepția celei privind exclusivitatea. Aceste cerințe sunt enumerate la punctul 93, *supra*.

- trebuie să fie în conformitate cu modelul prevăzut la articolul 3 litera (c)²⁸²;
- părțile trebuie să fi consimțit la acesta²⁸³;
- instanța aleasă trebuie să fie desemnată în vederea soluționării litigiilor apărute sau care ar putea apărea în legătură cu un raport juridic determinat²⁸⁴;
- acordul trebuie să desemneze o instanță sau instanțele unuia sau mai multor state contractante.

243. **Domeniul de aplicare** Cu excepția faptului că se aplică acordurilor neexclusive, domeniul de aplicare al articolului 22 este exact același ca cel al convenției în ansamblu: cu această singură excepție, acesta nu se aplică unui acord de alegere a forului care nu ar intra sub incidența celorlalte dispoziții ale convenției. Astfel restricțiile prevăzute la articolul 2 și articolul 21 s-ar aplica, de asemenea, în temeiul articolului 22.

244. Cu excepția cazului în care se stabilește reciprocitatea, o declarație în temeiul articolului 22 nu poate afecta niciun alt stat decât statul care face acest lucru.

245. **Articolul 22 alineatul (2) litera (b).** Articolul 22 alineatul (2) litera (b) modifică cerința recunoașterii și a executării unei hotărâri, afirmând că o astfel de recunoaștere sau executare nu este obligatorie în cazul în care există o hotărâre pronunțată de orice altă instanță care ar putea fi sesizată în conformitate cu acordul de alegere neexclusiv a forului sau în cazul în care există o procedură pendinte între aceleași părți în fața oricărei asemenea instanțe cu privire la aceeași cauză, indiferent dacă acțiunea a fost introdusă înainte sau după cele aflate pe rolul instanței alese sau dacă o astfel de hotărâre a fost pronunțată înainte sau după cea a instanței alese. Pentru a înțelege modul de funcționare a acestei dispoziții, este necesar să se examineze când poate fi introdusă o acțiune în fața unei instanțe, alta decât instanța aleasă, în conformitate cu un acord de alegere neexclusiv a forului. Aceasta depinde dacă acordul de alegere a forului este neexclusiv fără restricții sau neexclusiv cu restricții.

246. **Acordurile neexclusive fără restricții**²⁸⁵. În cazul în care acordul este neexclusiv fără restricții, acesta nu impune nicio restricție instanțelor în fața cărora poate fi introdusă acțiunea. Pur și simplu, se desemnează o instanță sau instanțele unuia sau mai multor state contractante pe o bază neexclusivă - de exemplu, „acțiunile în temeiul prezentului contract pot fi introduse în fața instanțelor din Coreea, dar acest lucru nu trebuie să împiedice exercitarea unei acțiuni în justiție în orice altă instanță care are competență în temeiul legislației statului în care își are sediul”. În cazul în care acordul de alegere a forului este sub această formă, o acțiune în fața oricărei instanțe - chiar

dacă nu este din Coreea - ar fi în conformitate cu acordul de alegere a forului și, astfel, ar constitui un motiv, în temeiul articolului 22 alineatul (2) litera (b), de a nu recunoaște hotărârea unei instanțe coreene în temeiul convenției.

247. **Acordurile neexclusive cu restricții**²⁸⁶. Situația este diferită în cazul unui acord care este neexclusiv cu restricții. Un astfel de acord impune restricții instanțelor care pot fi sesizate, dar, cu toate acestea, nu constituie un acord de alegere exclusivă a forului, astfel cum este definit la articolul 3 din convenție. Un exemplu ar fi un acord care desemnează o instanță sau instanțele din unul sau mai multe state contractante, *cu excluderea tuturor celorlalte* - de exemplu, „acțiunile în temeiul prezentului contract pot fi introduse numai în fața instanțelor din Coreea sau a instanțelor din China” sau „acțiunile în temeiul prezentului contract pot fi introduse numai în fața tribunalului districtual din Seul sau a tribunalului districtual din Beijing”. Un acord sub această formă atribuie competența instanțelor indicate și interzice, în același timp, celorlalte instanțe să se declare competente: un astfel de acord ar constitui un acord de alegere exclusivă a forului în temeiul articolului 3 din convenție dacă instanțele alese nu sunt situate în state contractante diferite. Dacă A introduce o acțiune împotriva lui B la Seul și obține o hotărâre, orice acțiune cu privire la aceeași cauză introdusă de B la Beijing (sau o hotărâre obținută la Beijing) ar constitui un obstacol în sensul articolului 22 alineatul (2) litera (b) pentru recunoașterea și executarea hotărârii de la Seul.

248. Într-un alt exemplu²⁸⁷ forurile la dispoziția părților sunt și mai limitate, dar efectul ar fi același: atunci când A și B au încheiat un acord în temeiul căruia A poate introduce o acțiune împotriva lui B *numai* în fața Tribunalului districtual din Seul și B poate introduce o acțiune împotriva lui A *numai* în fața Tribunalului districtual din Beijing, fiecare dintre părți are un singur for disponibil și nu două ca în exemplul precedent. Dacă A introduce o acțiune împotriva lui B la Seul și obține o hotărâre, orice acțiune cu privire la aceeași cauză introdusă de B la Beijing (sau o hotărâre obținută la Beijing) ar constitui un obstacol în sensul articolului 22 alineatul (2) litera (b) pentru recunoașterea și executarea în temeiul Convenției a hotărârii de la Seul²⁸⁸.

249. **Acordurile asimetrice.** Acordurile asimetrice au fost discutate mai sus²⁸⁹. Acestea sunt acorduri în temeiul cărora o parte poate introduce acțiuni numai în fața instanței alese, dar cealaltă parte poate introduce acțiuni și în fața altor instanțe. Astfel de acorduri sunt considerate acorduri neexclusive în scopul convenției, deoarece exclud posibilitatea de a iniția proceduri în fața altor instanțe numai pentru una dintre părți.

²⁸² A se vedea punctele 110-114, *supra*.

²⁸³ A se vedea punctele 94-97, *supra*.

²⁸⁴ A se vedea punctul 101, *supra*.

²⁸⁵ În prezentul alineat, se presupune că toate statele menționate sunt părți la convenție și au făcut o declarație în temeiul articolului 22.

²⁸⁶ În prezentul alineat, se presupune că toate statele menționate sunt părți la convenție și au făcut o declarație în temeiul articolului 22.

²⁸⁷ În prezentul alineat, se presupune că toate statele menționate sunt părți la convenție și au făcut o declarație în temeiul articolului 22.

²⁸⁸ A se vedea punctul 104, *supra*.

²⁸⁹ A se vedea punctul 105, *supra*.

250. **Exemplu**²⁹⁰. Să presupunem că un creditor și un debitor încheie un acord de împrumut. Acordul cuprinde o clauză de alegere a forului care prevede că „acțiunile inițiate de către debitor împotriva creditorului nu pot fi introduse decât în fața Tribunalului districtual din Seul, dar acțiunile inițiate de creditor împotriva debitorului pot fi introduse fie în fața acestei instanțe, fie în fața oricărei alte instanțe competente în temeiul legislației statului în care aceasta este situată”. Tribunalul districtual din Seul pronunță o hotărâre și este introdusă o acțiune pentru executarea acesteia în China, ambele state făcând declarații în temeiul articolului 22. O acțiune în temeiul acordului de împrumut este, de asemenea, în curs de soluționare în fața unei instanțe din Australia. În cazul în care acțiunea respectivă a fost introdusă de creditor împotriva debitorului, aceasta ar împiedica executarea hotărârii coreene în China în temeiul articolului 22, întrucât ar fi în conformitate cu acordul de alegere neexclusivă a forului²⁹¹. Dacă, dimpotrivă, aceasta a fost introdusă de către debitor împotriva creditorului, nu ar fi cazul; în consecință, acțiunea respectivă nu ar interzice executarea hotărârii coreene în China²⁹².

251. **Articolul 22 alineatul (2) litera (c)**. Această dispoziție este menită să se aplice în cazul în care există o acțiune în fața altei instanțe, dar care nu a avut ca rezultat o hotărâre definitivă și care nu mai este pendinte - de exemplu, în cazul în care aceasta a fost respinsă în temeiul principiului *forum non conveniens*. În cazul în care aceasta a avut ca rezultat o hotărâre definitivă sau dacă este încă pendinte, articolul 22 alineatul (2) litera (b) se va aplica. Dacă nu este cazul, articolul 22 alineatul (2) litera (c) prevede în continuare că instanța de origine trebuie să fi fost sesizată mai întâi. În cazul în care altă instanță care nu este exclusă prin acordul de alegere a forului a fost sesizată mai întâi în cadrul unei proceduri între aceleași părți cu privire la aceeași cauză, hotărârea nu poate fi recunoscută sau executată în temeiul convenției²⁹³.

252. Intenția Sesiunii diplomatice era că articolul 22 alineatul (2) litera (c) nu ar trebui să se aplice în cazul în care prima instanță sesizată s-a declarat competentă în contradicție cu clauzele acordului de alegere a forului. Cu alte cuvinte, articolul 22 alineatul (2) litera (c) este supus aceleiași restricții, în acest sens, ca și articolul 22 alineatul (2) litera (b), și simplul fapt că o instanță care nu este autorizată de acord a fost sesizată mai întâi nu exclude recunoașterea și executarea în temeiul regimului privind declarațiile.

253. **Intrarea în vigoare** Intrarea în vigoare a declarațiilor în temeiul articolului 22 este reglementată de articolul 32 alineatele (3) și (4). Intrarea în vigoare va fi relevantă și cu privire la momentul când o declarație a fost

„realizată” în sensul articolului 22. O declarație care nu a intrat în vigoare nu poate avea efecte juridice.

254. Dispozițiile tranzitorii prevăzute la articolul 16 nu se aplică declarațiilor în conformitate cu articolul 22. Sesiunea diplomatică a dorit ca statul contractant care face declarația să poată specifica în declarație în ce măsură (dacă este cazul) declarația are efect retroactiv²⁹⁴. Statul care face declarația poate să determine, așadar, dacă aceasta se referă la acordurile de alegere a forului încheiate, la procedurile inițiate sau la hotărârile pronunțate în statul de origine înainte de intrarea în vigoare a declarației pentru statul solicitat. În absența unei astfel de declarații, procedurile privind recunoașterea sau executarea unei hotărâri ar putea fi introduse în statul solicitat de îndată ce declarația a intrat în vigoare pentru statul respectiv. Recunoașterea sau executarea ar putea fi acordată în temeiul articolului 22, chiar dacă acordul de alegere a forului a fost încheiat, acțiunea în fața instanței de origine introdusă sau hotărârea inițială pronunțată înainte de această dată.

255. **Reciprocitatea**. Chiar dacă există o declarație în vigoare în statul de recunoaștere care se aplică hotărârii în cauză, o declarație trebuie să fie, de asemenea, în vigoare în statul de origine. Ambele declarații trebuie să fie în vigoare în momentul în care este solicitată recunoașterea; în caz contrar, nu există reciprocitate. Nici articolul 22, nici articolul 32 nu indică în mod explicit dacă declarația în vigoare în statul de origine trebuie să fie astfel încât s-ar fi aplicat unei hotărâri a statului de recunoaștere pronunțată la aceeași dată ca și hotărârea în cauză. Pentru a se asigura claritatea cu privire la acest aspect, un stat care face o declarație în temeiul articolului 22 ar putea preciza dacă trebuie, de asemenea, să existe sau nu ceea ce s-ar putea numi o „reciprocitate în timp” în temeiul articolului 22.

Articolul 23 Interpretare uniformă

256. Articolul 23 prevede că, în interpretarea convenției, ar trebui să se ia în considerare caracterul său internațional și necesitatea de a promova uniformitatea aplicării sale. Această dispoziție se adresează instanțelor care pun în aplicare convenția. Acestea le revine obligația de a o interpreta într-un spirit internațional pentru a promova uniformitatea aplicării. Prin urmare, dacă este posibil în mod rezonabil, hotărârile și înscrisurile străine ar trebui luate în considerare. Ar trebui, de asemenea, avut în vedere faptul că conceptele și principiile care sunt considerate ca fiind de la sine înțelese într-un anumit sistem juridic pot fi necunoscute sau respinse în altul. Obiectivele convenției nu pot fi atinse decât dacă toate instanțele o aplică cu o largă deschidere²⁹⁵.

²⁹⁰ În prezentul alineat, se presupune că toate statele menționate sunt părți la convenție și au făcut o declarație în temeiul articolului 22.

²⁹¹ Acest lucru ar fi valabil chiar dacă acțiunea ar fi inițiată după introducerea acțiunii în Coreea și China.

²⁹² Cu toate acestea, în cazul în care hotărârea din Australia a fost pronunțată prima, instanța din China ar putea avea dreptul de a refuza să execute hotărârea coreeană în temeiul articolului 9 litera (g).

²⁹³ Convenția nu interzice recunoașterea sau executarea acesteia în conformitate cu legislația națională.

²⁹⁴ A se vedea procesul-verbal al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II: Procesul-verbal nr. 24, punctele 56-63; Procesul-verbal nr. 22, punctele 74-97.

²⁹⁵ Dispoziția echivalentă din proiectul preliminar de convenție din 1999 este articolul 38 alineatul (1). Comentariul corespunzător din cadrul Raportului Nygh/Pocar se regăsește la p. 118 și 119.

Articolul 24 Evaluarea punerii în aplicare a convenției

257. Articolul 24 impune Secretarului General al Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat să ia măsuri la intervale regulate pentru a evalua punerea în aplicare a convenției, inclusiv orice declarații făcute în temeiul acesteia, precum și pentru a examina oportunitatea de a-i aduce modificări. Unul dintre obiectivele principale ale acestor reuniuni de evaluare ar fi să examineze punerea în aplicare a declarațiilor în temeiul articolului 21 și să se examineze necesitatea menținerii fiecăreia dintre acestea.

Articolul 25 Sisteme de drept neunitare

258. Articolul 25 se referă la probleme care rezultă din faptul că anumite state sunt compuse din două sau mai multe unități teritoriale, fiecare cu propriul său sistem judiciar. Acest lucru apare cel mai frecvent în cazul federațiilor - de exemplu, Canada sau Statele Unite ale Americii - dar poate apărea, de asemenea, și în alte state - de exemplu, China sau Regatul Unit. Acest lucru poate crea probleme, întrucât trebuie să se decidă în fiecare caz dacă este vorba despre stat în ansamblu („stat” în sens internațional) sau dacă este vorba despre o anumită unitate teritorială din statul respectiv.

259. Articolul 25 alineatul (1) rezolvă această problemă prin dispoziții care prevăd că, în cazul în care sisteme juridice diferite se aplică în unitățile teritoriale cu privire la orice aspect abordat în prezenta convenție²⁹⁶, convenția trebuie să fie interpretată ca aplicându-se fie statului în sens internațional, fie unității teritoriale relevante, după cum este cazul.

260. Cele mai importante situații în care se pune această problemă sunt în legătură cu definiția unui acord de alegere exclusivă a forului (articolul 3) și cu obligația instanței alese de a soluționa cauza (articolul 5). Modul în care se aplică articolul 25 în aceste situații a fost deja discutat²⁹⁷.

261. Articolul 25 alineatul (2) pune în aplicare, în continuare, politica de a nu aplica prevederile convenției în ceea ce privește situații pur interne. Acesta prevede că, fără a aduce atingere dispozițiilor de la articolul 25 alineatul (1), un stat contractant care cuprinde două sau mai multe unități teritoriale în care se aplică sisteme diferite de drept nu este obligat să aplice convenția în situațiile care

implică exclusiv aceste unități teritoriale diferite. Pentru ca această dispoziție să se aplice, instanța aleasă trebuie, de asemenea, să fie situată în statul în cauză; dacă este situată într-un alt stat contractant, se va aplica articolul 20 (în cazul în care există o declarație corespunzătoare).

262. Articolul 25 alineatul (2) înseamnă că, de exemplu, dacă instanța aleasă este situată în Anglia și situația este strict internă Regatului Unit, Regatul Unit nu este obligat să aplice convenția în virtutea faptului că una dintre părți își are reședința în Scoția.

263. Articolul 25 alineatul (3) prevede că o instanță dintr-o unitate teritorială a unui stat contractant nu este obligată să recunoască sau să execute o hotărâre din alt stat contractant doar pentru că hotărârea a fost recunoscută sau executată în temeiul convenției de către o instanță dintr-o altă unitate teritorială a primului stat contractant. Aceasta înseamnă, de exemplu, că o instanță din Beijing nu este obligată în temeiul convenției să recunoască o hotărâre din Japonia pentru simplul motiv că o instanță din Hong Kong a făcut acest lucru.²⁹⁸ Instanța din Beijing trebuie să decidă singură dacă condițiile pentru recunoaștere sau executare în temeiul convenției sunt îndeplinite.

264. S-a arătat în mod expres, la alineatul (4), că articolul 25 nu se aplică organizațiilor regionale de integrare economică. Cu alte cuvinte, acesta se referă doar la statele (în sens internațional) și unitățile teritoriale din interiorul unui stat în care se aplică sisteme diferite de drept²⁹⁹.

Articolul 26 Relația cu alte instrumente internaționale

265. Articolul 26 se referă la relația dintre convenție și alte instrumente internaționale care se referă la competența judiciară, precum și la recunoașterea și executarea hotărârilor. Instrumentele de acest tip includ Convenția de la Bruxelles³⁰⁰, Convenția de la Lugano³⁰¹, Regulamentul Bruxelles³⁰², Convenția de la Minsk³⁰³ și diverse instrumente din America³⁰⁴.

266. Articolul 26 alineatele (1)-(5) se referă la conflictele între convenție și alte acorduri internaționale; alineatul (6) se referă la conflictele între convenție și normele

²⁹⁶ Faptul că unele sau toate unitățile teritoriale relevante dintr-un stat contractant aplică *common law* nu înseamnă neapărat că acestea aplică sisteme juridice diferite. Acest lucru se va întâmpla dacă legislațiile lor sunt diferite - de exemplu, în cazul statelor din Australia sau al provinciilor din Canada care aplică *common law*.

²⁹⁷ A se vedea punctele 107 și 128-131, *supra*.

²⁹⁸ Aceasta poate, bineînțeles, să o recunoască în temeiul dreptului său intern.

²⁹⁹ Organizațiile regionale de integrare economică sunt reglementate de articolul 29.

³⁰⁰ *Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* din 27 septembrie 1968, JO 1998, C 27, p. 1 (a se vedea *supra*, nota 9).

³⁰¹ *Convenția privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială* din 16 septembrie 1988, JO 1988, L 319, p. 9 (a se vedea *supra*, nota 10).

³⁰² Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea

și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO 2001 L 12, p. 1 (a se vedea *supra*, nota 50).

³⁰³ *Convenția de la Minsk cu privire la asistența judiciară și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală* din 1993. Versiunea actuală, astfel cum a fost modificată la 28 martie 1997, este disponibilă în limbile engleză și franceză în anexa II la Doc. prel. nr. 27, „Relația dintre proiectul privind hotărârile și anumite instrumente regionale în cadrul Comunității Statelor Independente”, pregătit de E. Gerasimchuk pentru Biroul permanent, disponibil la < www.hcch.net >.

³⁰⁴ A se vedea A. Schulz, A. Muriá Tuñón și R. Villanueva Meza, „Instrumentele americane de drept internațional privat. O notă privind relația acestora cu o viitoare Convenție de la Haga privind acordurile de alegere exclusivă a forului”, Doc. prel. nr. 31 din iunie 2005, adresat celei de a douăzecea sesiuni din iunie 2005, disponibil la < www.hcch.net >.

organizației regionale de integrare economică. Vom analiza mai întâi prima dintre aceste chestiuni.

267. Problema tratatelor incompatibile se pune numai în cazul în care sunt îndeplinite două condiții. Prima este că trebuie să existe o incompatibilitate reală între cele două tratate. Cu alte cuvinte, aplicarea celor două tratate trebuie să conducă la rezultate diferite într-o situație concretă. În cazul în care acest lucru nu este valabil, cele două tratate pot fi aplicate. În unele cazuri, o incompatibilitate evidentă poate fi eliminată prin intermediul interpretării. În cazul în care acest lucru este posibil, problema este rezolvată. După cum vom vedea, articolul 26 alineatul (1) încearcă să facă acest lucru.

268. A doua condiție este ca statul pe teritoriul căruia se află instanța sesizată să fie parte la cele două tratate. În cazul în care statul respectiv este parte la un singur tratat, instanțele din acel stat îl vor aplica doar pe acela. Articolul 26 se adresează, prin urmare, statelor care sunt părți atât la convenție, cât și la un alt tratat care intră în conflict cu aceasta.

269. **Convenția de la Viena.** Articolele 30 și 41 din *Convenția de la Viena din 1969 privind dreptul tratatelor*, codifică normele de drept internațional public în ceea ce privește tratatele privind același subiect³⁰⁵. Normele de la articolul 26 din convenție trebuie interpretate în acest context³⁰⁶. Convenția nu poate prevala asupra altor instrumente într-o măsură mai mare decât cea permisă de dreptul internațional. Cu toate acestea, dreptul internațional permite unui tratat să dispună că un alt tratat va prevala asupra sa. Scopul articolului 26 este, prin urmare, de a preciza că, în cazurile menționate, convenția va ceda întâietatea celui alt instrument, în măsura în care cele două sunt incompatibile. În cazul în care niciuna dintre aceste reguli de „cedare a trecerii” nu se aplică, convenția intră în vigoare în cea mai mare măsură permisă de dreptul internațional.

270. **Interpretare.** Articolul 26 alineatul (1) cuprinde o normă de interpretare. Acesta prevede că prevederile convenției trebuie să fie interpretate, în măsura posibilului, astfel încât să fie compatibile cu alte tratate în vigoare în statele contractante. Această normă se aplică indiferent dacă celălalt tratat a fost încheiat înainte sau după încheierea convenției. Astfel, în cazul în care o dispoziție din convenție este în mod rezonabil susceptibilă să aibă două sensuri, semnificația care este cea mai compatibilă cu celălalt tratat ar trebui să fie preferată. Totuși, aceasta nu înseamnă că o interpretare abuzivă ar trebui să fie adoptată în vederea realizării compatibilității.

271. **Prima regulă de „cedare a trecerii”.** Articolul 26 alineatul (2) conține prima regulă de „cedare a trecerii”.

³⁰⁵ Articolele 30 și 41 sunt considerate, în general, ca indicând normele de drept internațional cutumiar în această privință; astfel, chiar statele care nu sunt părți la Convenția de la Viena le acceptă ca expunând în mod exact situația juridică.

³⁰⁶ Pentru o analiză detaliată, a se vedea A. Schulz, „Relația dintre proiectul privind hotărârile și alte instrumente internaționale”, Doc. prel. nr. 24 din decembrie 2003 în atenția Comisiei Speciale din decembrie 2003, disponibil la < www.hcch.net >.

Aceasta se aplică indiferent dacă tratatul a fost încheiat înainte sau după încheierea convenției. Aceasta prevede că tratatul incompatibil va prevala în cazul în care niciuna dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este parte la tratatul incompatibil. Această regulă nu se va aplica dacă una dintre părți își are reședința într-un stat care este parte la convenție, dar nu și la tratatul incompatibil.

272. În cazul în care o parte este rezidentă în mai mult de un stat [a se vedea articolul 4 alineatul (2)], convenția va acorda întâietate celui alt tratat (în măsura incompatibilității) dacă toate părțile își au reședința *exclusiv* în state care sunt părți la tratatul incompatibil sau în state necontractante.

273. Ideea din spatele acestei reguli este că această convenție nu ar trebui să prevaleze într-o cauză dată dacă niciunul dintre statele care sunt părți la aceasta „nu are un interes”³⁰⁷ ca aceasta să prevaleze. Se presupune că dacă un stat este parte atât la convenție, cât și la tratat, acesta nu va avea nicio obiecție în cazul în care acesta din urmă prevalează. Dacă un stat nu este parte la convenție, acesta nu are niciun „interes” ca convenția să prevaleze. În consecință, articolul 26 alineatul (2) presupune că numai acele state care sunt părți la convenție și nu la tratat au un „interes” să facă să prevaleze convenția. Dacă niciun astfel de stat nu este implicat într-o anumită cauză, nu există niciun motiv pentru care convenția ar trebui să prevaleze în acea cauză.

274. Următoarea întrebare este: *când* un stat are un „interes” într-o cauză? Răspunsul dat de convenție este că un stat are un interes dacă și numai dacă una dintre părți își are reședința pe teritoriul său. În cazul în care o parte își are reședința atât pe teritoriul său, cât și pe teritoriul unui alt stat - de exemplu, o societate constituită într-un stat și având sediul principal în alt stat - aceasta are în continuare un interes. Acesta este motivul pentru care norma se aplică numai în cazul în care toate părțile își au reședința *exclusiv* în statele care sunt părți la tratatul incompatibil sau în state necontractante.

275. **Părțile.** Cine este considerat drept o „parte” în sensul acestei reguli? Întrucât scopul acestei reguli este acela de a determina când un stat are un interes în cauză, „partea” trebuie să desemneze o persoană care este parte la acordul de alegere a forului sau care are obligații în temeiul acestuia sau are dreptul de a invoca acest acord³⁰⁸. Numai aceste persoane au un interes în aplicarea convenției, și numai cu privire la aceste persoane un stat are un interes în această cauză. În plus, persoana trebuie să fie parte la acțiune, având în vedere că o persoană care nu este parte la acțiune nu are niciun interes în ceea ce privește aplicarea convenției la respectiva acțiune. O „parte” este, prin

³⁰⁷ În sensul prezentului raport, termenul „interes” nu se referă la un concept juridic intern, cum ar fi „interesele de stat” sau „interesele guvernamentale”, ci trebuie să se refere la așteptările rezonabile ale unui stat-parte ca convenția să prevaleze într-o anumită situație de fapt. Astfel cum s-a explicat la punctul 274, factorul utilizat de convenție pentru a stabili acest lucru este locul unde părțile își au reședința.

³⁰⁸ În ceea ce privește întrebarea dacă o persoană care nu este parte la un acord de alegere a forului are, totuși, obligații în temeiul acestuia, a se vedea punctul 97, *supra*.

urmare, o parte la acțiune, care are obligații în temeiul acordului de alegere a forului sau are dreptul de a invoca acest acord. Pe de altă parte, nu are importanță dacă o astfel de persoană a fost una dintre părțile inițiale la acțiune sau a intervenit într-o etapă ulterioară.

276. Suntem acum în măsură să oferim câteva exemple. Vom utiliza Convenția de la Lugano ca exemplu, deși conflictele vor fi rare în practică, deoarece există puține incompatibilități între aceasta și convenție. Cele mai importante excepții se referă la regula în materie de litispendență și la asigurare³⁰⁹. O vom utiliza pe prima ca exemplu³¹⁰. Regula din Convenția de la Lugano este că instanța aleasă nu este autorizată să soluționeze o cauză în cazul în care o instanță dintr-un alt stat contractant a fost sesizată mai întâi³¹¹. În temeiul convenției, dimpotrivă, instanța aleasă trebuie să soluționeze cauza, chiar dacă o altă instanță a fost sesizată prima³¹².

277. **Primul exemplu.** O societate care își are reședința pe teritoriul Norvegiei încheie un contract cu o societate care își are reședința în Elveția. Norvegia și Elveția sunt părți la Convenția de la Lugano și la Convenția de la Haga. Contractul conține o clauză de alegere a forului în favoarea instanțelor din Elveția. Societatea norvegiană introduce o acțiune împotriva societății elvețiene în Norvegia. Ulterior, societatea elvețiană introduce o acțiune împotriva societății norvegiene în Elveția. Atât instanța elvețiană, cât și cea norvegiană vor trebui să decidă dacă să aplice Convenția de la Haga sau Convenția de la Lugano. Întrucât niciuna dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este parte la Convenția de la Lugano, Convenția de la Lugano prevalează. Instanța elvețiană poate soluționa cauza doar dacă și după ce instanța norvegiană hotărăște că nu este competentă.

278. **Al doilea exemplu.** O societate canadiană încheie un contract cu o societate norvegiană. Contractul conține o clauză de alegere a forului în favoarea instanțelor din Elveția. Societatea norvegiană introduce o acțiune împotriva societății canadiene în Norvegia. Ulterior, societatea canadiană introduce o acțiune împotriva societății norvegiene în Elveția. Din nou, atât instanța elvețiană, cât și cea norvegiană vor trebui să decidă dacă să aplice Convenția de la Haga sau Convenția de la Lugano. Întrucât una dintre părți (societatea canadiană) își are reședința într-o țară care este parte la Convenția de la Haga, dar nu și la Convenția de la Lugano, Convenția de la Lugano nu prevalează, în temeiul articolului 26 alineatul (2)³¹³. Aceasta înseamnă că instanța din Elveția trebuie să soluționeze cauza (articolul 5); nu este posibil ca aceasta să aștepte o decizie a instanței norvegiene în ceea ce privește competențele sale (ceea ce ar fi obligatoriu în temeiul articolului 21 din Convenția de la Lugano).

279. **A doua regulă de „cedare a trecerii”.** A doua regulă de „cedare a trecerii” figurează la articolul 26 alineatul (3). Aceasta este menită să ajute statele care sunt părți atât la convenție, cât și la un tratat incompatibil, atunci când nu toate părțile la acesta din urmă aderă la convenție. Aceasta prevede că dispozițiile convenției nu aduc atingere aplicării de către un stat contractant a unui tratat care a fost încheiat³¹⁴ înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru respectivul stat contractant, dacă aplicarea convenției ar fi incompatibilă cu obligațiile celui stat contractant față de orice stat necontractant. Dacă această regulă nu ar exista, unele state nu ar putea să devină părți la convenție.

280. A doua regulă de „cedare a trecerii” se aplică numai în măsura în care aplicarea convenției ar fi incompatibilă cu obligațiile statului în cauză față de un stat necontractant. Aceasta înseamnă că trebuie să existe cel puțin un stat care este parte la celălalt tratat, dar nu la convenție. Mai mult, convenția cedează întâietatea celui alt tratat numai dacă statul în cauză ar fi, în caz contrar, obligat să își încalce obligațiile față de un astfel de stat.

281. Prima regulă de „cedare a trecerii” conține un criteriu pentru a determina când un stat are un interes într-o cauză astfel încât să aibă dreptul de a solicita aplicarea celui alt tratat. A doua regulă de „cedare a trecerii” nu conține un astfel de criteriu. Prin urmare, nu este ușor să se spună când aplicarea convenției ar fi incompatibilă cu obligațiile unui stat contractant față de un stat care este parte la celălalt tratat, dar nu la convenție. Acest lucru ar depinde de prevederile celui alt tratat și de dreptul internațional.

282. **Exemplu.** Să presupunem că Ruritania (un stat imaginar) este parte la Convenția de la Lugano, dar nu și la Convenția de la Haga. Elveția este parte la Convenția de la Lugano și devine parte la Convenția de la Haga. Canada este parte la Convenția de la Haga. O societate canadiană încheie un contract cu o societate din Ruritania. Contractul conține o clauză de alegere a forului în favoarea instanțelor din Elveția. Societatea din Ruritania introduce o acțiune împotriva societății canadiene în Ruritania. Ulterior, societatea canadiană introduce o acțiune împotriva societății din Ruritania în Elveția. Întrucât una dintre părți (societatea canadiană) își are reședința într-un stat care este parte la Convenția de la Haga, dar nu și la Convenția de la Lugano, articolul 26 alineatul (2) nu s-ar aplica. Astfel, convenția nu ar ceda întâietatea Convenției de la Lugano în Elveția. Aceasta înseamnă că instanța din Elveția ar trebui să aplice Convenția de la Haga; prin urmare, nu i-ar fi imposibil să aștepte o hotărâre a instanței din Ruritania cu privire la competența sa. Cu toate acestea, instanța elvețiană ar fi obligată să facă acest lucru în conformitate cu articolul 21 din Convenția de la Lugano. Pentru a rezolva această problemă, articolul 26 alineatul (3) prevede că această convenție va ceda trecerea în favoarea

³⁰⁹ O altă excepție este aceea că, în forma sa actuală din versiunea din 1988, Convenția de la Lugano nu prevede formatul electronic.

³¹⁰ Asigurarea este examinată la punctele 302-304, *infra*, în legătură cu Regulamentul Bruxelles.

³¹¹ Acest lucru rezultă din interpretarea articolului 17 din Convenția de la Bruxelles, dată de Curtea de Justiție a Comunităților Europene, în cauza *Gasser/MISAT*, cauza C-116/02, Rec., 2003, p. I-14721 (disponibilă la adresa

< <http://curia.europa.eu/> >), o interpretare care s-ar aplica în mod aproape sigur și Convenției de la Lugano.

³¹² Articolul 5.

³¹³ În cazul în care Canada, Norvegia și Elveția sunt toate părți la convenție, s-ar părea că nu există niciun temei care să permită Convenției de la Lugano să prevaleze.

³¹⁴ A se vedea punctele 283-285.

obligației convenționale anterioare a Elveției față de Ruritania.

283. **Tratatul anterior.** Această a doua regulă de „cedare a trecerii” se aplică numai conflictelor cu un tratat anterior. Chestiunea stabilirii anteriorității unui tratat față de altul ridică dificultăți considerabile în dreptul internațional. Opinia generală este că este decisiv momentul încheierii tratatelor în cauză, și nu cel al intrării lor în vigoare³¹⁵. Cu toate acestea, articolul 26 alineatul (3) din convenție aplică o regulă diferită care combină aceste două abordări: a doua regulă de „cedare a trecerii” se aplică dacă celălalt tratat a fost încheiat³¹⁶ înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru statul în cauză. În plus, dacă celălalt tratat respectă această regulă, a doua regulă de „cedare a trecerii” se va aplica, de asemenea, unui nou tratat care să îl revizuiască sau să îl înlocuiască pe acesta, cu excepția cazului în care revizuirea sau înlocuirea creează noi incompatibilități cu convenția.

284. **Primul exemplu.** Se presupune că după ce convenția este încheiată, un grup de state (dintre care unele nu devin părți la convenție) încheie un alt tratat privind același aspect. Ruritania ratifică apoi Convenția, iar aceasta intră în vigoare pentru ea. După aceasta, ratifică celălalt tratat care, de asemenea, intră în vigoare pentru ea. Întrucât celălalt tratat a fost încheiat înainte de intrarea în vigoare a convenției pentru Ruritania, convenția va ceda întâietatea celui alt tratat, în măsura în care aplicarea convenției ar fi incompatibilă cu obligațiile Ruritaniei față de un stat care este parte la celălalt tratat, dar nu la convenție.

285. **Al doilea exemplu.** Se presupune că Ruritania este parte la Convenția de la Lugano, dar nu la convenție. Norvegia și Elveția sunt părți la ambele. Convenția intră în vigoare pentru ele după încheierea Convenției de la Lugano. Se presupune, de asemenea, că, după intrarea în vigoare a convenției pentru ele, Convenția de la Lugano este înlocuită cu o nouă convenție³¹⁷. Articolul 26 alineatul (3) s-ar aplica acestei noi convenții în măsura în care aceasta ar reține aceleași incompatibilități cu convenția ca și Convenția de la Lugano, dar nu s-ar aplica cu privire la eventuale incompatibilități noi introduse de aceasta.

³¹⁵ I. Sinclair, *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, a 2-a ed., Manchester University Press 1984, p. 98; A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, p. 183; J.B. Mus, „Conflicts Between Treaties in International Law”, 45 *Netherlands International Law Review* 1998, p. 208, 220 - 222. O opinie diferită este exprimată de E. W. Vierdag, „The Time of the ‘Conclusion’ of a Multilateral Treaty: Article 30 of the Vienna Convention on the Law of Treaties and Related Provisions”, 59 *British Yearbook of International Law* 1988, p. 75, dar aceasta pare a fi eronată pentru motivele indicate de J.B. Mus, *supra*.

³¹⁶ Cu excepția cazului în care se dispune altfel, un tratat bilateral este, în general, considerat ca fiind încheiat în momentul semnării acestuia; un tratat multilateral este, în general, considerat ca fiind încheiat în momentul semnării (sau adoptării) actului final sau atunci când acesta este deschis pentru semnare, aplicându-se data care intervine mai târziu. A se vedea A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, p. 74. În acest context, este util să se menționeze că pentru Conferința de

286. **Cea de a treia regulă de „cedare a trecerii”.** A treia regulă de „cedare a trecerii” [prevăzută la articolul 26 alineatul (4)] se referă numai la tratatele privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești. Aceasta se aplică acestor tratate, indiferent dacă acestea au fost încheiate înainte sau după încheierea convenției. În cazul în care recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate de un stat care este parte la un astfel de tratat este solicitată într-un alt stat din această categorie, convenția nu va afecta aplicarea acestui tratat, cu condiția ca respectiva hotărâre să nu fie recunoscută sau executată într-o măsură mai mică decât în temeiul convenției.

287. Această regulă nu are relevanță decât dacă ambele state în cauză sunt parte atât la convenție, cât și la celălalt tratat: convenția nu s-ar aplica decât dacă ambele state ar fi părți la aceasta, iar celălalt tratat nu s-ar aplica decât dacă ambele state ar fi părți la acesta. Scopul acestei reguli este să promoveze recunoașterea și executarea hotărârilor. În cazul în care celălalt tratat face acest lucru în mod mai eficient și într-o măsură mai mare, ar fi mai bine să se permită aplicarea acestuia. Numai în cazul în care hotărârea ar fi recunoscută sau executată într-o măsură mai mică în temeiul celui alt tratat, convenția ar trebui să se aplice. Cu excepția cazului în care legislația statului solicitat prevede altfel, creditorul hotărârii poate alege dacă să execute hotărârea în temeiul convenției sau în temeiul celui alt tratat.

288. **A patra regulă de „cedare a trecerii”.** Cea de a patra regulă de „cedare a trecerii” [prevăzută la articolul 26 alineatul (5)] are în vedere tratatele care se referă la competența juridică, sau la recunoașterea sau executarea unei hotărâri, dar numai cu privire la un „domeniu specific”. Prin „domeniu specific” se înțelege o zonă distinctă a dreptului de tipul celor menționate la articolul 2 alineatul (2) sau la articolul 21. Exemple de domenii specifice ar include agenția comercială, asigurarea maritimă sau licențele de brevet. În cazul unor astfel de tratate, convenția cedează întâietatea, în măsura incompatibilității, indiferent dacă acestea sunt încheiate înainte sau după încheierea convenției și indiferent dacă toate părțile la tratat sunt sau nu, de asemenea, părți la convenție.

la Haga această convenție a adus o schimbare: până în prezent, o convenție de la Haga era considerată încheiată la data primei semnări, nu la data adoptării acesteia (semnarea actului final la ceremonia de încheiere a Sesiunii diplomatice) sau data la care a fost deschisă pentru semnare (care era, în mod normal, în aceeași zi). Până în momentul în care a primit prima semnătură, aceasta era numită „proiect de convenție”, fără a se indica data. *Convenția din 30 iunie 2005 privind acordurile de alegere a forului* este prima convenție de la Haga care urmează noua normă conform căreia aceasta se consideră a fi încheiată la data adoptării sale, în momentul în care actul final este semnat și Convenția este deschisă pentru semnare, indiferent dacă un stat oarecare semnează convenția în ziua respectivă.

³¹⁷ La momentul redactării prezentului raport, lucrările în vederea încheierii unei Convenții de la Lugano revizuite, astfel încât conținutul acesteia să fie în conformitate cu Regulamentul Bruxelles, sunt în curs de desfășurare. Părțile contractante vor fi Comunitatea Europeană, Islanda, Norvegia și Elveția.

289. **Declarație.** Există, cu toate acestea, o condiție. Pentru ca această regulă să se aplice, statul contractant în cauză trebuie să fi făcut o declarație cu privire la respectivul tratat în temeiul articolului 26 alineatul (5)³¹⁸. În cazul în care o astfel de declarație este făcută, alte state contractante nu sunt obligate să aplice convenția, în măsura incompatibilității, cu privire la domeniul menționat în declarație, dacă instanța aleasă este situată în statul care a făcut declarația. Acest lucru înseamnă că, în cazul în care, ca urmare a declarației, statele care fac această declarație nu mai sunt supuse unor obligații reciproce în temeiul convenției, alte state contractante nu sunt obligate să aplice convenția atunci când instanța aleasă este situată în statul care face declarația³¹⁹. Cu toate acestea, acest lucru se aplică numai „în măsura incompatibilității”; cu alte cuvinte, se aplică numai în cazurile în care reciprocitatea nu ar fi asigurată³²⁰.

290. **Exemplu.** Se presupune că un grup de state care au devenit părți la convenție („cu privilegii maritime”) încheie ulterior un tratat privind privilegiile maritime (un domeniu care este, de asemenea, inclus în convenție), care conține dispoziții privind competența judiciară, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor. În cazul în care aceste state fac o declarație adecvată, instanțele judecătorești ale acestora vor avea dreptul să aplice noul tratat, mai degrabă decât convenția, în măsura în care nu există nicio incompatibilitate. Se presupune că tratatul privind privilegiile maritime prevede că acordurile de alegere a forului sunt nule în ceea ce privește privilegiile din categoria A; sunt valabile pentru privilegiile din categoria B numai dacă sunt încheiate în fața unui notar; nu sunt valabile pentru privilegiile din categoria C decât dacă instanța aleasă este situată în statul de înmatriculare a navei și nu sunt valabile în ceea ce privește privilegiile din categoria D decât dacă instanța aleasă este situată într-un stat cu privilegii maritime. Atunci când, în aceste circumstanțe, instanța aleasă este situată într-un stat „cu privilegii maritime”, statele „fără privilegii maritime”³²¹ nu ar fi obligate să aplice convenția în cauze care implică privilegii din categoria A sau din categoria D; acestea nu ar fi obligate să o aplice în cauzele care implică privilegii din categoria B dacă acordul de alegere a forului nu a fost încheiat în fața unui notar și nu ar fi obligate să o aplice în cauzele care implică privilegii din categoria C dacă instanța aleasă nu ar fi situată în statul de înmatriculare.

291. **Organizațiile regionale de integrare economică.** Articolul 26 alineatul (6) se referă la situația în care o organizație regională de integrare economică (ORIE)

devine parte la convenție. Dacă acest lucru se întâmplă, este posibil ca normele (legislația) adoptate de către organizația regională de integrare economică să intre în conflict cu convenția. Articolul 26 alineatul (6) conține două reguli de „cedare a trecerii” care se aplică într-o astfel de situație. Acestea se aplică indiferent dacă norma organizației regionale de integrare economică este adoptată înainte sau după încheierea convenției. Principiul de bază este că, atunci când o cauză este pur „regională” în ceea ce privește domiciliul părților, convenția cedează întâietatea instrumentului regional.

292. **Prima regulă de „cedare a trecerii” pentru ORIE.** Prima regulă de „cedare a trecerii” privind conflictele cu legislația unei organizații regionale de integrare economică reflectă în primul rând regula de „cedare a trecerii” privind tratatele incompatibile. Aceasta este cuprinsă în articolul 26 alineatul (6) litera (a) și prevede că, în cazul în care niciuna din părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al organizației regionale de integrare economică, convenția va ceda întâietatea legislației organizației regionale de integrare economică.

293. În cazul în care o parte își are reședința în mai multe state [a se vedea articolul 4 alineatul (2)], convenția va acorda prioritate legislației organizației regionale de integrare economică (în măsura incompatibilității) dacă toate părțile își au reședința *exclusiv* în statele membre ale organizației regionale de integrare economică sau în state necontractante³²².

294. **Părțile.** Cuvântul „parte” are același sens în articolul 26 alineatul (6) ca și în alineatele ulterioare: înseamnă o persoană care este parte la acordul de alegere a forului sau care are obligații în temeiul acestuia sau dreptul de a invoca acest acord³²³. În plus, persoana trebuie să fie parte la procedură. O „parte” este, prin urmare, o parte la procedură, care are obligații în temeiul acordului de alegere a forului sau are dreptul de a invoca acest acord.

295. **Comunitatea Europeană.** Iată câteva exemple. Comunitatea Europeană este o organizație regională de integrare economică. Regulamentul Bruxelles este un element din legislația Comunității Europene care acoperă, în mare parte, aceleași domenii ca și convenția. Cele mai importante conflicte care ar putea apărea între Regulamentul Bruxelles și convenție privesc regula de litispendență și asigurarea. Vom utiliza aceste diferențe pentru a prezenta exemple referitoare la aplicarea articolului 26 alineatul (6).

³¹⁸ Articolul 32 se va aplica unei astfel de declarații.

³¹⁹ Aceasta înseamnă că, în exemplul privind privilegiile maritime (punctul 290, *infra*), în cazul în care instanța aleasă este situată într-un stat „cu privilegii maritime” (un stat care este parte la tratatul privind privilegiile maritime), instanțele din statele „fără privilegii maritime” (state care nu sunt părți la tratatul privind privilegiile maritime) nu ar fi obligate să suspende acțiunile sau să se desesizeze în temeiul articolului 6, nici nu ar fi obligate să recunoască sau să execute hotărâri în conformitate cu articolul 8.

³²⁰ O declarație în temeiul articolului 26 alineatul (5) diferă de o declarație în temeiul articolului 21 întrucât, în temeiul acestuia din urmă, convenția nu s-ar aplica niciunei acțiuni cu privire la domeniul specific în cauză; în temeiul

articolului 26 alineatul (5), dimpotrivă, convenția continuă să se aplice atunci când nu există incompatibilitate - cu alte cuvinte, în situațiile în care obligațiile în temeiul convenției care se aplică în continuare statelor care fac declarația (deoarece nu sunt incompatibile cu tratatul) asigură reciprocitatea.

³²¹ Prin state „fără privilegii maritime” se desemnează statele contractante care nu sunt părți la tratatul privind privilegiile maritime.

³²² Acest lucru rezultă din explicațiile de la punctele 273 și 274, *supra*.

³²³ Cu privire la întrebarea privind cazurile în care o persoană care nu este parte la acordul de alegere a forului are, totuși, obligații în temeiul acestuia, a se vedea punctul 97, *supra*.

296. **Litispendență.** În temeiul Regulamentului Bruxelles, o instanță a unui stat membru al Comunității Europene nu poate judeca o cauză dacă o instanță dintr-un alt stat membru a fost sesizată prima cu o procedură având același obiect și aceeași cauză, între aceleași părți (cu excepția cazului în care - și până în momentul în care - cealaltă instanță își declină competența). Acest lucru se aplică chiar și în cazul în care instanța sesizată în al doilea rând a fost desemnată printr-un acord de alegere exclusivă a forului³²⁴. Primul grup de exemple se va baza pe acest aspect.

297. **Primul exemplu**³²⁵. O societate care își are reședința în Austria încheie un contract cu o societate care își are reședința în Finlanda. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam, în Țările de Jos. Societatea austriacă intenționează o acțiune în Austria. Societatea finlandeză introduce, apoi, o acțiune în Rotterdam. Instanța din Rotterdam nu poate soluționa cauza, cu excepția cazului în care - și până în momentul în care - instanța din Austria renunță la competență³²⁶. Situația este astfel deoarece niciuna dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene; în temeiul articolului 26 alineatul (6) litera (a), dispozițiile comunitare nu sunt, prin urmare, afectate de convenție.

298. **Al doilea exemplu**³²⁷. O societate care își are reședința în Austria încheie un contract cu o societate care își are reședința în statul X, un stat care nu este parte la convenție. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Societatea austriacă intenționează o acțiune în Austria. Societatea din statul X introduce, apoi, o acțiune în Rotterdam³²⁸. Instanța din Rotterdam nu poate soluționa cauza, cu excepția cazului în care - și până în momentul în care - instanța din Austria renunță la competență³²⁹. Situația este astfel deoarece niciuna dintre părți nu își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene; în temeiul articolului 26 alineatul (6) litera (a), dispozițiile comunitare nu sunt, prin urmare, afectate de convenție.

299. **Al treilea exemplu**³³⁰. O societate care își are reședința în Austria și o societate care își are reședința în Brazilia încheie un contract. Contractul conține o clauză de

alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Societatea austriacă introduce o acțiune împotriva societății braziliene în Austria. Societatea braziliană răspunde prin introducerea unei acțiuni împotriva societății austriece în fața instanței din Rotterdam. Instanța de la Rotterdam trebuie să soluționeze cauza în conformitate cu articolul 5 din convenție, deoarece una dintre părți (societatea braziliană) își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene; articolul 26 alineatul (6) litera (a) nu împiedică, prin urmare, convenția să afecteze dispozițiile comunitare. În consecință, instanța de la Rotterdam nu poate să aplice norma privind litispendența de la articolul 27 din Regulamentul Bruxelles. Pe de altă parte, instanța austriacă ar fi obligată să respingă cauza atât în temeiul articolului 23 din Regulamentul Bruxelles, cât și în temeiul articolului 6 din convenție.

300. **Al patrulea exemplu**³³¹. În situația prezentată la alineatul anterior, se presupune că instanța austriacă nu este obligată să respingă cazul, în temeiul articolului 6 din convenție, deoarece una dintre excepțiile de la această dispoziție se aplică. Se presupune, totuși, că obligația de a respecta acordul de alegere a forului în temeiul articolului 23 din Regulamentul Bruxelles - și, prin urmare, de a respinge cazul - se aplică în continuare. Într-o astfel de situație, instanța austriacă ar fi obligată să respingă cazul în temeiul articolului 23 din Regulamentul Bruxelles. Articolul 26 alineatul (6) din convenție nu ar fi aplicabil deoarece nu ar exista incompatibilitate între convenție și regulament: excepțiile de la articolul 6 din convenție nu fac decât să permită instanței austriece să soluționeze cauza; acestea nu o obligă să facă acest lucru. Dacă se compară exemplele al treilea și al patrulea, apare în mod clar că este indiferent dacă unul dintre motivele menționate la articolul 6 literele (a)-(e) se aplică; instanța sesizată, dar nealeasă (sesizată prima) ar fi tot obligată să respingă cauza în temeiul articolului 23 din Regulamentul Bruxelles.

301. **Al cincilea exemplu**³³². O societate care își are reședința în Austria și o societate care își are reședința în Brazilia încheie un contract. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Instanța din Rotterdam este sesizată prima. Ulterior, societatea austriacă introduce o acțiune împotriva societății braziliene în fața unei instanțe din Austria.

³²⁴ Cauza C-116/02, *Gasser/MISAT*, Rec., 2003, p. I-14721 (disponibilă la adresa < <http://curia.europa.eu/> >) (Curtea de Justiție a Comunităților Europene). Cauza se referea la dispoziția echivalentă din Convenția de la Bruxelles, însă s-ar aplica, de asemenea, în conformitate cu Regulamentul Bruxelles.

³²⁵ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³²⁶ Articolul 27 din Regulamentul Bruxelles.

³²⁷ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³²⁸ Articolul 23 din Regulamentul Bruxelles (dispoziția din regulament cu privire la acordurile de alegere a forului) acoperă, de asemenea, cazurile în care doar una dintre părți

este domiciliată într-un stat membru al Comunității Europene.

³²⁹ Articolul 27 din Regulamentul Bruxelles.

³³⁰ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³³¹ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³³² Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

Instanța austriacă ar fi obligată să suspende sau să respingă³³³ acțiunea în temeiul articolului 27 din Regulamentul Bruxelles (litispendență)³³⁴. Nu ar fi necesar să se examineze dacă una dintre excepțiile prevăzute la articolul 6 din convenție s-ar aplica deoarece, chiar dacă aceasta ar fi situația, articolul 6 nu ar impune instanței austriece să soluționeze cauza³³⁵. În consecință, articolul 26 alineatul (6) litera (a) din convenție nu ar afecta aplicarea Regulamentului Bruxelles de către instanța austriacă.

302. Asigurare. Articolele 8-14 din Regulamentul Bruxelles stabilesc norme privind competența judiciară pentru procedurile referitoare la asigurări. Articolul 13 interzice acordurile de alegere a forului care se îndepărtează de la aceste norme, cu excepția anumitor situații limitate³³⁶. Interdicția privind acordurile de alegere a forului nu se aplică, totuși, unor diferite tipuri de asigurare maritimă și aeronautică³³⁷, nici „riscurilor mari”, așa cum sunt definite de dreptul comunitar³³⁸. În afara acestor excepții, un acord de alegere a forului care se abate de la normele de competență privind asigurarea nu este valabil în temeiul regulamentului. Convenția, dimpotrivă, se aplică tuturor tipurilor de asigurare, cu excepția celor la care este parte o persoană fizică ce acționează, în principal, în scopuri personale, de familie sau privind gospodăria (în calitate de consumator)³³⁹. Între aceste două extreme, există o serie de contracte de asigurare care intră în sfera de aplicare a convenției, dar pentru care interdicția privind acordurile de alegere a forului în temeiul regulamentului se aplică. În aceste cazuri apariția unui conflict este posibilă.

303. Primul exemplu³⁴⁰. O societate de asigurări neerlandeză încheie un contract de asigurare comercială cu X, o societate care își are reședința în Spania. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Contractul intră sub incidența interdicției privind acordurile de alegere a forului de la articolul 13 din regulament. Societatea de asigurări introduce o acțiune împotriva lui X în fața instanței alese. Instanța aleasă nu poate să soluționeze cauza: Regulamentul Bruxelles prevalează asupra convenției în temeiul articolului 26 alineatul (6) litera (a) din convenție.

304. Al doilea exemplu³⁴¹. O societate de asigurare canadiană constituie o sucursală (fără personalitate juridică distinctă) în Spania³⁴². Aceasta încheie un contract de asigurare comercială cu X, o societate care își are reședința în Spania. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Contractul intră sub incidența interdicției privind acordurile de alegere a forului de la articolul 13 din regulament. Societatea de asigurări introduce o acțiune împotriva lui X în fața instanței alese. Articolul 26 alineatul (6) litera (a) nu s-ar aplica deoarece una dintre părți își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene (Canada). Instanța din Rotterdam trebuie să soluționeze cauza.

305. A doua regulă de „cedare a trecerii” pentru ORIE. A doua regulă de „cedare a trecerii” privind conflictele cu legislația unei organizații regionale de integrare economică este similară cu cea de a treia regulă de „cedare a trecerii” privind tratatele incompatibile. Aceasta este cuprinsă în articolul 26 alineatul (6) litera (b) și prevede că prevederile convenției nu vor aduce atingere normelor unei organizații regionale de integrare economică care se referă la recunoașterea sau executarea hotărârilor între statele membre ale organizației regionale de integrare economică. Există, totuși, o diferență importantă: nu există nicio dispoziție care să afirme că hotărârea nu poate fi recunoscută sau executată într-o măsură mai mică decât în temeiul convenției.

306. Regulamentul Bruxelles. În general, Regulamentul Bruxelles prevede un nivel *mai ridicat* de recunoaștere și executare decât convenția. Într-o mare măsură, recunoașterea și executarea se aplică în mod automat în temeiul regulamentului. Motivele de refuz, prevăzute la articolele 33-37 din regulament, sunt mai limitate decât motivele de refuz în temeiul articolului 9 din convenție. Astfel, absența unei dispoziții care să prevadă că hotărârea nu poate fi recunoscută sau executată într-o măsură mai mică decât în temeiul convenției nu este de mare importanță în ceea ce privește Regulamentul Bruxelles. Asigurarea reprezintă, totuși, o excepție.

³³³ Aceasta ar fi obligată să suspende acțiunea în temeiul articolului 27 alineatul (1) până în momentul în care este stabilită competența instanței din Rotterdam; atunci, ea ar fi obligată să respingă acțiunea în temeiul articolului 27 alineatul (2).

³³⁴ Aceasta ar fi, de asemenea, obligată să respingă acțiunea în temeiul articolului 23 din Regulamentul Bruxelles (acordurile de alegere a forului), cu excepția cazului în care acordul de alegere a forului nu este în conformitate cu alineatul (1) din această dispoziție.

³³⁵ A se vedea punctul 145, *supra*.

³³⁶ Singurele acorduri de alegere a forului permise sunt cele care: (1) sunt încheiate ulterior apariției litigiului; (2) permit titularului poliței de asigurare, asiguratului sau unui beneficiar (dar nu asigurătorului) să introducă acțiuni în fața altor instanțe decât cele indicate de regulament; (3) sunt încheiate între un titular de poliță și un asigurător, ambii cu domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, și care conferă competență instanțelor acestui stat; (4) sunt încheiate cu un titular al poliței care nu este domiciliat într-un stat membru (cu excepția cazului în care asigurarea este obligatorie sau legată de o proprietate imobiliară situată într-un stat membru) sau (5) se referă la o asigurare care

acoperă unul dintre riscurile enumerate la articolul 14 din regulament.

³³⁷ Articolul 13 alineatul (5) și articolul 14 alineatele (1)-(4) din regulament.

³³⁸ Articolul 14 alineatul (5) din regulament și articolul 5 din Directiva 88/357/CEE, JO 1988, L 172, p. 1, de modificare a articolului 5 din Directiva 73/239/CEE, JO 1973 L 228, p. 3.

³³⁹ Articolul 2 alineatul (1) litera (a) din convenție.

³⁴⁰ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³⁴¹ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³⁴² În temeiul articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul Bruxelles, societatea de asigurări ar fi considerată ca având domiciliul în Spania. Cu toate acestea, în temeiul convenției, aceasta ar avea reședința în Canada.

307. **Asigurare.** Articolul 35 alineatul (1) din regulament prevede că o hotărâre nu va fi recunoscută dacă aceasta este în conflict cu dispozițiile de la secțiunea 3 din capitolul II. Această secțiune cuprinde articolele 8-14, care (astfel cum am văzut³⁴³) stabilesc norme privind competența pentru acțiunile referitoare la asigurări. Articolul 13 din regulament interzice acordurile de alegere a forului care se abat de la aceste norme, cu excepția anumitor cazuri limitate³⁴⁴. În afara acestor excepții limitate, un acord de alegere a forului care se abate de la normele de competență privind asigurarea nu este valabil în temeiul regulamentului³⁴⁵. Acest lucru înseamnă că, în cazul în care articolele 8-14 din regulament prevalează asupra convenției în temeiul primei reguli de „cedare a trecerii” pentru ORIE [articolul 26 alineatul (6) litera (a) din convenție], o hotărâre pronunțată cu încălcarea acestor dispoziții de către o instanță dintr-un stat membru al Comunității Europene nu va fi recunoscută sau executată în niciun alt stat membru al Comunității Europene. În acest caz excepțional, Regulamentul Bruxelles este mai puțin favorabil recunoașterii și executării decât convenția.

308. În cazul în care, dimpotrivă, convenția prevalează asupra regulamentului (deoarece una dintre părți își are reședința într-un stat contractant din afara Comunității Europene), articolele 8-14 din regulament nu s-ar aplica; astfel, norma de la articolul 35 alineatul (1) din regulament nu s-ar aplica. În consecință, hotărârea ar fi recunoscută și executată în temeiul regulamentului³⁴⁶.

309. **Primul exemplu**³⁴⁷. O societate de asigurări neerlandeză încheie un contract de asigurare comercială cu X, o societate care își are reședința în Spania. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Contractul intră sub incidența interdicției privind acordurile de alegere a forului de la articolul 13 din regulament. Societatea de asigurări introduce o acțiune împotriva lui X în fața instanței alese. Instanța aleasă nu poate să soluționeze cauza: Regulamentul Bruxelles prevalează asupra convenției în temeiul articolului 26 alineatul (6) litera (a) din convenție. Dacă instanța din Rotterdam soluționează, totuși, cauza, hotărârea sa nu va putea fi recunoscută sau executată în temeiul convenției, în Spania. În temeiul articolului 26 alineatul (6) litera (b) din convenție, dispozițiile din Regulamentul Bruxelles prevalează asupra celor din convenție și, în temeiul articolului 35 alineatul (1) din regulament, hotărârea nu va fi recunoscută, deoarece este

în conflict cu articolul 13 din regulament (cuprins în secțiunea 3 din capitolul II).

310. **Al doilea exemplu**³⁴⁸. O societate de asigurări canadiană constituie o sucursală (fără personalitate juridică distinctă) în Spania³⁴⁹. Aceasta încheie un contract de asigurare comercială cu X, o societate care își are reședința în Spania. Contractul conține o clauză de alegere a forului care desemnează Tribunalul Districtual din Rotterdam. Contractul intră sub incidența interdicției privind acordurile de alegere a forului de la articolul 13 din regulament. Societatea de asigurări introduce o acțiune împotriva lui X în fața instanței alese. Articolul 26 alineatul (6) litera (a) nu s-ar aplica deoarece una dintre părți își are reședința într-un stat contractant care nu este un stat membru al Comunității Europene (Canada). Instanța din Rotterdam trebuie să soluționeze cauza. Hotărârea acesteia va fi recunoscută și executată în Spania în temeiul Regulamentului Bruxelles. Articolul 35 alineatul (1) din regulament nu se va aplica, deoarece dispozițiile care interzic acordurile de alegere a forului în contractele de asigurare, cuprinse în articolul 13 din regulament, nu ar fi aplicabile în speță.

Articolul 27 Semnare, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare

311. Articolul 27 se referă la modalitățile prin care un stat poate deveni parte la convenție. Orice stat poate deveni parte la aceasta prin semnare, urmată de ratificare, acceptare sau aprobare sau aderare. (În alte convenții de la Haga, un stat care aderă se află într-o poziție mai puțin avantajoasă decât un stat care ratifică, întrucât aderarea la acele convenții este supusă aprobării de către statele membre care sunt deja părți. Acest lucru nu este valabil în cazul prezentei convenții). Indiferent de metoda adoptată de un stat care dorește să devină parte, statutul rezultat este același. În scopul de a facilita aderarea la scară largă la convenție, este la latitudinea statelor să aleagă metoda cea mai convenabilă pentru acestea. Instrumentele relevante sunt depuse la Ministerul Afacerilor Externe al Țărilor de Jos, depozitarul convenției.

Articolul 28 Declarații privind sistemele de drept neunitare

312. Articolul 28 se referă la statele care cuprind două sau mai multe unități teritoriale³⁵⁰. Acesta permite unui astfel de stat să declare că această convenție se va aplica

³⁴³ Punctul 302, *supra*.

³⁴⁴ A se vedea nota 336, *supra*.

³⁴⁵ A se vedea punctul 302, *supra*.

³⁴⁶ Orice altă soluție ar duce la rezultatul absurd conform căruia instanța aleasă ar avea dreptul și obligația de a soluționa cauza, dar hotărârea sa nu ar fi recunoscută sau executată. Deoarece nicio instanță alta decât instanța aleasă nu ar putea soluționa cauza, ar fi imposibil să se obțină o hotărâre de la o instanță dintr-un stat membru al Comunității Europene care ar fi recunoscută și executată în celelalte state membre ale Comunității Europene. Asigurătorii din afara Comunității Europene ar fi obligați, apoi, să desemneze o instanță judecătorească din afara Comunității Europene, pentru a se asigura că hotărârea rezultată va fi recunoscută în cadrul Comunității Europene.

³⁴⁷ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³⁴⁸ Trebuie reamintit că în toate exemplele oferite în prezentul raport se presupune, cu excepția cazului în care se prevede în mod expres altfel, că această convenție este în vigoare și că statele menționate sunt părți la aceasta: a se vedea declarația de la p. 20, *supra*.

³⁴⁹ În temeiul articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul Bruxelles, societatea de asigurări ar fi considerată ca având domiciliul în Spania. Cu toate acestea, în temeiul convenției, aceasta ar avea reședința în Canada.

³⁵⁰ Acest articol nu se aplică organizațiilor regionale de integrare economică.

numai unora dintre unitățile sale teritoriale. Astfel, Regatul Unit ar putea să semneze și să ratifice sau să adere numai pentru Anglia, iar China numai pentru Hong Kong. O astfel de declarație poate fi modificată în orice moment. Această dispoziție este deosebit de importantă pentru statele în care legislația necesară pentru a pune în aplicare convenția ar trebui să fie adoptată de organele legislative ale unităților respective (de exemplu, de către organele legislative din provinciile și teritoriile din Canada).

Articolul 29 *Organizații regionale de integrare economică*

313. Articolele 29 și 30 prevăd posibilitatea ca o organizație regională de integrare economică să devină parte la convenție³⁵¹. Există două posibilități. Prima este atunci când atât organizația regională de integrare economică, cât și statele sale membre devin părți. Această situație ar putea să apară dacă acestea se bucură de o competență externă concurentă privind domeniul care face obiectul convenției (competență comună), sau dacă anumite aspecte intră în competența externă a organizației regionale de integrare economică și altele în cea a statelor membre (care ar conduce la o competență partajată sau mixtă în ceea ce privește convenția în ansamblu). A doua posibilitate este atunci când doar organizația regională de integrare economică devine parte. Această situație ar putea apărea dacă aceasta are o competență externă exclusivă privind domeniul care face obiectul convenției. Într-un astfel de caz, statele membre vor avea obligații în temeiul convenției prin intermediul acordului organizației regionale de integrare economică.

314. Articolul 29 se referă la prima posibilitate. Acesta permite organizațiilor regionale de integrare economică constituite exclusiv din state suverane să devină părți la convenție dacă dispun de o competență externă cu privire la unele sau la toate aspectele reglementate de aceasta. În măsura în care dispune de o astfel de competență externă, organizația regională de integrare economică are aceleași drepturi și obligații ca un stat contractant. În astfel de cazuri, aceasta trebuie să notifice depozitarul în legătură cu aspectele pentru care are competență externă, precum și cu orice modificări efectuate în acest sens³⁵².

Articolul 30 *Aderarea unei organizații regionale de integrare economică fără statele sale membre*

315. Articolul 30 se referă la a doua posibilitate, în care doar organizația regională de integrare economică devine parte. În acest caz, organizația regională de integrare economică poate declara că statele sale membre au obligații în temeiul convenției³⁵³.

³⁵¹ S-a convenit în cadrul Sesiunii diplomatice că termenul „organizație regională de integrare economică” ar trebui să aibă un înțeles autonom (care nu depinde de legislația oricărui stat) și că ar trebui să fie interpretat în mod flexibil pentru a include organizațiile intraregionale și transregionale, precum și organizațiile al căror mandat se extinde dincolo de aspectele economice: a se vedea procesul-verbal nr. 21 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 49-61.

316. **Semnificația termenului „stat”.** În cazul în care o organizație regională de integrare economică devine parte la convenție - fie în temeiul articolului 29, fie în temeiul articolului 30 - orice trimitere din convenție la un „stat contractant” sau un „stat” se aplică, de asemenea, când este cazul, la organizația regională de integrare economică. Această dispoziție corespunde articolului 25 alineatul (1). Efectul său a fost deja discutat³⁵⁴. Ar trebui notat, totuși, că articolul 26 alineatul (6) constituie o *lex specialis* pentru articolele 29 și 30, în ceea ce privește aplicarea instrumentelor juridice ale unei organizații regionale de integrare economică. Atunci când convenția nu cedează întâietatea unui astfel de instrument în temeiul articolului 26 alineatul (6), nu este posibil să se utilizeze articolul 29 sau articolul 30 pentru a justifica aplicarea instrumentului în locul convenției.

Articolul 31 *Intrarea în vigoare*

317. Articolul 31 precizează data intrării în vigoare a convenției. Aceasta va fi în prima zi a lunii care urmează expirării unei perioade de trei luni după depunerea celui de al doilea instrument de ratificare, de acceptare, de aprobare sau de aderare. Norme similare sunt prevăzute pentru a determina data intrării în vigoare a convenției pentru un stat sau o organizație regională de integrare economică care, ulterior, ar deveni parte la aceasta,³⁵⁵ și pentru o unitate teritorială la care a fost extins domeniul de aplicare al acesteia în conformitate cu articolul 28 alineatul (1)³⁵⁶.

Rezerve

318. Convenția nu conține nicio dispoziție care să interzică rezervele. Aceasta înseamnă că rezervele sunt permise, cu respectarea normelor obișnuite ale dreptului internațional cutumiar [astfel cum sunt reflectate la articolul 2 alineatul (1) litera (d) și articolele 19 și 23 din *Convenția de la Viena din 1969 privind dreptul tratatelor*].

319. Următoarea declarație a fost, cu toate acestea, adoptată de Sesiunea diplomatică:

„Opinia acestei Comisii este că nicio rezervă nu ar trebui să fie încurajată în niciun fel și că atunci când un stat dorește să facă o rezervă, aceasta ar trebui să fie făcută numai atunci când un stat are un interes important în această privință; ea nu ar trebui să fie mai extinsă decât este necesar și ar trebui să fie definită în mod clar și precis; nu ar trebui să trateze un aspect precis care poate face obiectul unei declarații și nu ar trebui să aducă prejudicii obiectului și coerenței convenției.

Această poziție, astfel cum este exprimată de Comisie, are efecte limitate doar la această

³⁵² Articolul 29 alineatul (2).

³⁵³ Articolul 29 alineatul (4). Acest lucru ar fi valabil, de exemplu, în temeiul articolului 300 alineatul (7) din *Tratatul de instituire a Comunității Europene*.

³⁵⁴ A se vedea punctele 258-260, 17, 107 și 128-131, *supra*.

³⁵⁵ Articolul 31 alineatul (2) litera (a).

³⁵⁶ Articolul 31 alineatul (2) litera (b).

convenție și nu trebuie în niciun caz să fie considerată ca fiind legată de vreo convenție viitoare a Conferinței de la Haga”³⁵⁷.

Articolul 32 Declarații

320. Declarațiile menționate la articolele 19, 20, 21, 22 și 26 pot fi făcute în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării ori în orice alt moment ulterior și pot fi modificate sau retrase în orice moment. Acestea trebuie făcute la depozitar (Ministerul Afacerilor Externe al Țărilor de Jos).

321. O declarație făcută în momentul semnării, ratificării, acceptării, aprobării sau aderării intră în vigoare în același moment cu intrarea în vigoare a convenției pentru statul în cauză. O declarație făcută la o dată ulterioară, precum și orice modificare sau retragere a unei declarații, intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării celor trei luni ulterioare datei la care este primită notificarea de către depozitar. O declarație făcută în temeiul articolelor 19, 20, 21 și 26 nu se aplică acordurilor de alegere exclusivă a forului încheiate înainte de intrarea sa în vigoare³⁵⁸.

Articolul 33 Denunțare

322. Articolul 33 prevede că un stat contractant poate denunța convenția printr-o notificare scrisă, adresată depozitarului. Denunțarea poate fi limitată la anumite unități teritoriale ale unui sistem de drept neunitar cărora li se aplică prezenta convenție. Denunțarea intră în vigoare în prima zi a lunii care urmează expirării celor douăsprezece luni ulterioare datei la care este primită notificarea de către depozitar. Atunci când în notificare este specificată o perioadă mai mare pentru intrarea în vigoare a denunțării, aceasta va intra în vigoare după expirarea unei asemenea perioade mai lungi ulterioare notificării primite de către depozitar.

Articolul 34 Notificări efectuate de depozitar

323. Articolul 34 impune depozitarului să notifice membrii Conferinței de la Haga privind dreptul internațional privat, precum și alte state și organizații regionale de integrare economică care au semnat, au ratificat, au acceptat, au aprobat sau au aderat la convenție, cu privire la diferite aspecte relevante pentru convenție, cum ar fi semnările, ratificările, intrarea în vigoare, declarațiile și denunțările.

³⁵⁷ A se vedea procesul-verbal nr. 23 al celei de a douăzecea sesiuni, Comisia II, punctele 1-31, în special punctele 29-31.

³⁵⁸ Articolul 22 nu este menționat aici; prin urmare, declarația de la articolul 22 poate acoperi, de asemenea,

acordurile de alegere a forului încheiate înainte de data la care declarația intră în vigoare în conformitate cu articolul 32 alineatul (3) sau alineatul (4); a se vedea punctul 253 și urm., *supra*.

Conferința de la Haga de drept internațional privat

Biroul Permanent

Churchillplein 6b

2517 JW Haga

Țările de Jos

Telefon: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Site internet: www.hcch.net

DS-02-16-367-RO-N



ISBN 978-92-79-58150-2



doi : 10.2838/582372